

- **Mitt tips** | 20 Gratis undervisningsopplegg for alle
- **Portrettet** | 30 Et politisk dyr
- **Reportasje** | 28 Eks-mobbere forteller
- **Gylne øyeblikk** | 35 Gleden ved å klatre til topps

UTDANNING

16

2. OKTOBER 2015

utdanningsnytt.no

Lærerhelsa:

Strekker seg langt

Redaksjonen

 Knut Hovland
Ansvarlig redaktør
kh@utdanningsnytt.no

 Harald F. Wollebæk
Sjef for nett, desk og layout
hw@utdanningsnytt.no

 Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

 Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

 Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

 Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

 Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

 Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

 Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

 Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

 Tore Magne Gundersen
Presentasjonsjournalist
tmg@utdanningsnytt.no

 Ståle Johnsen
Bokansvarlig / korrekturleser
sj@utdanningsnytt.no

 Synnøve Maaø
Markedssjef
sm@utdanningsnytt.no

 Randi Skaugrud
Markedskonsulent
rs@utdanningsnytt.no

 Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

 Carina Dyreng
Markedskonsulent
cd@utdanningsnytt.no

 Sara Bjølverud
Markedskonsulent
sb@utdanningsnytt.no

 Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

 Henriette Myklebust Øye
Markedskonsulent
hmo@utdanningsnytt.no

16
2. OKTOBER 2015
utdanningsnytt.no

Innhold

12

● Hovedsaken: KREVENDE YRKE

43 prosent av lærerne har sterke smerter i skuldrene og nakken. Nær 20 prosent har sterk hodepine, ifølge forsker Synne Bendal. Lærer Astrid Bolstad (bildet) gir henne rett i at yrket er svært krevende.

● Gyldne øyeblikk 35

Siv Anita Abrahamsen trenger ikke gå mange dagene tilbake for å finne et gyldent øyeblikk. – Det skjedde sist uke, da vi dro på fjellklatring med to- og treåringene, sier hun.

Innhold

Aktuelt	4	Innspill	38
Aktuelt navn	10	Debatt	44
Hovedsaken	12	Kronikk	48
Kort og godt	18	Stilling/kurs	52
Ut i verden	19	Høstkryssord	54
Mitt tips	20	Lov og rett	55
Glimt	22	Fra forbundet	56
Reportasje	23		
Portrettet	30		
Friminutt	34		
Gyldne øyeblikk	35		
Aktuelle bøker	36		

20

● Mitt tips

Velger du klassetrinn og fag i Frode Rustøys portal.sandefjordskolen.no, får du opp forslag til ulike undervisningsopplegg.

Utdanning på nettet

I Utdannings nettutgave finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

● Portrett

Arve Kambe, stortingsrepresentant for Høyre, vokste opp i en familie hvor ingen var interessert i politikk. En samfunnsengasjert klasse i videregående skole vekket imidlertid interessen hans.

● Låst fast i en rolle

Utdanning har intervjuet to tidligere mobbere. Både Simon og Harald mener en årsak til at de tidlig ble låst i en mobberolle, lå hos foreldrene til andre barn i klassen.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppoihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2014: 150.241
issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Sörmlands Grafiska
www.sormlandsgrafiska.se

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktør-plakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen.

Pressens Faglige Utvalg, PFU, behandler klager mot pressen. PFUs adresse er Rådhusgt. 17, Pb 46 Sentrum, 0101 Oslo Telefon 22 40 50 40.

Forsidebildet

Krevende oppgaver og knapp tid setter spor i lærerkroppene. Her går lærer Astrid Bolstad vakt i langfriminet ved Austrått skole i Sandnes.

Foto: Jan Inge Haga

Leder Ragnhild Lied

1. nestleder Terje Skyvulstad
2. nestleder Steffen Handal
Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

● Leder

Knut Hovland | Ansvarlig redaktør

Lærerne strekker strikken langt

Læreryrket blir ofte trukket fram som ett av de aller viktigste yrkene, både i Norge og andre land. Ikke minst har den sittende regjeringen pekt på hvor viktig lærerne er, og det blir satset milliardbeløp på å styrke kompetansen deres. – Jeg kjenner ikke en eneste ordfører som ikke vil ha den beste skolen. Samtidig har kommunene veldig mange oppgaver, sa styreleder i KS, Gunn Marit Helgesen, da den nye videreutdanningsstrategien ble undertegnet i begynnelsen av september. Arbeidsmiljøet i norsk skole får dessverre ikke den samme oppmerksomheten. Hvordan har lærerne det i hverdagen? En fersk doktorgradsavhandling om læreryrkets belastninger taler sitt tydelige språk.

Forsker Synne Bendal ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) sendte spørreskjema til 300 ansatte ved ti skoler i to kommuner. I tillegg til å svare på spørsmålene i skjemaet, ble noen av lærerne dybdeintervjuet. 43 prosent av lærerne har sterke eller veldig sterke skulder- og nakkesmerter. 19 prosent har sterk eller veldig sterk hodepine, mens 11 prosent har søvnvansker og 8 prosent depresjon. Det som rangeres som verst, er mentale belastninger som følge av krav til prestasjon i arbeidet: Arbeidspress, krevende oppgaver, krav til dokumentasjon og å skulle prestere i klasserom. Deretter følger emosjonelle belastninger når det gjelder elever, fysiske belastninger i arbeidet og sosiale belastninger på arbeidsplassen.

Funnene i undersøkelsen blir bekreftet av lærere Utdanning har snakket med ved Austrått barneskole i Sandnes. – Noen dager har man både spisevakt og vakt ute i skolegården. Da har vi ti minutter til å spise, drikke kaffe, gå på do, prate med kolleger og gjøre klart til neste time, sier lærer Ellen Simonsen. Forsker Synne Bendal peker på at det er lite som skal til før tidsskjemaet til lærerne sprekker. Oppgavene kommer så tett at en skriver som ikke virker, er nok til at dagsskjemaet ryker. Bendal trekker også fram at noen av utfordringene lærerne har, er en konsekvens av arbeidstidsavtalen. – De fleste yrker med 43,5 timer fast per uke vil slite med mye av de samme symptomene på overbelastning, sier forskeren til Utdanning.

Nestleder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal, mener læreryrket alltid vil innebære visse belastninger. – Mote med elever, med barn som ikke alltid har det godt, er en egenart ved yrket vi ikke kommer bort fra, sier Handal. Han understreker at skoleeierne ikke må kutte i budsjettene. Det må komme en minstenorm for lærertetthet og dokumentasjonskravene må justeres ned. Dessuten må lærerne også ha lov til å være syke av og til. Da må det være vikarer på plass: vikarer som kan gå rett inn og gjøre den jobben som kreves.

Knut Hovland

Folkehøgskoler vil ta imot flyktninger

FLYKTNINGKRISEN: Folkehøgskolene rundt om i Norge åpner dørene for flyktninger. Noen skoler tar imot flyktninger som elever, andre har tilbudt sengeplasser. – Folkehøgskolene har alltid vært et humanitært skoleslag med bistandsprosjekter i mange land. Nå trengs det i Norge, sier Edgar Fredriksen, leder i Folkehøgskolerådet. (@NTB)

Markering

Om lag 700 personer deltok i toget i Namsos i Nord-Trøndelag torsdag 24. september. Toget ble avsluttet på festplassen med taler og sang.

FOTO ESPEN FOSSLAND, NAMDALSAVISA

Gikk i tog for vennskap

Etter publiseringen av en video som viser en syrisk flyktning som ble banket opp, arrangerte Namsos kommune forrige uke Vennskapsuka. 700 mennesker avsluttet uka med et tog gjennom byens gater.

TEKST Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

Bakgrunnen er videoen som ble filmet i Namsos 5. juli og lagt ut på nett. Videoen viser en mann som tvinger en utenlandsk statsborger ned i bakken for så å slå hodet hans i asfalten; alt dette mens kameratene filmer og ler.

Novellekonkurranse og allsang

– Det er ikke et slikt samfunn vi skal være, sier Knut Storeide, faglig leder i grunnskolen i kommunen, til Utdanning.

Gjennom Vennskapsuka forsøker kommunen å påvirke holdningene til barn og unge gjennom blant annet novellekonkurranse, foreldremøter i

skole og barnehage og vennskapstoget.

Uka ble avsluttet 24. september med et tog hvor 700 personer deltok. Det var appeller fra ungdomsrådet ved Martine Arnø, som snakket om viktigheten av at «alle har minst én venn». En novellekonkurranse ble avsluttet, og vinneren ble trukket og presentert. Det var også kulturelle innslag fra Olav Duun videregående skole og Namsos kommunale kulturskole.

Seansen på festplassen i Namsos ble avrundet med en nykomponert vennsang, før de oppmøtte dannet en ring og sang «Barn av regnbuen» av Lillebjørn Nilsen.

– Mobberne har sitt å stri med

– Manifest mot mobbing skal være mer enn bare en underskrift på et papir. Vi engasjerer derfor et helt samfunn når vi gjennomfører dette for første gang, sier Storeide.

Ungene ble blant annet utstyrt med et vennskapsbånd på håndleddet som bevis på vennskap, men det ga også andre fordeler ved flere av kommunens etableringer.

– Vi har også leid inn Guttorm Helgøy, som har sydd sammen et foredrag om mobbing som alle skoler, barnehager og videregående skoler viser

til foreldre, og til elevene i videregående, sier han.

Foredraget kan du se på utdanningsnytt.no/vennskap2015.

I et intervju på side 28 i dette nummeret av Utdanning står mobbere fram og etterlyser fokus på årsakene til at de er mobbere.

– Kan et slikt arrangement virke fremmedgjørende for personer som er mobbere, og som heller kunne trengt hjelp?

– Tema har vært «Bry deg». Det innebærer at man også skal bry seg om mobbere. Ofte har denne gruppen sine utfordringer å stri med, og Helgøy beskriver det veldig godt i sitt foredrag, sier Storeide.

Hele samfunnet

Storeide forteller at arbeidet ikke bare retter seg mot barn og unge.

– Vi vil ha med hele samfunnet, og vi vil ha folk til å tenke «hvordan kan jeg bidra til at mobbing ikke skjer i mitt nærmiljø». Vi ønsker at folk skal tenke på vennskap mer enn mobbing, altså på det positive som oppstår når man er sammen med venner. Alle i et samfunn må ansvarliggjøres, sier han.

KLIMAINTERESSE: 21. september startar Universitetet i Bergen eit nytt open nettkurs (ein såkalla mooc) om klima, skriv avisa På høydén. 6000 personar har meldt seg på kurset. Meininga er at ein skal kunne ta kurset i tillegg til vanleg jobb.

POPULÆRT: Kroppsøving er det faget elevene liker aller best, melder Elverum kommune på sitt nettsted. Det er ett av funnene til forskere ved Høgskolen i Hedmark etter at 751 elever fra 5.-10. trinn i Elverum-skolen har sagt hva de synes om gymtimene. Svarprosenten var 93,7 prosent.

● **Kommunevalget**

Ålesunds første kvinnelige ordfører er lærer

Eva Vinje Aurdal (58) tar i slutten av oktober fatt på vervet som ordfører i Ålesund. Hun mener erfaringene hun har som lærer, hovedverneombud og tillitsvalgt, kommer godt med.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

– **Hadde jeg ikke hatt** alle de årene bak med som tillitsvalgt, først i Norsk Lærergag, senere i Utdanningsforbundet, ville jeg nok ikke vært der jeg er i dag, sier den nyvalgte ordføreren til Utdanning.

Helt siden hun sa ja til å stille på Arbeiderpartiets liste ved kommunevalget i Ålesund 1999, har hun engasjert seg politisk ved siden av jobben som grunnskolelærer.

– Til tider har det vært vanskelig å dele seg mellom jobben som lærer og vervene jeg har hatt som politiker og tillitsvalgt, så det blir fint å få konsentrere seg om en jobb. Men jeg kommer til å savne både skolen, kollegene og elevene. Jeg vet ikke helt hva ordførerrollen vil innebære, men jeg er helt sikker på at de verdiene jeg har med meg som lærer blir viktige når jeg skal bli en slags borgermester i Ålesund by, sier Eva Vinje Aurdal.

Hun bodde 17 år i Oslo før hun flyttet til Ålesund. Da var hun blant annet et av hovedverneombudene for Oslo-skolen.

Tøff valgkamp

Selv om Aurdal har vært politiker siden 1999, har årets valgkamp vært annerledes. Arbeiderpartiet har fosset fram på meningsmålingene, og Aurdal var ordfører kandidat.

– Tonen i valgkampen har til tider vært tøff, innrommer hun.

Særlig har det vært skarpe dueller mellom henne og tidligere varaordfører for Fremskrittspartiet, Geir A. Stenseth.

– Jeg ga tidlig beskjed om at jeg kan samarbeide med alle andre partier enn Frp, også Høyre. Så

representantene fra Frp har nok følt seg presset, sier Aurdal.

Maktskifte etter 16 år

I Ålesund har Høyre hatt ordføreren sammenhengende siden 1999. Nå skal Ålesund styres av Arbeiderpartiet i samarbeid med Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Sosialistisk Venstreparti.

Ålesund befinner seg på den lite flatterende listen over kommuner som er i økonomisk ubalanse, den såkalte Robek-listen. I 2014 sto 54 kommuner på denne listen.

– Det å få kontroll over økonomien er det første vi tar fatt på. Den 22. oktober tiltret jeg som ordfører. Som i andre bykommuner har Ålesund et stort etterslep i vedlikehold av kommunale bygg, blant annet skolebygg. Det betyr at vi vil beholde eiendomsskatten, i alle fall til disse oppgavene er utført. Her har vi mye å lære av Trondheim kommune, sier Aurdal.

Glad for å være første kvinne

– *For et medlem i likestillingsutvalget i kommunen må det være fint å bli Ålesunds første kvinnelige ordfører?*

Eva Vinje Aurdal var den som hadde størst grunn til å smile under valgvakten i Ålesund. Arbeiderpartiet fikk seks nye mandater i bystyret, og hun tar over som ordfører.

FOTO FRIDGEIR WALDERHAUG

– Så absolutt. Vi har kvinnelig rådmann også. Et kvinnelig er annerledes enn et mannliv. Vi bringer med oss erfaringer menn ikke har. Derfor er en god kjønnsbalanse bra i politikken.

Aurdal er opprinnelig fra Stordal utenfor Ålesund. Hun er mor til Martine Aurdal, debattansvarlig og kommentator i Dagbladet.

● Det nye bystyret i Ålesund

Arbeiderpartiet 18 representanter
Høyre 9
Fremskrittspartiet 8
Kristelig Folkeparti 5
Venstre 3
Ålesundlista Tverrpolitisk Liste For Ålesund 3
Sosialistisk Venstreparti 1
Senterpartiet 1
Miljøpartiet De Grønne 1
Totalt 49

Internasjonalt samarbeid avhenger av skoleeier

RAPPORT: Norske grunnskoler som deltar i internasjonalt samarbeid, har stort utbytte av det. Flere ville fått muligheten hvis kommunen som skoleeier var en sterkere pådriver, mener skolene selv, ifølge forskning.no. Dette viser en fersk rapport fra Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU).

Pedagogikk

Om ett år skal et nytnevnt utvalg presentere forslag til bedre opplæringsstilbud for faglig sterke elever.
ILL.FOTO ANNE LISE FLAVIK

Utvalg skal se på de flinke elevene

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) setter ned et utvalg som skal vurdere hvordan den norske skolen bedre kan ta vare på elever som presterer særlig godt.

Målet er å få en mer langsiktig og helhetlig satsing for elevene som presterer på høyt faglig nivå, eller som har spesielle talenter. Utvalget skal se på kunnskap som finnes om temaet, og det skal foreslå tiltak som vil gi elevene bedre opplæring. Kunnskapsdepartementet erkjenner at det har vært en rådende tanke

at «flinke elever alltid vil klare seg», og at det ikke er vektlagt godt nok at dette er en sammensatt gruppe med ulike utfordringer og behov. Stadig flere elever tar fag på videregående nivå mens de går på ungdomsskolen. I fjorårets skoleår gjaldt det 2133 elever. Ikke alle kommuner tilbyr elever å ta fag på høyere nivå,

og det er store regionale forskjeller i tilbudet. Utvalget, som skal ledes av utdanningsdirektør Jan Sivert Jøsendal i Drammen kommune, skal levere sin utredning i september neste år. ©NTB

Yrkesliv

Lønnsjakk for tidligere KS-topp

Tidligere toppsjef i KS, Sigrun Vågeng, får 330.000 kroner mer i lønn enn sin forgjenger når hun overtar sjefsjobben i Nav.

Vågeng får en lønn på 1.850.000 kroner, nær 300.000 kroner mer enn statsminister Erna Solberg (H) og 333.000 kroner mer enn forgjengeren Joakim Lystad, skriver Dagens Næringsliv.

På spørsmål om årsaken til lønnsøkningen svarer departementsråd Ellen Seip i Arbeidsdepartementet slik overfor avisen: - Den nye Nav-direktøren får 1.850.000 kroner. Lønnen er godt innenfor rammen for statlige toppledere.

Jobben som Nav-direktør er blitt omtalt som en «umulig jobb» og «Norges verste jobb».

- Jeg vet jeg kommer til å få pepper. I denne typen jobb må du bare regne med det. Men jeg har lang ledererfaring og har stått i vanskelige situasjoner før. Jeg vet at jeg kan tåle det, sa Vågeng til NTB etter at hun ble utnevnt til stillingen 18. september.

Sigrun Vågeng er født i Kristiansund og er 64 år gammel. Hun var administrerende direktør i KS fra 2009 til 2013, da hun gikk på dagen etter uenighet med styret. I perioden 2001 til 2009 var hun direktør for arbeidslivspolitikken i NHO. ©NTB

Rettelse

I hovedsaken om skolemat i Utdanning nr. 15 sto det dessverre feil navn på stortingspolitikeren som foreslo daglig skolemåltid på Arbeiderpartiets landsmøte. Det riktige er Torgeir Micaelsen.

INGEN BEDRING: En OECD-rapport som sammenligner digitale ferdigheter hos 15-åringer 64 land i 2009 og 2012, viser ingen forbedring i elevresultater i land som har investert kraftig i IKT til undervisning, ifølge NTB.

SØRINGER: I år har 12 fylkesmenn nominert 17 skoler til Dronning Sonjas skolepris, ifølge en pressemelding fra Utdanningsdirektoratet. Ingen av skolene ligger i Nord-Norge. Prisen deles ut til en skole som har utmerket seg ved å praktisere likeverd og inkludering.

● Valget 2015

Ingen ordførerkjeder til barnehagestyrene

Ingen av de to barnehagestyrene og ordførerkandidatene som Utdanning omtalte før valget, kan iføre seg ordførerkjedet.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

I Trysil i Hedmark hadde Arbeiderpartiet barnehagestyrer Randi Sætre som sin toppkandidat. Arbeiderpartiet økte oppslutningen med 4,1 prosentpoeng og ble klart største parti med 11 av totalt 25 mandater i kommunestyret. Senterpartiet økte imidlertid oppslutningen enda mer og gikk opp med 5,9 prosentpoeng fra sist valg. Det sikrer 6 mandater. Senterpartiet har valgt å samarbeide med Høyre og Fremskrittspartiet. Dermed får de tre partia 13 mandater og er flere enn de 12 fra Arbeiderpartiet og SV. Dermed blir Senterpartiets Erik Sletten ny ordfører i Trysil.

I Sør-Varanger måtte barnehagestyrer og Høyres ordførerkandidat Tove Alstadsæter konstatere at partiet hennes mista ett mandat i kommunestyret. Arbeiderpartiet fikk 50,5 prosent av stemmene, og partiets Rune Rafaelsen er klar for ordførervervet.

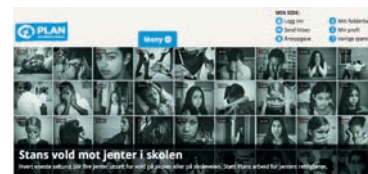
> Les på utdanningsnytt.no:
Barnehagestyrene vil bytte barnehage med ordførerkjede

Barnehagestyrer Randi Sætre klarte ikke å bli ny Ap-ordfører i Trysil i Hedmark.

FOTO ERIK M. SUNDT

● Aksjon mot overgrep

Plan oversvømmer nettet med overgrepbilder

For å demonstrere mengden av overgrep mot jenter i tilknytning til skolen valgte Plan Norge å fylle internett med over 300.000 overgrepbilder 20. september.

Ifølge Plan Norge utsettes mer enn 300.000 jenter hvert eneste døgn for trakassering, vold og overgrep i tilknytning til skolen, skriver NTB. Overgrepene foregår ofte i det skjulte, og overgriperne blir sjeldent straffet. Nå tar Plan Norge i bruk sterke virkemidler for å synliggjøre dette, opplyser organisasjonen.

- Vi tar i bruk alle tilgjengelige digitale kanaler og sterke bilder for å få folk til å reagere og engasjere seg. Internett har gitt oss en unik mulighet til å synliggjøre omfanget av vold og overgrep mot skolejenter, sier generalsekretær Kjell Erik Øie i Plan International Norge.

Ifølge organisasjonen mangler 62 millioner jenter fra klasserommene rundt i verden i dag. Vold, overgrep og trakassering er de viktigste årsakene til at jenter slutter på skolen.

Plans overgrepbilder er arrangerte, men skal illustrere hva som foregår i det skjulte.

Aksjonen markerer starten på Plans jenteaksjon i år. Ifølge Plan skjer det i gjennomsnitt fire tilfeller av vold, overgrep eller trakassering mot jenter hvert eneste sekund, mer enn 300.000 hver eneste dag.

Plan håper at flere enn 300.000 mennesker vil vedta «Min lov» daglig fram til FN's internasjonale jentedag 11. oktober. «Min lov» er en personlig forpliktelse til å kjempe for å stoppe vold mot jenter i skolen.

BIOLOGI-OL: Universitetet i Oslo leter nå etter Norges beste biologi-elever i videregående skole. Etter en konkurranse i tre runder sendes de fire beste for å delta i den internasjonale biologi-olympiaden i juli 2016 i Vietnam, skriver forskningsmagasinet Apollon.

Skolemiljø

Skole hadde ikke gode nok tiltak mot mobbing

Et foreldrepar i Oslo har fått medhold i sin klage på datterens skole fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

I **brevet til skolen** understrekes det at når skoler gjør vedtak om tiltak mot mobbing, må vedtaket inneholde både en tidsramme og en tidsfrist for når tiltaket skal evalueres.

Fylkesmannen konkluderer med at retten til et godt skolemiljø ikke er oppfylt for parets datter. Skolen må derfor fatte et nytt vedtak om tiltak som skal ha til hensikt å bedre miljøet. I brevet blir det flere ganger understreka at dette må skje raskt.

Holdt utenfor

Ifølge foreldra er jenta blitt holdt utafor klassemiljøet i flere år. Likevel er det blitt verre det siste året. Både personale fra Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (Bup) og helsesøster har observert situasjonen, og erkjent den. Ifølge Buf må det skje noe fort, for at ikke forholdene skal få alvorlige konsekvenser. Men foreldra skriver også at klassestyrer sier hun ikke kan se at noe er galt.

Foreldra skriver videre at skolens evne til å identifisere tiltak er på et særdeles lavt nivå, og at det virker som om man ikke veit hvordan man arbeider med slike saker. Ett eksempel de trekker fram, er at skolen har valgt deres datter som turpartner til ei av de jentene som er aller mest problematisk for henne.

Vedtak med mangler

Skolen gjorde et såkalt «mobbevedtak» i februar i år. Vedtaket inneholder tiltak som skal settes i verk. Fylkesmannen bemerker imidlertid i sitt brev at dette vedtaket ikke inneholder noen

Når skoler gjør vedtak om tiltak mot mobbing, må vedtaket inneholde både en tidsramme og en tidsfrist for når tiltaket skal evalueres.

ILL.FOTO NTB SCANPIX

tidsfrist for når tiltaket skal evalueres. Skolen må snarest gjøre et nytt vedtak. Vedtaket må, i tillegg til å inneholde tiltak, angi varighet og tidspunkt for evaluering.

Fra Fylkesmannen får Utdanning presisert at en skole ikke har gjort sitt bare ved å fatte vedtak og sette i gang tiltak. Tiltaka kan ha framstått som gode og hensiktsmessige på tidspunktet vedtaket er fatta. Hvis situasjonene likevel ikke bedrer seg, må skolen gjøre nye vedtak, arbeide videre med saka og prøve å finne nye tiltak. Skjer ikke dette, blir ikke elevens rett til et godt skolemiljø oppfylt.

Oslo kommune har ikke benytta seg av anledningen til å kommentere saka.

I dialog om ny Unio-leder

– Vi er i en god dialog med alle forbundene i Unio om Anders Folkestads etterfølger som leder. Det sier Kolbjørg Ødegaard, leder av valgkomiteen.

Folkestad har meddelt valgkomiteen i Unio at han går av som leder etter 14 år.

– Vil noe forbund i Unio kreve å få ledervetvet grunnet størrelse?

– Nei. Det enkelte forbund er ikke bare opptatt av å fremme egne kandidater. Vi er i en god dialog med forbundene for å finne en kandidat det er mulig å samles om, sier Ødegaard, som sitter i Utdanningsforbundets sentralstyre.

Valgkomiteen legger fram sin innstilling senest i desember 2015.

Unio har rundt 330.000 medlemmer i 12 forbund. Utdanningsforbundet og Norsk Sykepleierforbund er de største forbundene.

Flere nyheter: utdanningsnytt.no

«Mykje kunne vore gjort annleis viss vi ikkje hadde vore så forbanna danna i Høgre.»

Bengt Solheim-Olsen, avtroppande ordførar i Flora kommune til Firdaposten om valresultatet

Personvern

Datatilsynet mener at datasytemet Swis går for langt når det registreres negativ atferd.

ILLUSTRASJON UTDANNING

SWIS

The School-Wide Information System (Swis) ble utviklet ved University of Oregon i 1993 i samarbeid med skoleledere for å innhente og fremstille informasjon om negative hendelser i skolemiljøet på en mer systematisk og oversiktlig måte.

Swis er prøvd ut og tilpasset norsk skole fra 2003 i et samarbeid mellom Universitetet i Oregon i USA og Atferdscenteret ved Universitetet i Oslo.

Datatilsynet kritiserer registrering av dårlig oppførsel

Datatilsynet mener informasjonssystemet Swis går for langt i å registrere negativ atferd hos elever, men har ikke fått støtte hos Kunnskapsdepartementet.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

Swis er et informasjonssystem for negativ atferd hos skoleelever. Det er laget i USA, og den norske databasen drives av Atferdscenteret. Systemet brukes, ifølge dem, ved om lag hundre norske skoler.

Juridisk seniorrådgiver Eirin Oda Lauvset i Datatilsynet forteller til Utdanning at tilsynet fikk klager fra foreldre på registreringen. Det førte til granskning, og til at tilsynet tok problematiske forhold opp med Kunnskapsdepartementet.

Avvikler fra ordensreglementet

– Vi synes det er problematisk at det ikke er samsvar mellom det som skal registreres i Swis og skolens ordensreglement. Det kan bety at barn og foreldre ikke kjenner til hva som registreres i Swis. Skal systemet brukes, må det i det minste opplyses om hvordan systemet og ordensreglementet kan avvike og hva som blir registrert i Swis, sier hun.

Lauvset viser til at systemet i stor grad er henta fra et lignende system laga i USA.

– Det er elementer her som vi meiner passer

dårlig i norsk skole. Vi vil jo tro at små forseelser, som å glemme ei bok, ikke blir ei stor sak i den norske skolen med mindre det blir et gjentagende problem. Men i Swis skal alle slike bagateller registreres. De blir ikke sletta før barnet slutter på skolen. Vi synes det er problematisk at slike småting samles opp over lang tid og kan settes sammen til et negativt bilde av barnet, sier hun.

Bedre sikring

Datatilsynet fikk imidlertid ikke gjennomslag for dette i Kunnskapsdepartementet. Tilsynet fikk imidlertid støtte i at informasjonen måtte sikres bedre.

– Brukernavn og passord er ikke lenger nok for å få tilgang til disse opplysningene, sier Eirin Oda Lauvset.

Like fullt sendte tilsynet 13. august i år varsel om tvangsmulkt til Drammen kommune, fordi Aronsløkka skole ennå ikke hadde retta opp mangler med bedre sikring av informasjonen. Kommunen hadde fått pålegg om dette ett år tidligere, 7. august 2014. Fra skolen får Utdanning opplyst at dette nå er i orden.

Atferdscenteret har justert systemet

Som følge av kritikken har Atferdscenteret gjort påloggingen sikrere og skal sørge for at alle registreringene slettes når eleven slutter på skolen, opplyser spesialrådgiver Frode Heiestad til Utdanning.

– Datatilsynet reagerer også på at registreringen i skjemaet ikke er samkjørt med skolens ordensreglement. Hva synes du om den kritikken?

– Vi kan ikke ta stilling til skolens ordensreglement. Det må være opp til skolene. Jeg oppfatter at Datatilsynet ønsker det skal være samsvar mellom ordensreglementet og det som registreres i Swis, og det støtter vi.

– Det norske skjemaet bygger på et skjema utarbeidet i USA. Er det uproblematisk å overføre et amerikansk skjema for atferd til Norge?

– Det er ikke snakk om en direkte oversettelse. Skjemaet er tilpassa norske forhold. Det viktige med Swis-skjemaet er ikke å registrere negativ atferd hos enkelteleven. Oppmerksomheten bør være på de voksnes praksis, understreker Heiestad.

> Se oversikten over kommunene som bruker Swis på utdanningsnytt.no/swis

Aktuelt navn

Antirasist og miljøbevisst

Ordfører kandidat Shoab Sultan har gode minner om Flode og Labbetuss.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

● Shoab Sultan (41)

Hvem

Rådgiver i Antirasistisk Senter. Har en bachelorgrad i statsvitenskap og mastergrad i ledelse fra USA.

Aktuell

Ordfører kandidat for Miljøpartiet De Grønne (MDG) i Oslo. Kan bli heltidspolitiker.

Hvorfor har du engasjert deg politisk?

Jeg har alltid vært opptatt av politikk og var tidligere medlem i Arbeiderpartiet. Da jeg ble leder for Islamsk Råd, meldte jeg meg ut, fordi jeg ønsket å være partipolitisk uavhengig. Da jeg ble far i 2008, meldte jeg meg inn i MDG fordi jeg er opptatt av hva slags samfunn vi overlater til barna våre.

Hvorfor sa du ja til å være ordfører kandidat i Oslo?

Fordi jeg hadde lyst og fordi mange pekte på meg.

Hvor viktig synes du det er med et godt barnehagetilbud i Oslo?

Veldig viktig. Mine to barn har gått i barnehage. Barnehagen er en fin arena for integrering. Jeg støtter også gratis kjernetid.

Hvem er din favorittpolitiker?

José Mujica, Uruguays president, som nylig gikk av. Da han ble valgt, ble han boende på konas enkle gårdsbruk og ga bort 90 prosent av lønnen sin til veldedige formål.

Hva betyr fellesskolen for deg?

Jeg støtter den norske fellesskolen. Offentlig skole bør favne flest mulig elever. Samtidig respekterer jeg at noen velger alternativer. Jeg forutsetter at de religiøse skolene er åpne for barn med ulike livssyn.

Hvilken kjent person ville du hatt som lærer?

Gjerne Trond-Viggo Torgersen. Jeg vokste opp med hans barneprogrammer og synes han er en kunnskapsrik og dyktig formidler. Halvdan Sivertsen kunne jeg også tenkt meg som lærer, fordi han er så tydelig i verdispørsmål. Jeg har gode minner om Flode og Labbetuss.

Hvem ville du gitt straffelekse?

Carl I. Hagen, for hva han sa om syriske flyktninger i valgkampen. Flyktningkatastrofen krever en helt ekstraordinær innsats både i Syrias naboland, i Norge og i resten av Europa.

Du får holde en undervisningstime for det norske folk. Hva handler timen om?

Om at matvarekjedene må slutte å kaste så mye mat. I EU kastes det 22 millioner tonn mat årlig. Frankrike fikk denne våren en ny lov som krever at supermarkedene enten gir bort maten til veldedige organisasjoner, til dyrefor eller til biomasse. Norge bør vedta en tilsvarende lov.

Hva er ditt bidrag i kampen for å redde verden?

Små ting som alle kan gjøre, for eksempel komposterer jeg sammen med barna mine og reiser kollektivt til jobb.

Hva liker du best med deg selv?

At jeg er tålmodig og i stand til å jobbe langsiktig.

Hvilke lag og foreninger er du medlem av?

Nei til atomvåpen, Nei til EU, styret i borettslaget der jeg bor og Bjørndal idrettsforening, der jeg er trener i Allidretten.

Hvilken bok har du ikke fått tid til å lese?

Altfor mange. Jeg er glad i fantasy litteratur som «Ringenes Herre» og leser også nye forfattere i samme sjanger. Fiksjon gir ofte hjelp til å se ting i virkelighetens verden.

Hva gjør du får å få utløp for frustrasjon?

Jeg går en tur.

«Fiksjon gir ofte hjelp til å se ting i virkelighetens verden.»

SKYLL, BRETT OG STAPP

VINN 10 000 KRONER!

Vinneren trekkes 1. desember 2015

Registrer skoleklassen din på miljuskole.no for å bli med i trekningen av 10 000 kroner. Deretter er det bare å sette lærere og elever i sving med å brette og stappe skolemelken. Vis oss gjerne at du kildesorterer med #skolemelk på Instagram eller Facebook.

KNUTSEN & LUDVIGSEN
OG DEN FÆLE RASPUTIN

grøntpunkt.no

Se filmen!

SKYLL

Skyll drikkekartongen og la den tørke.

BRETT

Brett kartongen sammen.

STAPP

Lag kubber og skriv på klassen.

Knutsen & Ludvigsen og den fæle Rasputin © Tordenfilm AS 2015. All rights reserved. Basert på karakterer og univers skapt av Øystein Dolmen og Gustav Lorentzen.

Stort arbeidspress, knapp tid og krevende oppgaver gjør at nær halvparten av lærerne får stive skuldre og vondt i nakken, viser en ny undersøkelse.

Travle dager

Skulder- og nakkesmerter, hodepine, sønnavnsker, depresjon og angst er de vanligste helseplagene som rammer lærere.

TEKST Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

FOTO Jan Inge Haga

Sliten i hodet

– **Arbeidspress gir mental belastning** som gir anspenhet som gir smerte i nakken og skuldrene, sier forsker Synne Bendal.

Bendal er forsker ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og i ferd med å avslutte en doktorgradsavhandling om læreryrkets belastninger.

Hun har sett på psykososiale belastninger, anspenhet og smerter hos lærere. Funnene er bekymringsfulle. 43 prosent av lærerne har sterke smerter i skuldre og nakke. Nær 20 prosent har sterk hodepine.

Forskeren er ikke i tvil om at smertene skyldes arbeidet.

– Undersøkelsen viser en sammenheng mellom smerter og jobbsituasjon. Vi har ikke funnet noen link til hjemmesituasjonen, sier Synne Bendal.

Andre funn er at én av ti lærere har sønnavnsker, og 8 prosent oppgir at de er deprimerte.

– Arbeidspress, krevende oppgaver, krav til dokumentasjon og det å skulle prestere i klasserommet utgjør til sammen et stort mentalt press på lærerne, sier Synne Bendal.

Går i ett

– Det er en rolig dag i dag, sier lærer Astrid Bolstad og ser på klokka.

For ett minutt siden skulle hun begynt vakta ute i skolegården. Etterpå er det engelskleksa til femteklassingene ved Austrått barneskole i Sandnes som skal rettes, deretter kunst og håndverk-time.

– Dagen begynner ofte med morgenmøte. Så sjekker jeg e-post og gjør klart det jeg skal ha med meg ned til undervisningen, sier Astrid Bolstad.

Når undervisningen begynner, går det stort sett i ett. Omstillingen fra et fag til et annet tas gående i gangen.

Lærer Ellen Simonsen har også en mindre hektisk dag enn vanlig. Hun har tid til en prat med Utdanning, og hun rekker både kaffe og matpakke i langfriminuttet.

– Visse dager har man både spisevakt og vakt

ute. Da har vi ti minutter til å spise, drikke kaffe, gå på do, prate med kolleger og gjøre klart til neste time, sier Ellen.

I de nøye planlagte dagene til de to lærerne er det ikke satt av tid til noe uforutsett.

– Det går i ett, og skjer det noe ekstra, for eksempel at en elev blir syk, ryker tidsskjemaet, sier Astrid og haster avgårde: inn i personalrommet, river til seg en vest og småløper ned trappa. Ute skinner sola. Ungene er godt i gang med en lek av den høylytte typen. Arbeidslivet her stemmer godt med forskernes funn.

– Lærerne har et høyt tidspress. Lite skal til før tidsskjemaet sprekker. Oppgavene kommer så tett at en skriver som ikke virker, er nok til at hele dagsskjemaet ryker, sier Bendal.

– **En konsekvens av arbeidstidsavtalen** Funnene Bendal har gjort, stemmer godt overens med den nasjonale overvåkingen av arbeidsmiljø

– Det er jo så allsidig og kjekt å være lærer. Til tross for en tøff arbeidsmengde er det verdt det, sier lærer Astrid Bolstad. Hun går vakt i langfriminuttet ved Austrått skole i Sandnes.

Særskilt norskopplæring med Cosmina, Jacub, Jihan og Rolian: – Man må kunne ha mange baller i lufta som lærer, sier Ellen Simonsen.

«De fleste yrker med fast 43,5 timer per uke vil slite med mye av de samme symptomene på overbelastning.»

Synne Bendal, forsker

og helse som Statens arbeidsmiljøinstitutt (Stami) står for. Tallene herfra viser at lærere har doblet risiko for hodepine, sammenlignet med resten av yrkesbefolkningen. Vondt i magen og psykiske plager er de neste punktene på lista over læreres helseplager. Også her viser det seg at emosjonelle krav, rollekonflikter, stående arbeid, vold og trusler og inneklima er de største risikofaktorene for grunnskolelærere.

Forsker Synne Bendal mener at selve arbeidsavtalen til lærerne må ta noe av skylda for tidspresset.

– Det er viktig å huske at noen at utfordringene lærere har, er en konsekvens av arbeidstidsavtalen. De fleste yrker med 43,5 timer fast per uke vil slite med mye av de samme symptomene på overbelastning. Noen tok faktisk til orde for å utvide skoleåret og få en mer levelig skoleuke i stedet. De var definitivt mindretallet, men stemmene finnes, sier Bendal.

Kjenner presset

Arbeidstilsynet har i flere tilsyn funnet at ansatte i skoleverket har en stressende hverdag. Mange har kroppslige og mentale plager. For en del har det ført til tidlig utstøtning fra arbeidslivet. I den

nasjonale tilsynskampanjen «Med skolen som arbeidsplass» i 2009 ble det gitt 2437 pålegg om å forbedre arbeidet med helse, miljø og sikkerhet (HMS) ved skolene.

Verken Astrid Bolstad eller Ellen Simonsen er plaget av hodepine eller nakke- og skuldersmerter, men de kjenner det mentale presset daglig.

– Du går fra engelsk til kunst og håndverk til norsk. Du må være konsentrert hele tida, sier Ellen.

Forsker Synne Bendal kaller det lærerne beskriver, den mentale belastningen i læreryrket. Det er den lærerne opplever som den største. Mentale belastninger kommer som følge av krav til prestasjon i arbeidet; arbeidspress, krevende oppgaver, krav til dokumentasjon og det å skulle prestere i klasserom.

Astrid Bolstad kjenner forskerens funn i hverdagen.

– Det stilles veldig store krav til lærere. Krav som ikke alltid er i samsvar med vår kapasitet. Skal du gjøre alt grundig, går det ikke, sier hun.

Både hun og Ellen Simonsen mener skiftene er noe av det mest slitsomme, men også mest spennende i jobben.

– Vi må være omstillingsdyktige for å takle alle >

● Doktorgradsavhandling om belastningene i læreryrket

Tema er psykososiale belastninger, anspenthet og smerter hos lærere.

Ti skoler i to kommuner deltok.

300 ansatte i skolene fikk spørreskjema.

Dessuten ble noen dybdeintervjuet.

Lærernes rangering av belastningene i yrket

1. Mentale belastninger som følge av krav til prestasjon i arbeidet: arbeidspress, krevende oppgaver, krav til dokumentasjon, å skulle prestere i klasserommet.
2. Emosjonelle belastninger når det gjelder elever: redd for ikke å strekke til, ha dårlig samvittighet, ta elevens situasjon innover seg, krevende elever.
3. Kroppslige/fysiske belastninger i arbeidet: uheldige arbeidsstillinger, fysisk utforming av arbeidsplass, høyt arbeidstempo, tunge løft.
4. Sosiale belastninger på arbeidsplassen og med kolleger: forhold til kolleger og enhetsleder, diskusjoner om arbeidsfordeling, dårlig stemning i gruppa, vanskelig samarbeid.

Lærernes helseplager, store

- 43 prosent av lærerne har sterke eller veldig sterke skulder- og nakkesmerter.
- 19 prosent har sterk eller veldig sterk hodepine.
- 11 prosent har søvnvansker.
- 8 prosent har depresjon.
- 2 prosent har angst.

Lærernes helseplager, moderate:

- 54 prosent har noe hodepine
- 41 prosent har noe søvnvansker
- 35 prosent har noe depresjon
- 16 prosent har noe angst

Arbeidsmiljøinstituttets statistikk

Tall større enn 1 tilsvarer en økt risiko sammenliknet med andre yrkesgrupper. 2 viser en dobbel risiko.

Psykososiale faktorer grunnskolelærere eksponeres for er:

- Emosjonelle krav 2,18
- Rollekonflikt 1,88
- Vold eller trusler om vold 1,65
- For mye å gjøre, arbeidstempo 1,26
- Lav jobbkontroll 1,18

Arbeidsrelaterte helseplager er:

- Hodepine 1,58
- Psykiske plager 1,24
- Sykenærvær 1,22
- Mageplager 1,13

Kilde: <http://noa.stami.no/arbeidsmiljoindikatorer/arbeidsmiljoprofiler/yrkesprofil/>

– Det positive med læreryrket er ungene og kollegene, sier Astrid Bolstad. Hun og Ellen Simonsen er kolleger og lærere ved Austrått skole i Sandnes.

skiftene. De kan skape stress, men er samtidig det som gjør arbeidet vårt så interessant, sier Ellen Simonsen.

Synne Bendal har gjennom forskningen funnet ut at ikke alle lærere får plager som følge av arbeidspresset.

– Arbeidsmengde, læringskrav og rollekonflikt øker den mentale belastningen, mens kontroll over tempoet og sosial støtte fra kolleger bidrar til å redusere denne, sier Bendal.

I tillegg opplever enkelte presset som noe positivt.

– Ikke alle lærere opplever det mentale og emosjonelle presset som en belastning, men får energi av det høye tempoet, sier Bendal.

– Som lærer må man kunne ha mange baller i luften samtidig, sier lærer Ellen Simonsen.

Emosjonelle plager

Lærere i undersøkelsen oppgir at etter den mentale belastningen, kommer den emosjonelle. Astrid Bolstad kjenner igjen dette med samvittigheten: – Du må videre, selv om du gjerne skulle vært igjen og fullført noe. Det er mange samvittighetsfulle lærere som tar jobben sin veldig alvorlig, sier hun.

Tallene fra Stami viser at læreryrket er ett av yrkene hvor man er mest utsatt for emosjonelle belastninger.

– Hovedinntrykket er at det er mye frustrasjon over arbeidspresset blant lærerne. De vil gjerne være lærere og bruke tiden sin på undervisning og ikke på skjemaer, kjøkkentjeneste, rydding og alt mulig annet, sier forsker Synne Bendal.

Forholdet til elevene, redselen for ikke å strekke til og dårlig samvittighet er eksempler på emosjonelle belastninger.

– Man føler seg ofte utilstrekkelig. Det er alltid noe mer man kunne ha gjort, og man husker alltid det man ikke rakk: den ene eleven jeg skulle ha hørt på eller gitt oppmerksomhet. Relasjonen til elevene lider når vi har det for travelt. Og den er jo så viktig, sier Ellen Simonsen.

Astrid Bolstad er enig: – I en hektisk dag er det den nære relasjonen til elevene det går ut over, sier hun.

Å jobbe tett med elevene er det de to liker aller best, men det er også krevende.

– Den klemmen du står i når du skal undervise og samtidig

håndtere store atferdsvansker blant elevene, er vanskelig, sier Ellen Simonsen.

Etter slike undervisningstimer kjenner de to lærerne at jobben ikke legges igjen på lærerrommet.

– Man tar både elevsaker og fag med seg hjem, sier Ellen.

Jobben kan følge lærerne inn i natta. 11 prosent av lærere i undersøkelsen oppgir at de har store søvnvansker, mens 41 prosent har moderate vansker med å sove på grunn av jobb.

– Jeg har ofte hørt kolleger komme om morgenen og si at de har sovet dårlig fordi de ble liggende og tenke på en elev eller et opplegg, sier Ellen.

Syk på jobb

– Lærere opplever et stort nærværspres, sier forsker Synne Bendal.

I undersøkelsen ble lærerne spurt om de har gått på jobb når de var så syke at de burde vært hjemme. 85 prosent svarte ja.

Ellen Simonsen startet skoleåret med en bronkitt, men lot ikke den holde henne borte fra jobb.

– Jeg holdt de to timene med kunst og håndverk selv om jeg var syk. Det var mer stress å lage opplegget til en vikar enn å gjøre det selv, sier Ellen og smiler.

Astrid Bolstad tror hun ville gjort det samme: – Alle har det travelt på jobb. Er man borte, blir det mer arbeid for de andre. I tillegg må man bruke så mye tid på å skrive opplegg til vikaren at det kanskje er lettest å ta timen selv, sier Astrid.

Forskeren opplyser at dette er nøyaktig de årsakene lærerne i undersøkelsen oppgir.

– Når lærere går syke på jobb, er det ofte fordi de ønsker ikke at klassen skal få en uforberedt vikar som gir et dårligere tilbud. Lærerne tenker også på kolleger som må steppe inn, og dermed får det enda travlere enn de allerede har det, sier Synne Bendal.

I tillegg opplyser lærerne i undersøkelsen at de ikke har tid til å være syke. Når de kommer tilbake på jobb, må de ta igjen det tapte og det vil de ikke få tid til.

– Lærerne går altså ikke syke på skolen fordi de synes det er så morsomt å jobbe at de ikke orker å holde seg borte, sier Bendal. Hun mener at sykefraværet er noe man bør diskutere.

Synne Bendal
FOTO NTNU

Alle ledige minutt fylles på Austrått skole. Astrid retter engelskleksene til femteklassingene.

– Lærerne har lavt sykefravær. Kanskje burde det vært høyere, sier Bendal.

Kan prate om det vanskelige

– Når så mange lærerne har plager som følge av jobben, er det bekymringsfullt, mener forsker Synne Bendal.

Hun mener imidlertid at å minske det mentale og emosjonelle presset på lærerne ikke nødvendigvis er så krevende.

– For noen hadde det hjulpet mye med bedre struktur av egen hverdag. For andre ikke å skulle overprestere hele tiden. Når det gjelder struktur, må det en rydding til i hva som bør være lærernes oppgaver, hva som bør gjøres av noen andre, reduseres i omfang eller ikke gjøres i det hele tatt, sier Bendal.

Lærerne ved Austrått skole tror at en åpen kultur i skolen også kan hjelpe på lærerhelsen.

Astrid Bolstad er lærernes verneombud og fornøyd med meldeklimate på skolen.

– Hos oss er det stor åpenhet. Vi er blitt oppfordret til å varsle og instruert i hvordan gjøre det. Vi kan melde fra både om det fysiske arbeidsmiljøet og forhold som påvirker oss negativt psykisk, sier Astrid.

Lærere på skolen har meldt fra, og ting er blitt gjort: – Vi har fått målt radon og innelufta. I tillegg er det lydisolert her. Men det er nok lettere å melde fra om dårlig inneluft, enn om de emosjonelle tingene. Vi har likevel tatt opp andre vanskelige ting. Det er takhøyde for det her, sier Astrid.

Til tross for en travel dag og lite tid til å hente seg inn, er begge lærerne enige om at de trives: – Det er så allsidig og kjekt og så mye positivt med elevene og kollegene. Derfor trives vi, til tross for en tøff arbeidsmengde, sier Astrid Bolstad.

«Lærerne har lavt sykefravær. Kanskje burde det vært høyere.»

Synne Bendal, forsker

– Vi kan ikke ha et så sårbart system

Utdanningsforbundets nestleder Steffen Handal er urolig over det høye antallet lærere som sliter med hodepine og smerter.

– Det er ikke overraskende, vi har sett såne tall før. Det betyr imidlertid ikke at man ikke blir urolig av dette, sier Steffen Handal.

Han mener det er mange grunner til at lærerne opplever mentalt og emosjonelt press som kan gjøre dem syke.

– Jeg kjenner godt igjen dette med en ødelagt skriver som får hele dagsskjemaet til å rakne. Sånn er hverdagen for mange lærere, og et så sårbart system kan vi ikke ha, sier han.

Handal mener læreryrket alltid vil innebære visse belastninger.

– Møte med elever, med barn som ikke alltid har det godt, er en egenart ved yrket vi ikke kommer bort fra, sier han.

Nettopp fordi dette kan være så belastende, bør alt annet være lagt godt til rette for lærerne, ifølge Handal: – Skoleeier må ikke kutte mer i skolebudsjettene. Lærerne må ha gode fysiske arbeidsforhold. En minstenorm for lærertetthet ville hjulpet for å få mer tid til elevene. Eksempelvis bør dokumentasjonskravene justeres ned, sier han.

Nestlederen er bekymret for lærere som strekker seg for langt, og som blir syke av det.

– Man må sette grenser selv. Lærerne kan i større grad ta kollegaansvar for hverandre slik at de ikke sliter seg ut. Deretter må laget rundt lærerne sørge for at ressursene strekker til, slik at elevene får det de trenger når læreren er syk, sier han.

Han foreslår egne midler og et støtteapparat til vikarer.

– Kommuner og fylkeskommuner må sørge for vikarmidler, slik at man kan være borte fra jobb ved sykdom, sier Handal.

«Talent er flaks. Det viktigaste i livet er mot.»

Woody Allen (1935-), amerikansk filmregissør

Dikt

Oktobersang

Trist tåke over bygda en tidlig mårra i oktober;
tåka er klam og kald og minner oss om høst;
vemodet visker med alvorlig og rolig røst
som sniker seg inn i menneskers sinn;
men se, tåka letter og sola bringer fargespill
med okergull og flammende rød sinøber;
oktober nynner en nostalgisk melodi
om ei rik og frodig tid som snart er forbi,
men enda ser vi rognas rustrøde bær,
og enda har vi timer med strålende seinhøstes
vær.

Oktobernatta slenger frost over eng med silkestrå
og dekker en himmel som var blendende blå;
uendelighetens stjernevimmel med måneglis
lyser blått over fjord og ås og glitrende is;
knoll og knopp og frø skal visne nå,
men ikke dø, bare hvile under frost og snø
i mange, lange nådeløse netter og dager;
men når varm vår og sommer kommer
skal de skal våkne og vokse enda en gang,
og det er oktoberhøstens håpefulle trøstesang.

Gerd Nyland

FOTO DORIEEN MEIJERINK/FREEIMAGES.COM

Yrkesliv

Benjamin Hagen Einarson.
FOTO EDD MEBY, VÅGANAVISA

Førskolelærer blir redaktør i nye Avisa Lofoten

Benjamin Hagen Einarson (33) blir redaksjonelt ansvarlig for den kommende Avisa Lofoten.

Han har jobbet som førskolelærer siden han flyttet tilbake til hjemstedet Leknes i Vestvågøy for tre år siden.

– Jeg pleier å si at jeg har jobbet med 20 mennesker under meg på mellom tre og seks år, sier Einarson til Journalisten.no.

Han ble headhundet til jobben til tross for at han kaller sin redaksjonelle erfaring «liten». Første utgivelse er planlagt til september, på papir i første omgang, ikke nett, ifølge Einarson. Avisa får dekningsområde i Vestvågøy, Moskenes og Flakstad.

Utdanningsforbundets klimapris

Tid for å foreslå kandidater

12. oktober går fristen ut for å nominere kandidater til Utdanningsforbundets klimapris for 2015.

En prisvinner må tilfredsstillende minst ett av følgende kriterier: Ha utmerket seg i sitt arbeid med utdanning for bærekraftig utvikling, ha bidratt aktivt med å finne fram til eller øke bevisstheten om løsninger på klimautfordringene eller ha integrert en innsats for bærekraftig utvikling i læringsarbeidet. Inntil tre priser på 50.000 kroner hver vil bli delt ut på Utdanningsforbundets landsmøte i begynnelsen av november. Premiene blir finansiert av midler som er satt av til samfunnsnyttige formål gjennom medlemsforsikringsavtalen mellom Utdanningsforbundet og forsikringssselskapet Tryg, ifølge Utdanningsforbundets nettsider. Mer informasjon om prisen finnes på Utdanningsforbundet.no.

Yrkesfag

Nytt merke skal gi flere læreplasser

Bedrifter som har lærlinger, får nå sin egen merkeordning, ifølge en pressemelding fra Kunnskapsdepartementet.

– Vi vil at bedrifter skal kunne vise frem at de har lærlinger. Jeg håper det fører til at vi som forbrukere velger å bruke lærebedrifter, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen.

Målet er at merket både skal bidra til flere læreplasser for ungdom og større omsetning for lærebedriftene.

Tyskland

To syriske flyktningborn på jernbanestasjonen i München. No arbeider styresmaktene på høggr for å sikre skulegang til alle.

FOTO SIPAUSA/NTB SCANPIX

Skulane må auke kapasiteten for flyktningborn

Skulane i München har auka kapasiteten i mottaksklassar med 20 prosent samanlikna i fjor. Men styresmaktene vedgår det er heilt uvisst om dette vil vere nok.

München er delstatshovudstaden i Bayern, inngangsporten til Tyskland for dei mange hundre tusen flyktningane frå borgarkrigen i Syria. I Bayern har born av asylsøkjjarar rett og plikt til å gå på skule, og no vurderer styresmaktene å tilsette endå fleire lærarar i mottaksklassane for nyleg komne innvandrarborn. Ifølgje den amerikanske avisa Los Angeles Times har dei ikkje oversikt over kor mange born i skulealder som har kome dei siste vekene.

Desse innføringskurser varer frå eit par månader til to år. Her skal borna både få ei grunnleggjande innføring i tysk språk, men òg lære sosiale kodar som kan skilje seg frå det dei er vande med i heimlandet, som at gutar og jenter ser kvarandre i auga når dei snakkar saman, ifølgje avisa.

Monika Steinhauser, leiar for lokalavdelinga til Flyktningrådet, kritiserer styresmaktene for ikkje å ha budd seg på situasjonen som no er oppstått.

– Følgjer dei ikkje med på nyhendene? seier ho til avisa.

Ifølgje Michael Stenger, som leiar ei gruppe lærarar som underviser innvandrarar, er det først heilt nyleg at lærarutdanninga omfattar korleis ein skal handtere born med krigstraume.

– Difor kan det vere vanskeleg for ein lærar å forstå kvifor ein elev som tidlegare har gjort det godt på skulen, brått byrjar å slite, seier han til Los Angeles Times.

Skottland

Stadig fleire elevar er underernærte

222.000 born i Skottland vert kategorisert som fattige, og no har lærarane fått informasjon om korleis dei kan oppdage om elevar er underernærte, ifølgje avisa The Independent. I skrivet frå lærarorganisasjonen Educational Institute of Scotland står det at medan svolt hjå elevar før var sjeldan, er det nå blitt meir vanleg, ettersom stadig fleire familiar slit økonomisk. EIS har nyleg gjennomført ei undersøking som viser at lærarar stadig oftare må hjelpe elevar som får for lite mat, mellom anna ved å melde dei på ei skulefrokostordning eller fortelje foreldra korleis dei kan få støtte. Ein talsperson for den skotske regjeringa støttar råda frå lærarorganisasjonen og legg skylda på den britiske regjeringa for at fleire skotske barn vert fattige.

Russland

Vakter skal sjekke bilane til lærarane

Vaktene ved russiske skular får utvida oppgåver. Dei skal mellom anna kontrollere bilar for å hindre at dei fraktar inn farlege gjenstandar eller tek med seg noko som høyrer til skulen, går det fram i framlegget til ny stillingsinstruks, ifølgje den russiske nettavisa M24. Vaktene skal dessutan sjekke om elevane har med seg narkotika og hindre skulking og røyking. I dag har dei som hovudoppgåver å passe på skulen sin eigedom og hindre at uvedkommande kjem inn.

CLUB ENGLAND

**AKTIVE OG LÆRERIKE KLASSETURER
RABATT 650,- PR. ELEV**

Perfekt som start eller slutt på 10. klasse. Gratis lederplasser. Vær raskt ute hvis klassen vil reise i juni eller om høsten!

Scarborough med York

Brighton med London

Spennende badeby, flotte strender og fornøylespark. Språkkurs, evt. ligakamp. York med Viking Centre. Kombinér med London eller Skottland.

Englands mest berømte ferieby, nær London, som vi besøker på dagstur. Fantastisk reisemål hvor dere treffer ungdommer fra hele verden.

CLUB ENGLAND

900 22 310
22 11 13 33

www.clubengland.net
info@clubengland.net

The leading class tour to England for almost 50 years

Mitt tips

● Frode Rustøy

Hvem

Skolefaglig IKT-rådgiver i Sandefjord kommune

Aktuell

Har samlet undervisningsopplegg i en egen portal der alle kan laste ned lenker, tilpasset sitt klassetrinn i de fleste fag.

Lenke

portal.sandefjord-skolen.no

Har du et tips som du vil dele med andre?

Send det til redaksjonen@utdanningsnytt.no. Merk e-posten «Mitt tips».

Gratis undervisningsressurser

Deling er en flott ting, synes spesiallærer Frode Rustøy. Han har hovedansvaret for Sandefjordportalen, der lærere finner digitale ressurser til undervisningen.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

FOTO Per Langevei

«Det jeg har aller minst av, er gode tips for kunst og håndverk.»

Portalen innebærer hverken innlogging eller kostnader for brukerne.

– En del av ressursene er lisensiert for Sandefjord kommune, så andre kommuner kan ikke bruke disse uten å betale lisens. Men mye er gratis for alle, for eksempel mine opplegg, forteller Frode Rustøy til Utdanning.

Han har de siste to årene vært ansatt som skolefaglig IKT-rådgiver i Sandefjord kommune. Portalen er et sideprosjekt. Rustøy har egenhendig utviklet flere av undervisningsoppleggene.

– Det er noe jeg holder på med på fritiden og litt innimellom når jeg har tid. Målet er å legge til rette for elever, lærere og foresatte. Noen av oppleggene er gode alternativer til tradisjonelle spill.

Inne på portalen befinner det seg et sted mellom 600 og 700 lenker. I utgangspunktet var det tenkt som et tilbud til Sandefjords barnehager og skoler, men oppleggene ligger åpent for alle.

Etter ferdigheter og fag

De som bruker portalen, kan velge klassetrinn og fag. Deretter får man opp forslag til ulike undervisningsopplegg for de ulike valgene.

– Hvis en for eksempel går inn på 2. klasse og norsk, får man en del valg, blant annet et av mine verktøy, «Tale – skriv og lytt!». Når du har skre-

- Kom gjerne med tips om flere digitale læringsverktøy, oppfordrer Frode Rustøy i Sandefjord.

● Fornøyde lærere

På den lukkede Facebook-gruppen «Undervisningsopplegg» får opplegget «Lesetrim» god omtale av flere lærere som er medlemmer av gruppen.

Gro Wollebæk: «TUSEN TAKK. Fantastisk ressurs»

Hege Justad Pettersen: «Fantastisk. Vi bruker opplegget ditt noen minutter hver dag, og elevene synes det er helt topp»

Tanja Kristin Nygård Hagavei: «Dette er supert. Jeg har en gruppe med svake lesere på 5. trinn. De elsker denne og konkurrerer med seg selv fra gang til gang.»

ingopplegg for alle

vet ett ord og trykket på mellomromstasten, leser PC-en opp ordet du har skrevet. Det er veldig nyttig for alle, og spesielt for dem som stokker bokstavene litt, forklarer Rustøy.

I 30 år har han drevet med utvikling av undervisningsopplegg.

– Jeg lærte meg programmering for å kunne lage hjelpemidler for en funksjonshemmet elev.

Forløperen

Frode Rustøy hadde for et par år siden ansvaret for 15 fremmedspråklige elever mellom 11 og 13 år, med ni ulike språk. Ingen av dem kunne norsk. Han måtte lage ett opplegg som fungerte for alle.

– Derfor er det mange opplegg for fremmedspråklige på portalen. Som spesialpedagog er jeg opptatt av å tilrettelegge for god læring til alle.

I tillegg til undervisningsopplegg til elever i grunnskolen er det også egne faner for barnehage,

voksenopplæring, videregående opplæring og studenter.

Rustøy ønsker at flere sender lenker til undervisningsopplegg til ham.

– Kom gjerne med tips, men tenk igjennom hvorfor ditt opplegg er bra. Merk gjerne med hvilke klassetrinn det egner seg for. Det jeg har aller minst av, er gode tips for kunst og håndverk.

Fremtiden

Rustøy er opptatt av å bruke det som finnes av tilgjengelig teknologi og har testet flere.

– En ser også at tredimensjonale verktøy for læring kommer i større grad. Enkelte ting kan være langt lettere å lære når en får vist det frem tredimensjonalt, for eksempel kart. Jeg tror også virtuelle briller, der du kan ta med klassen din på gåtur i for eksempel en storby eller inn i en historisk hendelse, kommer til å innta klasserommene.

Delingskulturen

Rustøy er opptatt av at flest mulig skal dele opplegg de finner nyttige.

– Det gjør hverdagen lettere for lærere og forsterker elevenes læring. Jeg har plass til å legge inn uendelig mye mer. Men det skal være hensiktsmessige læringsressurser som andre kan ha nytte av. Tilgangen er enorm, men det er viktig at det holder mål pedagogisk og at det fortrinnsvis er produsert i HTML5.

En lenke som er delt, er Rustøys opplegg «Lesetrim». Kommentarfeltet under tyder på at mange har funnet opplegget nyttig.

Rustøy har blant annet jobbet som høyskolelektor i informatikk og undervist kommende lærere i både IKT og spesialpedagogikk. Han er selv en som deler tips, råd og lenker på sosiale medier.

– Jeg er spesialpedagog i bunnen. Det er mer en livsstil enn et yrke.

To broer

Karmsundbrua ble åpnet 22. oktober 1955. Brua som spenner over Karmsundet og forbinder Karmøya med fastlandet, var Norges største den gang. Guttene har konstruert sin egen bru i sandkassa, med den ordentlige brua i bakgrunnen som modell.

FOTO BØRRETZEN, AKTUELL/NTB SCANPIX

Her har fotografen fanget et øyeblikk vi gjerne vil dele med våre lesere.

Lærere ved Vøyenenga skole samlar inn penger til flyktninger

– Flyktningekatastrofen berører oss. Derfor har vi startet en innsamlingsaksjon med mål om å samle inn 50.000 kroner, forteller Linda Bergwitz, lærer og klubbleder ved Vøyenenga skole.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Sammen med lærerkollega Ivar Landmark tok Linda Bergwitz initiativ til innsamlingsaksjonen i midten av september. Pengene skal bidra til å støtte Røde Kors i arbeidet med å hjelpe flyktningene i Europa.

Innsamlingsaksjonen er organisert gjennom Facebook. Klubben ved Vøyenenga ungdomsskole i Bærum kommune i Akershus har allerede greid å samle inn over 7000 kroner.

Stafett

– Vi ønsker at dette skal bli en stafett. Derfor har vi invitert alle andre tillitsvalgte i Utdanningsforbun-

Ivar Landmark og Linda Bergwitz har tatt initiativ til en innsamlingsaksjon til støtte for Røde Kors' arbeid med flyktningene i Europa. Nå håper de stafettspinnen kan gå videre til andre klubber i Utdanningsforbundet.

FOTO HILDE KOPPANG

det i Bærum kommune til å delta, sier Bergwitz og legger til:

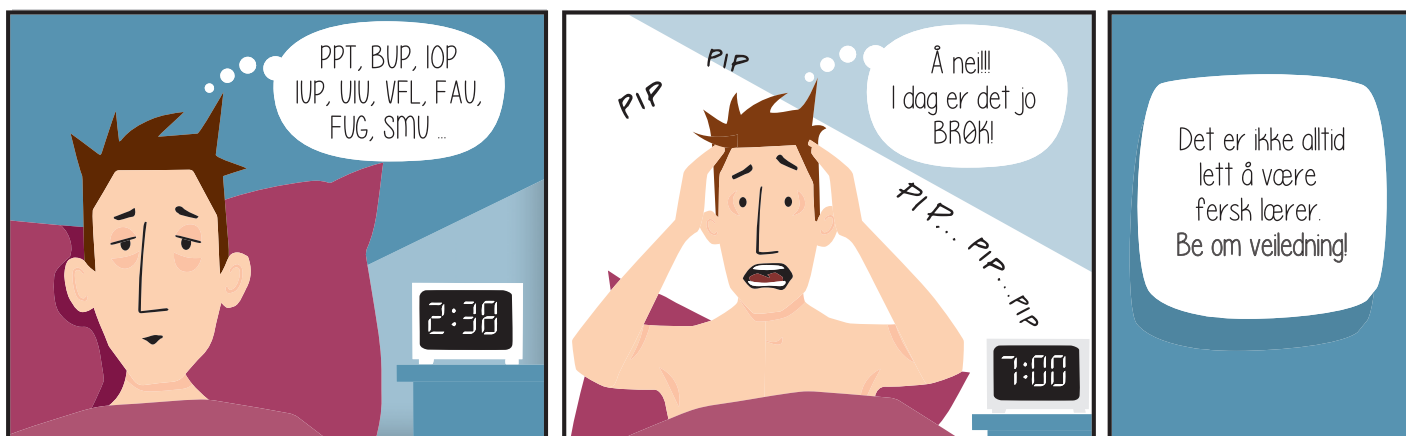
– Aller helst ønsker vi å utfordre alle klubber i Utdanningsforbundet over hele Norge.

Fristen for å være med og bidra er begynnelsen av Utdanningsforbundets landsmøte på Lillestrøm 2. november.

Innsats for andre

Lærerne har også planer om å aktivisere elevene.

– Her på skolen har vi et valgfag som heter «Innsats for andre». Sammen med elevene som har dette valgfaget, har vi tenkt å organisere innsamling av klær, forteller Bergwitz til Utdanning.

sisteskrrik.no Illustrasjon: Berit Sømme

Læreryrket er spennende og givende, men for mange kan det være krevende å gå fra utdanning til yrke. Som nyutdannet har du god nytte av veiledning fra en erfaren kollega med veiledning. Har du ikke allerede fått tilbud om veiledning? Be lederen din om det! Les mer på udir.no/nyutdannede

Lærerne er spente på **valgløftene** fra Ap i Bergen

Før valget lopte Arbeiderpartiet i Bergen blant annet økt lærertetthet for de minste elevene. Utdanningsforbundet lover å følge med.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Arbeiderpartiet gikk blant annet til valg på at 1.- og 2.-klasser med flere enn 18 elever skal ha to lærere.

Med 37,8 prosent av stemmene og 26 av 67 mandater i bystyret ble Arbeiderpartiet den store vinneren i Bergen. Da Utdanning gikk i trykken, satt Arbeiderpartiet i forhandlinger med Kristelig Folkeparti og Venstre med mål om å danne et nytt byråd.

Nestleder i Utdanningsforbundet Bergen, Elin Haugsvær Gravdal, er spent på om Arbeiderpartiet innfrir valgløftene sine.

– Det virker lovende for barnehage, skole og utdanning. Men kommuneøkonomien er krevende, så det kan hende de må prioritere. Vi kommer til å følge nøye med, lover Gravdal.

Døgnåpne barnehager

En av lovnadene er at det skal bli metodefrihet i barnehagene. Tidligere måtte de ansatte benytte kartleggingsverktøyet Tras (Tidlig registrering av språkutvikling).

– Veldig bra, sier Gravdal.

Arbeiderpartiet i Bergen vil at barnehagemangfoldet skal suppleres av forsøk med kvelds-, hel- og nattåpne barnehager.

– Det stiller vi spørsmål ved. Hva skal barnehagen være? En pedagogisk virksomhet eller bare

Leder Elin Haugsvær Gravdal i Utdanningsforbundet Bergen er spent på om Arbeiderpartiet i byen vil følge opp løftene fra valgkampen.

FOTO PRIVAT

Arbeiderpartiet i Bergen vil blant annet øke lærertettheten i klasser med flere enn 18 elever.

ILL.FOTO: MARIANNE RUUD

tilsyn? Det vil også medføre større ulemper for de ansatte hvis barnehagene skal være åpne hele tiden. Der kommer vi til å stille en del spørsmål til politikerne, sier Gravdal.

Vaktmester på skolen

Arbeiderpartiet vil prioritere å ruste opp skolene og mener minimumskravet må være at alle skoler skal være helsevern godkjent og ha egen vaktmester.

– I Bergen har det vært et enormt skoleforfall. Mange skoler har ikke godkjent innemiljø. Det er flott hvis lærerne får anledning til å konsentrere seg om det som er viktig for at de skal kunne gi god undervisning, ikke alt mulig annet. Vaktmestere virker som en god idé.

– Det kommer til å koste. Vi er spent på hva de nye får til, men løftene de ga før valget, virker lovende, sier Gravdal.

● Tromsø Arbeiderpartis utdanningsløfter

- 40 ekstra lærere
- fjerne unødvendig testing og rapportering
- øke skolenes driftsbudsjetter
- videreutvikle tverrfaglig arbeid i grunnskolen
- lavere foreldrebetaling for skolefritidsordningen
- unngå dispensasjoner for manglende pedagogisk utdanning i barnehagene
- vurdere forsøk med heldøgns barnehager

Ap vil gi Tromsø 40 nye lærere og døgnbarnehage

Det går mot et maktskifte i Tromsø med Ap, SV og Rødt. I sitt program har Arbeiderpartiet blant annet løfte om 40 nye lærere, og de vil jobbe for å innføre døgnbarnehage.

TEKST Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

Arbeiderpartiet fikk 29,8 prosent av stemmene, og sammen med Rødt (14,4) og SV (7,9) vil de ha flertall.

Nå skal det forhandles med de andre partiene, men Ap, som er det største partiet, har kommet med en del løfter innen utdanningssektoren (se faktaboksen). Blant annet vil de sørge for at kommunens skoler får 40 ekstra lærere.

Leder for Utdanningsforbundet Troms, Thomas Nordgård, mener at dette bærer preg av symbolikk.

– Det kunne like gjerne vært 42. Vi ønsker en norm for lærertetthet som sikrer ressurser og mener det er bedre faglig fundamentert enn tallet som Arbeiderpartiet kommer med, så her er vi ikke helt enige, samtidig som det er en aksept om at det er viktig med flere lærere, sier han.

– Forskjell på barnehage og tilsyn
Ap vil også innføre heldøgns barnehage for folk som jobber skift.

– Jeg klarer ikke se at det er et pedagogisk tilbud. Det er et tilsynstilbud. Det er viktig å skille mellom barnehagen og dens rolle, og barnepass.

– Vi kan være fornøyd med aksep-

– **Den foreslåtte døgnåpne barnehagen** virker først og fremst som et tilsynstilbud, sier leder i Utdanningsforbundet Troms, Thomas Nordgård.

ARKIVFOTO KARI OLIV VEDVIK

ten vi synes å ha fått i forståelsen av at læreren er viktig, og ikke bare i form av etter- og videreutdanning. Vi må ha flere lærere for å se elevene og for å kunne gjøre en bedre jobb.

– *Hvilke grep tar dere for å passe på at Ap følger opp løftene?*

– Disse tre partiene har vist seg interessert i å lytte til folket i større grad enn det sittende byrådet har. Både fylkeslaget og lokallaget har god kontakt med alle partier, så det blir nå vår jobb å påse at løfter følges opp med handling. Vi går krevende tider i møte i kommunen med bunnskrapt kasse etter et blå-blått-grønt styre, og det gjør ikke ting enkelt.

Fra januar til mars i år måtte en elev være alene med to lærere, uten at det var gjort en sakkyndig vurdering om spesialundervisning. Nå beklager kommunen.

ILL.FOTO TOMMY ELLINGSEN

Elev hadde **eneundervisning** i tre måneder

Eleven med atferdsvansker tilbrakte skoletida fra januar til mars i år, sammen med bare to lærere. Skolen hadde ikke lovlig vedtak for et slikt tiltak.

TEKST OG FOTO Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

For denne eleven har ikke kommunen fylt krava i loven om at elever skal ha et godt psykososialt miljø på skolen. Tiltaka skolen har iverksatt, har ikke vært tilstrekkelige og lovlige, slår Fylkesmannen i Oslo og Akershus fast i et brev til Sørums kommune.

Beskyttet andre medelever

I dokumentene fra Fylkesmannen står det at gutten, ifølge foreldra, er blitt mobbet siden første klasse. Høsten 2014 har han i økende grad vist utagerende atferd. Dette blir sett i sammenheng med mobbingen.

Vedtaket om å gi eleven undervisning aleine kaller Fylkesmannen for ulovlig. Et slikt opplæringsstilbud er å anse som spesialundervisning. Spesialundervisning krever sakkyndig vurdering og vedtak om spesialundervisning. Det har ikke vært gitt her.

Fylkesmannen utelukker ikke at eleven kan ha hatt behov for trygge rammer uten trigger i en kortere periode. Men dette måtte i så fall kombineres med et mer helhetlig tilbud der det også arbeides med klasse miljøet og elevens forhold til klassen, samt en grundig plan for tilbakeføring av klassen.

I arbeidet med saka er skolen kommet på det reine med at gutter på skolen har sett det som en oppgave å beskytte andre elever mot denne gutten.

Beklager saksbehandlingsfeil

Skolen har kommet med flere tiltak for å sikre gutten retten til et godt miljø. Ifølge Fylkesmannens vurdering har det i utgangspunktet vært adekvate tiltak. Likevel har de ikke gitt ønska resultat. Tvert om har eleven vist økende utagerende atferd i tida etterpå.

Det gjør at Fylkesmannen konkluderer med at

tiltaka skolen har satt inn, ikke har vært tilstrekkelige til å gi eleven et skolemiljø som fremmer helse, trygghet og læring, slik opplæringsloven krever.

– Sørums kommune begikk saksbehandlingsfeil i denne saka. På kommunens vegne beklager jeg det sterkt, sier personalsjef i Sørums kommune Kari Gaalaas til Utdanning.

– Et bandrom i underetasjen ble omdisponert og hyggelig innreda for gutten, forteller Gaalaas.

Hun sier gutten likevel ikke var mye på dette rommet. Derimot var han mye både på skolekjøkenet og på sløydsalen, der han blant anna laga en benk.

Gaalaas forteller videre at egen assistent til gutten ble ansatt 1. februar. Skolen lagde en plan for tilbakeføring i klassen. Planen ble fulgt. Men først i mai var eleven hundre prosent i klassen. Hvis han følte det ble for vanskelig å være der, kunne han sjøl bestemme å få gå ut.

Ifølge Gaalaas sendte skolen 26. august nytt «Vedtak om elevens læringsmiljø paragraf 9 a» til guttens foreldre, med kopi til Fylkesmannen. Vedtaket er en omfattende plan med ti tiltakspunkter.

● Paragraf 9a-1. Generelle krav

Alle elever i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.

● Paragraf 5-3. Sakkunnig vurdering

Før kommunen eller fylkeskommunen gjer vedtak om spesialundervisning etter paragraf 5-1 eller vedtak om spesialpedagogisk hjelp etter paragraf 5-7, skal det liggje føre ei sakkunnig vurdering av dei særlege behova til eleven. Vurderinga skal vise om eleven har behov for spesialundervisning, og kva for opplæringsstilbud som bør givast.

Berømmer regjeringen

Pedagogstudentene er «overveldende positive» til forslaget fra regjeringen om å endre lærerutdanningen slik at studentene blir bedre i stand til å oppdage vold og seksuelle overgrep mot barn.

TEKST Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

For å sikre at alle lærerstudenter vet hva de skal gjøre hvis de oppdager at barn har blitt utsatt for vold og seksuelle overgrep, foreslår regjeringen å endre forskriften til lærerutdanningene.

– Det er avgjørende at lærere som møter barn og unge, har kunnskap om hvordan de skal se og fange opp ofre for vold og overgrep, sier kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) i en pressemelding.

Endringen innebærer at det er et krav at lærerutdanningene skal sikre at deres studenter har kunnskap om barn i vanskelige livssituasjoner, inkludert vold og seksuelle overgrep mot barn.

– Studentene må bli trygge

På bakgrunn av faglige vurderinger skal de raskt kunne iverksette nødvendige tiltak.

– Vi berømmer dem for å ta dette opp. Vi har satt søkelys på dette i flere år, blant annet gjennom konferanser hvor vi har snakket om barn og unges seksualitet, sier leder for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet, Silje Marie Bentzen, til Utdanning.

Mange studenter har etterspurt dette i utdanningen, ifølge PS-lederen.

– Etter konferansene vet vi at studenter har arrangert fag-dager på sine institusjoner med dette som tema.

– *Hvorfor er dette så viktig for dere?*

– Studentene må bli trygge i slike situasjoner som kan oppstå. Vold og seksuelle overgrep mot barn er nok mer utbredt enn hva tallene viser. Vi må kunne se signaler hos unger som vi skal undervise. Dette er et grep som gjør utdanningen bedre, sier hun.

«Studentene må bli trygge i slike situasjoner som kan oppstå. Vold og seksuelle overgrep mot barn er nok mer utbredt enn hva tallene viser.

Høringsfrist i november

– Selv om vi vet at mange institusjoner allerede vier denne tematikken plass, har ikke overgrep vært direkte nevnt i retningslinjene for barnehagelærerutdanningen. Med denne endringen klargjør vi at kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn skal være en del av lærerutdanningene, sier Røe Isaksen.

Endringen er en del av regjeringens tiltaksplan «En god barndom varer livet ut». Den inneholder 43 tiltak for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom. De som utsettes for vold og overgrep, skal sikres tidlig og riktig hjelp, uavhengig av hvor i landet de bor.

Forslag til endringer er nå sendt på høring med frist 28. november 2015.

I høringsnotatet omtales ikke Grunnskolelærerutdanningen (GLU). Det er fordi det arbeides med en større omlegging i forbindelse med innføring av femårig mastergrad. I den nye rammeplanen for GLU tas det sikte på å legge inn likelydende endringer om vold og seksuelle overgrep som for de andre lærerutdanningene.

– **Vi må kunne se** signaler hos unger som vi skal undervise. Dette er et grep som gjør utdanningen bedre, sier leder for Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet, Silje Marie Bentzen.

FOTO PAAL SVENDSEN

– En som har det bra med seg selv, mobber ikke

Det er to tidligere mobbere enige om. I dag synes de det er vondt å tenke på dem de mobbet.

TEKST OG FOTO Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

– **Jeg kan bli irritert** på alle dem som heiet på meg i det stille, som oppildnet meg til å fortsette i en rolle jeg hadde fått. Ingen sa at de gjorde noe galt, det var jeg som tok støytten, sier Harald (20).

Kompisen Simon (18) har også vært en mobber. De er begge fra Vestlandet, men bor i dag i Oslo. De visste om hverandre, men ble først venner etter at de flyttet til hovedstaden.

Skammer seg

Simon og Harald har gått på forskjellige skoler, men historiene deres minner om hverandre.

– Det var ingen vits i å sette meg i skammekroken. Da ble jeg bare sintere. Har barn ugrei oppførsel, må lærere og andre ta seg tid til å trenge ned i følelsene. Jeg ble aldri godtatt, alt ble møtt med avsky og straff. Jeg var populær, men ensom, forteller Harald.

Han vet i dag at det var mennesker som brydde seg og var glad i ham, men han oppfattet det ikke. Oppfølgingen av ham var der, men den var helt feilslått i forhold til de behov han hadde. Det skulle ta noen år før han selv klarte å bryte ut av rollen.

Også Simon hadde sin rolle.

– Jeg var den som førte an. Den rollen hadde jeg tidlig. Det var en som ble så sint, og ham terget jeg hver dag til han eksploderte. Da slo vi. Hver dag. Jeg var mye større og sterkere. I dag tenker jeg på ham ofte, hvordan han har det og hva jeg gjorde mot ham. Jeg skammer meg, men den gangen skjønte jeg ikke hvor grusom jeg var.

Jenta som sa ifra

Den eneste gangen Simon kommer på at han skammet seg over det han holdt på med, var da ei jente tok mobbeofferets parti og spurte hva han holdt på med.

– Det gjorde inntrykk på meg.

Det var flere møter med skolen og foreldrene.

– Da fikk jeg Simon-tid. Jeg ble sett og hørt, men det utgjorde ingen forskjell.

Simon ble flyttet ut av normalklassen og plassert sammen med elever med spesielle behov.

– Jeg ble testet. Jeg hadde langt høyere IQ enn gjennomsnittet. Derfor passet jeg ikke inn der heller.

– Foreldre stenger barn ute

Begge guttene mener at mye av årsaken til at de tidlig ble låst i en rolle, lå hos foreldrene til andre barn i klassen.

– Allerede fra 10-årsalderen ble jeg utestengt av enkelte av foreldrene til klassekameratene mine. Jeg anslår at jeg ble bedt i tre av ti bursdagsselskap. Og i de få jeg gikk i, følte jeg at jeg ble uglesett, sier Simon.

Det å få en rolle oppfatter de begge som negativt for alle parter.

– Jeg følte også at foreldrene mobbet meg og at jeg var en det ikke var verdt å være grei mot. Jeg skulle ha ønsket at flere ga meg et godt blikk, et smil, et tegn på at jeg betydde noe positivt jeg også. Det var først når jeg følte meg sett og elsket at jeg klarte å føle at jeg betydde noe, sier Harald.

«Det var ingen vits i å sette meg i skammekroken. Da ble jeg bare sintere.»

● Mobbing

● I Elevundersøkelsen 2014 svarte 3,9 prosent av elever i norske skoler at de ble mobbet mer enn to ganger i måneden.

● 15,1 prosent svarte at de opplevde krenkelser, som å bli gjort narr av eller ertet, mer enn to ganger i måneden.

● Tallene er en nedgang fra henholdsvis 4,2 prosent og 19 prosent fra 2013, men stort sett har tallene vært stabile siden 2003.

● Fra 2001 til 2014 ble det utbetalt 60,8 millioner kroner i statsstøtte til ulike antimobbe- og læringsmiljøkampanjer.

Kilder: Utdanningsdirektoratet, Barneombudet. ©NTB

Forslaget om å flytte mobberen til en annen klasse eller skole har Harald og Simon ingen tro på.

– Å flytte mobberen eller mobbeofferet flytter bare problemet. Skal en få slutt på mobbingen, må en lage trygge gode klassemiljø.

Ute av rusen

Begge guttene har hatt sine runder med rus. I dag tar de avstand fra rusen.

– Jeg jobber i skolefritidsordningen ved en skole i Oslo. I fremtiden har jeg lyst til å jobbe med sinte, gjerne fly forbannede unger, sier Harald, som også jobber deltid ved stiftelsen Forandringsfabrikken.

– Forandringsfabrikken ga meg kjærlighet og positiv oppmerksomhet. I tillegg fikk jeg anledning til å holde foredrag for voksne om hvordan de kunne gjøre skolen bedre, sier Harald.

Simon har fått seg jobb og føler at det har vært med på å gi ham en ny rolle i livet. Han setter sin ære i å yte sitt beste på jobb.

Både Simon (t.v.) og Harald tenker i dag på dem de mobbet som barn. – Vi mobbet ikke for å være slemme, men for å bli sett og forstått. I dag skammer vi oss over at det at vi hadde det fælt, gikk ut over andre, understreker de.

Regjeringen vil innføre mobbebøter

Kommuner og andre skoleeiere som ikke følger opp mobbesaker slik de skal, kan få tvangsbøter.

Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) uttalte i slutten av august til VG at han har blitt lei av å lese og høre om barn og unge som blir mobbet, som forteller om det, men som ikke blir fulgt opp.

– Vi trenger å innføre bøter mot mobbing eller administrasjonsgebyr mot kommuner og andre skoleeiere som ikke følger opp, sa statsråden.

Han sa at det kan være aktuelt at Fylkesmannen, Barneombudet eller Utdanningsdirektoratet skal kunne ilegge bøter.

– Det viktigste er at dette er en veldig tydelig reaksjon mot mobbing og mot skoleeiere som ikke følger opp slik de skal, sa Røe Isaksen. Det nye tiltaket skal etter planen gjennomføres i løpet av 2016. (NTB)

Et politisk dyr

– Private barnehager er den største suksesshistorien for offentlig og privat samarbeid, mener stortingspolitiker Arve Kambe. Så har han også tidligere jobbet fram 130 barnehager.

TEKST Lise-M. Vikse Kallåk

FOTO Grethe Nygaard

En varm sommerdag i slutten av august. Byparken i Haugesund syder av unger. En skoleklasse på tur. Utdanning åpner smijernsporten, trår den hellelagte inngangen mot det ærverdige funkishuset. Opp noen trappetrinn, ringer på. Ut kommer Arve Kambe i hvit skjorte med svakt rutemønster i blått. Han har utsikt til parken, og synet av den nærmest fyller stua. I den brune skinnstolen ligger Dagens Næringsliv og på et lite bord bind 3 av Jon Michelets serie «En sjøens helt».

– Vil du ha kaffi? Jeg har en sønn kaffimaskin.

Han forsvinner ut på kjøkkenet og kommer til-bake med et glass vann og en kopp kaffe.

– Jeg har alltid én eller to bøker jeg prøver å lese. Nå er det «Kane og Abel» av Jeffrey Archer. Jeg husker serien gikk på BBC. Den gjorde inntrykk. Den handlet om to brødre som konkurrerte. Storebror og lillebror-problematikk, sier Kambe, som har to sønner og en ett år yngre bror.

– Vi har et veldig godt forhold.

Kambe er oppvokst på Bjøllehaugen, på fastlandssiden i Karmøy kommune.

– Det var et nytt byggefelt, et klassisk resultat av boligpolitikken i Haugesund. Høyrepolitikeren forklarer at det var mangel på tomter. Barndommen beskriver han som trygg.

– Vi hadde enebolig og en flat coated retriever, Sandra. Hun er begravd på hytta på Lie.

Kambe blir blank i øynene. Han fortsetter.

– Jeg spilte fotball på Nord, ble dommer for å forlenge karrièren.

Faren jobbet i Nordsjøen, de siste ti årene som forpleiningssjef på Oseberg, mens moren sto i butikk: – Jeg gikk stort sett i returnerte klær fra KappAhl og Adelsten, humrer Kambe.

Ingen i familien er engasjert i politikk.

– Hva gjorde at du gikk inn i politikken?

– Jeg gikk i en samfunnsengasjert klasse på videregående skole, og jeg likte å diskutere samfunnsproblemer, sier Kambe, som leste seg opp på lederartikler og kronikker. Senere ble det biografier av Einar Gerhardsen, Haakon Lie og Kåre Willoch, for å nevne noen. Det ga mersmak. Han kontaktet de ulike politiske partiene for å få tilsendt partiprogrammene.

– Aller mest var jeg enig med Unge Høyre (UH) og Høyre (H).

Skolepolitikken engasjerte. I 2. klasse meldte han seg inn i UH.

– De drev en stor skolekampanje: «Frihet under ansvar», «Ja til karakterer», «Fritt skolevalg». Det motiverte meg til å være på skolen.

Året var 1992 og starten på EU-valgkampen som kulminerte i 1994.

– Trangen til å ta stilling meldte seg, sier Kambe.

I 1993 stilte han som frivillig i stortingsvalgkampen. Han reiste land og strand rundt, traff likesinnede, og trodde alle ville stemme Høyre. Der tok han feil.

– Hvor var de 40 prosentene som stemte Arbeiderpartiet (Ap)? Er du nyfrelst, er du blind, innrømmer politikeren, som oppdaget betydningen av den tause majoritet.

● Arve Kambe (40)

Yrke

Stortingsrepresentant for Høyre og leder av arbeids- og sosialkomiteen

Bakgrunn

Cand.mag, med rettsvitenskap grunnfag, mellomfag historie, mellomfag sammenlignende politikk, og tre eksamener i hovedfag, sammenlignende politikk. Markedssjef i Trygge Barnehager 2000-2009, bystyremedlem i Haugesund 1995-2009, formannskapsmedlem fra 2001 og gruppeleder fra 2003. Fylkestingsmedlem 1999-2003. Nestleder i Unge Høyre 1998-2000. I 2009 og 2013 var han Rogaland Høyres 3.-kandidat til Stortinget, hvor han ble valgt inn begge gangene.

Aktuell

Stortingsrepresentant for Høyre og leder av arbeids- og sosialkomiteen

Arve Kambe, stortingsrepresentant for Høyre, vokste opp i en familie hvor ingen var interessert i politikk. En samfunnsengasjert klasse i videregående skole vekket imidlertid interessen hans. **FOTO** GRETHE NYGAARD

Arve Kambe sammen med broren Morten, rundt åtte og ni år gamle. FOTO PRIVAT

Første dag som student ved Høgskolen i Stavanger, august 1995. «Mamma og pappa var flyttehjelp, og jeg bodde alene for første gang». FOTO PRIVAT

Fotballtur til Manchester, 1993. FOTO PRIVAT

«Kambe er et politisk dyr. Flink til å lese det politiske spillet og kjapp til å se muligheter, og til å følge opp lokale saker.»

Petter Steen, tidligere ordfører

– Den tause majoritet er i sum alltid fornuftige og ligger midt imellom AP og H. Folk som skriver nettkommentarer, tar alltid mye plass, men blir absorbert av folk flest. Telefonstorm kaller folk det, etter fem telefoner. Hallo!

Kambe legger hendene bak hodet, lener seg tilbake i skinnstolen. I bakgrunnen står ei dør og slamrer i gjennomtrekken. Det er så vidt en kan høre det.

Huset kjøpte Kambe sammen med kona Birgit Amalie Nilssen. Hun var teatersjef ved Haugesund Teater. De møttes i TV-Haugalands første debattprogram. Begge satt i panelet. I 2008 får de sønnen Amadeus. Våren 2009 gifter de seg i Vår Frelsens Kirke i Haugesund. Bryllupet blir slått opp stort i lokalavisa. Flere artikler følger i kjølvannet med kart over gjestenes posisjoner i lokalsamfunnet. Hvem som har forbindelser til hvem.

– Det var helt hinsides, sier Kambe og ler.

Høsten samme år velges han inn på Stortinget. Tre uker senere melder minstemann Leander sin ankomst. Fem år går, og ektefellen tiltrer stillingen som teatersjef ved Kilden i Kristiansand. Han er i Oslo. Helgependler mellom hovedstaden og Sørlandet. Ungene er blitt fem og sju år gamle. Så sprekker bobla, paret skal skilles. De velger å kunngjøre det på Facebook.

– Når en går fra hverandre har folk mange spørsmål: Hva skjer med ungene, huset, har dere det bra?

Sammen formulerte de svar på det de mente folk lurte på. For deretter å trykke Publisert.

– I stedet for at ryktene skulle gå, gjorde vi det enkelt. Vi slapp å fortelle samme historien flere ganger. Det å dele den siden av livet kan anbefales, sier Kambe, som fikk mange hyggelige tilbakemeldinger.

Venner ønsket dem lykke til og håpet det gikk bra.

– Det ble en slags terapi. Selv om det var en ønsket utvikling skal bruddet bearbejdes.

Flere måneder i forkant ble han kontaktet av den lokale TV-stasjonen. De hadde hørt at paret skulle skilles.

– Vi var et offentlig par. Det blir som i Se og Hør. Dekker de bryllupet, vil de også ha skilsmissemisjonen, sier Kambe.

Å kunngjøre det i sosiale medier dempet trykket.

– Jeg skjønner ikke hvorfor ikke flere gjør det.

Tidligere TV2-journalist og venn Øyvind Fjeldheim beskriver Kambe som åpen og entusiastisk, positiv og lojal. En det er goy å være sammen med.

– Han liker alltid en god diskusjon, om alt fra samfunnsliv til aktuelle saker i Haugesund, sier Fjeldheim på telefon fra Oslo.

Han ble kjent med Kambe da Kambe jobbet som lokalpolitiker, og journalisten intervjuet ham for lokal-TV.

– Han er uredd. Gikk imot sin egen kulturminister i OL-saken. Jeg var uenig med ham, men det var modig gjort, sier Fjeldheim, som karakteriserer vennen som snill.

– Han trækker ikke folk på tærne. Er ikke makt-arrogant.

Høyres ordfører fram til årets kommune- og fylkestingsvalg, Petter Steen, har hatt Kambe som gruppeleder i bystyret. Han beskriver ham som et politisk dyr – flink til å lese det politiske spillet og kjapp til å se muligheter og til å følge opp lokale saker.

– At vi fikk holde politidistriktet samlet, må han ta æren for, mener Steen.

– *Har han noen uvaner?*

– Han snur skeia i munnen når han spiser, slik gamle høyredamer ikke synes er stas, sier Steen, og røper at ingen trodde Kambe skulle klare å komme inn på Stortinget for seks år siden.

Arve Kambe foran fontenen på rådhusplassen i Haugesund dagen for kommune- og fylkestingsvalget 2015. Det nedslående resultatet for Høyre kjenner han ennå ikke til.

«Du må være sulten i denne jobben. Foreløpig er jeg det.»

– **Høyre fikk** dårlige meningsmålinger sommeren 2009. I midten av august snudde det, forklarer Kambe, som laget sin egen valgkampanje.

Han kontaktet et reklamebyrå og fikk laget reklamefilmer, radioreklamer, plakater og brosjyrer som vakte oppsikt.

– Jeg måtte skille meg ut, og valgte slagordet «Regionens mann på Tinget». Frekt og freidig, sier Kambe.

Ifølge politikeren kom en eldre kvinne bort til ham og sa: – Jeg skal gi deg en sjanse, Kambe.

Hun stemte vanligvis ikke Høyre.

Høyrepolitikeren mener folk i Rogaland ønsket regjeringsskifte. For å sanke stemmer gikk han fra dør til dør med boller og partiprogram, og sa ja til alle invitasjoner. Han ble fjerde siste kandidat som kom inn på Stortinget for Rogaland.

– Det var en veldig god følelse. Jeg tenkte at det faktisk er sant det folk sier, jobber du hardt, når du målet. Det er som toppidrett. Knallhardt, sier Kambe, som jobber lange dager på Stortinget.

Når han kobler av, leser han eller ser fotball. Han er en ihuga Manchester United-fan og tilhenger av Fotballklubben Haugesund. Og så bruker han tid med ungene. Bytter hus med ekskona, slik at barna slipper å flytte på seg.

– Amalie og jeg samarbeider godt om ungene. I sommer var vi to uker på Gran Canaria. Det fungerte veldig bra. Ungene ser at vi kan kose oss og samarbeide selv om vi ikke er kjæresten.

– *Dere har begge krevende jobber. Ble det vanskelig å kombinere med familieliv?*

– Mange sier at Stortinget er en skilsmissemisfabrikk, men for ethvert ekteskap er det 50 prosent det går gale for. Det å være stortingsrepresentant gjør det ikke enklere. I mitt tilfelle var det ikke det som var årsaken.

Kambe reiser seg. Går ut i gangen. Lukker døra som slår, og sjekker mobilen.

– Jeg har hatt det veldig gøy disse årene på Stortinget, og har lyst på en periode til, men du må være sulten i denne jobben. Foreløpig er jeg det. Samtidig savner jeg pulsen i næringslivet.

Han skulle begynne på hovedfagsoppgaven i sammenlignende politikk da han ble headhuntet til Trygge Barnehager i 2000. De trengte en som skjønte hvordan en kommune opererte, og ansatte Kambe i stillingen som markedssjef. Jobben ble å finne ut hvor i Norge det var behov for barnehageplasser.

– Over alt, sier politikeren, som reiste Norge på kryss og tvers for å engasjere foreldre og skaffe tomter.

Han kontaktet kommunen, grunneiere og utbyggere.

– Jeg var innom alle fylker og ble kjent med rådmenn, skolesjefer, bønder, arkitekter og utbyggere. Det var ni kjekke og lærerike år. Meningsfylt å skape arbeidsplasser og barnehageplasser, sier Kambe, som var med å etablere 130 små bedrifter.

– *Er ikke faren at vi får et klassesdelt samfunn med privatisering?*

– Privatisering av barnehager har vært et lysende eksempel på at det offentlige og private kan gå hånd i hånd for å løse samfunnsoppgaver. De fleste ser at private og offentlige er gode barnehager, så lenge de er seriøse og de ansatte får tariff lønn. Jeg tror de private er vel så dedikerte, sier Kambe, som har hatt ungene begge steder.

Nå går de i offentlig skole.

– Jeg har ingen problemer med at det fins pedagogiske eller religiøse alternativer, men det må aldri bli slik at den private skolen blir bedre. Vi må være ambisiøse på den offentlige skolens vegne. Ressursene må først og fremst settes inn der, og det gjør vi.

Spørsmålet jeg gjerne ville blitt stilt

Hello, Mr Kambe, this is Sir Alex Ferguson. Would you like to play at United, starting tomorrow?

Yes, Sir!

Petit

Ole Foss

Korttenkt

● **Ole Foss**
skribent og lærer
ARKIVFOTO: PRIVAT

Jeg innrømmer det så gjerne; jeg er påvirkelig. Til og med lett påvirkelig, om det kommer snedige løsninger i min veg. Og det trenger ikke være dyre greier eller eksklusive saker, for selv billige dingser kan virke forlokkende. Særlig billige dingser, for da taper en liksom ikke så mye om de viser seg ikke å være løsningen på alle våre problemer likevel. Ok, jeg har skap og skuffer fulle av slike, men nok om det!

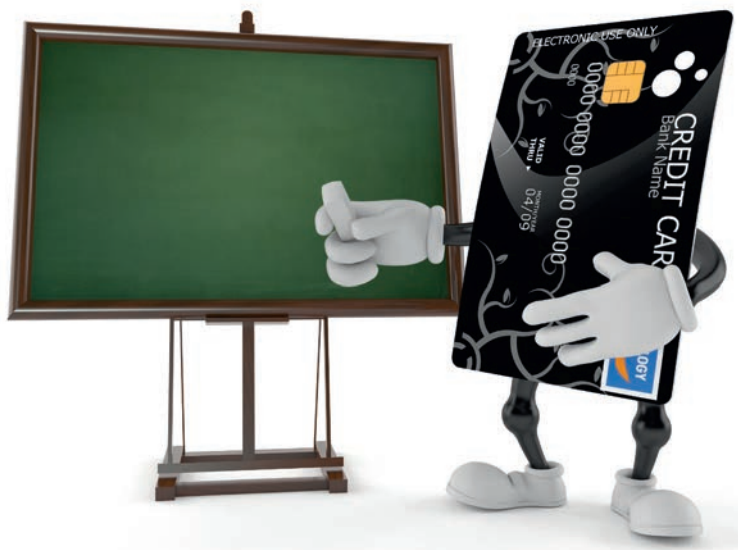
Den siste er det mest geniale av alt; en betalings-terminal. Hvem har vel ikke – som jeg – ønsket at de sto på andre siden av kredittkortet og håvet inn penger istedenfor at magnetstripa eller chipbrikken ble tappet for cash fra din bankkonto? Det var vel for å rette på noe av dette jeg i et løsaktig øyeblikk lot meg lokke til å anskaffe mikroterminal, og nå begynner jobben, karra! Finne ut hva den skal brukes til og hvem som skal dra kortet sitt hos meg.

I anstendighetens navn; jeg vil være raus på vegne av min hardt slitende skole og kommune. Selvsagt ikke i egennyttighet, nei og nei! Hva trodde du?

Mange sier skolen kommer til kort, men her må vi snu på det og si; kort skal komme skolen til gode. Kortbasert skoletilbud er greia! De som betaler mest, får mest igjen, naturlig nok. Enhver oppkomling, uansett alder, disponerer et bankkort i dag, og ledende økonomer spår et snarlig kontantfritt samfunn. Så hvorfor skal ikke skolene bane vei?

Fri skolemat, frukt og drikke har verken politikere eller skolen hatt evne til å effektivere. Om lille Truls og lille Trine derimot hadde hatt med seg

«En ny type kostskole –
der allting koster –
kan være løsningen.»

ILLUSTRASJON | STOCKPHOTO

bankkortet sitt kunne de fått akkurat det kosthold de ville hatt, eller hatt råd til. Biff eller peanøtter? Your choice!

Glimrende måte å få praktisk matematikk inn i hverdagen, og vi går nå rett på det faglige. Antall regnestykker, gloser, boksider og den totale læringsmengde – lærertetthet, med et fremmedord – bør kunne omregnes i kroner og øre, og våre elever skal ikke komme til kort i noe fag om de drar kortet nok og kan pinkoden sin. Koden til suksess!

– **Skal det** være litt hjelp til disse vanskelige stykkene? Da vil vår eminente mattelærer kun mot et lite beløp kunne hjelpe deg, Fredrik! Fredags-tilbud i dag, vet du! Bare stikk kortet inn her og slå pinkoden. Hjelp hele timen? Ikk'no problem! Men det koster.

En ny type kostskole – der allting koster – kan være løsningen. Man kan komme langt med kort, bare det er dekning. Foreldre har i årtier gnålt om hva barna får på skolen. Nå kan de bare gå inn på kontoen sin og se hva de har betalt for, så tenker jeg gnålet slutter. Kort og godt!

● Tilbakeblikk

For 50 år siden
Fjernsynsforelesninger på bånd

I høstsemesteret 1965 vil det ved Universitetet i Oslo for første gang i Norge bli gjort forsøk med universitetsundervisning ved hjelp av såkalt «video-tape» eller «fjernsynsbånd». Prinsippet for denne metoden er at man ved hjelp av fjernsynskameraer tar opp en forelesning, demonstrasjon e.l. som overføres til et magnetbånd på en spesiell form for båndopptaker. Senere kan dette magnetbånd spilles av igjen som på en vanlig TV-skjerm med både bilde og lyd.

Den Hagre Skolen
nr. 14/1965

For 25 år siden
Skolebøker kastes

De østtyske myndighetene har importert over to millioner vesttyske lærebøker som skal bli pensum i skoleåret 1990-91. Mange lærere har i løpet av sommeren tatt «omskoleringskurs», og russisklærere står i kø for å ta lynkurs i engelsk. Nå overtar engelsk som obligatorisk annet språk. Den vedtatte undervisningsreformen legger vekt på desentralisering, intellektuell ærlighet og et variert utvalg av studieretninger.

Norsk Skoleblad
nr. 28/1990

Til topps i Tour de Fram

– Nei, brølte ungen.
Det forfylte dagen til Siv Anita Abrahamsen.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

FOTO Siv Anita Abrahamsen

● Siv Anita Abrahamsen (40)

Hvem:
Pedagogisk leder i Berg barnehage, Sømna kommune

Godt å tenke på:
At vi kan legge til rette og oppmuntre små barn til å ta store steg.

I Berg barnehage i Sømna kommune sør i Nordland trenger ikke Siv Anita Abrahamsen gå mange dagene tilbake for å finne et gyllent øyeblikk.

– Det skjedde sist uke, forteller hun.

Avdelinga med to- og treåringer skulle ut på fjellklatring! Det var deres bidrag i det årlige arrangementet for store og små i Sømna: Tour de Fram. «Fram» kommer fra ungdomshuset Framheim, som er utgangspunkt for ulike turaktiviteter.

Noen barnehagebarn deltok på trehjulsykler, men Siv Anitas avdeling skulle altså klatre.

Et skrånings-fjell

– Fjellet vi skulle klatre i, er vel sant å si ei skråning med mose og lyng, sier hun.

– Men det er bratt, små kropper må ned på alle fire, og så er det å leite etter røtter og kvister til å holde seg fast i og for å finne fotfeste. Mange freste likevel oppover i full fart, andre kom seg opp på litt lengre tid. Likevel ble noen igjen nederst i bakken, forteller Siv Anita, som hadde klatra opp med de kjappeste.

– Fra toppen så det ut som om det ikke skjedde noe med barnet og den ansatte nederst i bakken. De ble der nede og de ble der nede. Ungene på toppen slutta å vente og begynte å leike i stedet. Til slutt ropte jeg ned at det ble slakere hvis de gikk rundt og bort. Det var da jeg fikk svar, sier hun.

– Nei! Æ ska opp her! brølte det nedenfra.

Uendelig sakte

Uendelig sakte karra jenta seg oppover skråninga. Etter lang tid stakk det et fjes opp over kanten.

– Og for et smil, sier Siv Anita Abrahamsen.

– Det rommet så uendelig mye stolthet og mestringsglede. Gleden ble ikke mindre av velkomsten hun fikk fra de andre ungene, minnes hun, og fortsetter:

– Jeg fikk oppleve det hele i reprise da mora kom for å hente. Da var det ei svært stolt og glad jente som fortalte om hvordan hun hadde karra seg til topps. Og til slutt fikk hun Tour de Fram-diplom for innsatsen og strålte igjen, sier Siv Anita Abrahamsen.

– Det er slike øyeblikk som minner oss om hvorfor vi er i barnehagen, fortsetter hun.

– Vi skal legge til rette og oppmuntre, slik at små barn våger å gjøre noe de ikke har klart før. Vi skal hjelpe dem å utvikle motorikk slik at de er i stand til å mestre nye ting. Så må vi være der, tett inntil, slik at vi kan se dem og gi dem anerkjennelse når de over og prøver.

– Derfor må vi være mange nok rundt barna. Barnehagene må ha en bemanning som gjør at vi kan være nær barna og se dem, og at barna er trygge på at vi ser dem, avslutter Siv Anita Abrahamsen.

«Derfor må vi være mange nok rundt barna.»

Har du opplevd et gyllent øyeblikk som du vil dele med andre?
Send det til redaksjonen@utdanningsnytt.no.
Merk e-posten «Gylne øyeblikk».

Bøker

Aktuell bok OMTALT AV Sigurd Lydersen

En himmel over karriereveiledningen

Karriereveiledning i et karrierelæringsperspektiv

Av Arne Svendsrud
Universitetsforlaget
2015

«Å koble alle menneskene til alle mulighetene, med det mål at den enkelte utvikler seg og tar ut sitt potensial, og samfunnet utvikler seg videre.»

Intet mindre. Slik lyder visjonen i arbeidspsykolog Arne Svendsruds nye fagbok «Karriereveiledning i et karrierelæringsperspektiv». Den byråkratiske tittelen tildekker at vi har å gjøre med en begivenhet som fortjener et bredt publikum, nemlig den første helhetlige framstillingen av karriereveiledningsfeltet på norsk.

Svendsruds visjon gjør det klart at vi har å gjøre med et felt som ikke bare er av betydning for unge på vei inn i arbeidslivet, men alle. I et stadig mer krevende og omskiftelig arbeidsliv er behovet stort for tjenester, redskaper og refleksjon som kan hjelpe også folk i jobb å få bedre oversikt over hvilke muligheter som finnes, for å realisere disse.

Nå foreligger endelig en lærebok i karriereveiledning på norsk. Svendsrud gir i boka en informert vitenskapshistorisk framstilling av fagfeltets framvekst fra den spede begynnelse med amerikaneren Frank Parsons «Choosing a Vocation» i 1909. Siden karriereveiledning handler om den enkeltes personlige livsløp, er det naturlig at Svendsrud generøst bruker eksempler fra eget liv og karriere, fra å skulle bli elektriker til å ende opp som arbeidspsykolog. Framstillingen krydres også med eksempler fra egne barn og personer han har vært veileder for, som demonstrerer teoriens relevans og forklaeringskraft.

Sentralt for Svendsruds framstilling er et paradigmeskifte som har funnet sted innenfor karriereveiledningen som fagfelt, som gjenspeiler seg i hans egen faglige utvikling. Han bekjenner at han som student på feltet var «testgal», og delte den opprinnelige klokkeetroen på verdien av personlighetstester. Samfunnet var mekanisk, og karriereveilederen en ekspert som med sine tester kunne avdekke hvor den enkelte passet best inn, som tannhjul i samfunnsmaskineriet. Svendsrud har siden 1990-tallet vært med på en faglig omveltning, hvor samfunnet framstår organisk, den enkelte veisøker løftes fram som eksperten på eget liv og muligheter, og karriereveilederens rolle blir å legge til rette for en konstruktiv erkjennelsesprosess.

Mellom representanter for opprinnelig personlighetstesting som Parsons og «ekstremkonstruktivister» som Vance Peavey og Norman Amundson, inntar Svendsrud en mellomposisjon. Han kaller denne moderatkonstruktivismen med Mark L. Savickas som en hovedteoretiker. Savickas er teoretikeren på feltet Svendsrud identifiserer seg sterkest med. For Svendsrud er Savickas karrierekonstruksjonsteori en mulighet til å omdefinere tradisjonelle klassifiseringer og tester til hjelpemidler for veisøkerens selvrealiseringsprosess. Svendsrud trekker spesielt fram den anerkjente psykologiske femfaktormodellen for personlighet og yrkespersonlighetsmodellen RIASEC utviklet av John L. Holland. Begge klassifiseringssystemene er sentrale i karriereveiledningsverktøyene Svendsrud har utviklet for norske forhold.

Svendsruds informerte framstilling av den teoretiske bakgrunnen for hans egen posisjon, verktøy og metoder i bokas første del, gjør at bokas andre del viet den praktiske karriereveiledningen framstår enda mer forståelig, ja nærmest selvforklarende. Det konstruktivistiske perspektivet innebærer en spørrende og åpen holdning, hvor i prinsippet alle formulerte refleksjoner hos veisøker er av verdi og et mål for veiledningen. Karriereveilederen besitter ingen fasit, men skal sørge for at refleksjonen ikke stopper opp, og grave dypere og videre. Svendsrud demonstrerer samtidig hvordan karriereveiledningsverktøy i praksis kan hjelpe veisøker til å treffe mer kvalifiserte valg.

Hele boka bærer preg av Svendsruds formidlingsglede og intense faglige engasjement, og gjør den høyst lesverdig. Spesielt i partiet som omhandler Savickas og hans eget begrep om karrierenarrativet åpenbares en filosofisk- og politiske himmel over karriereveiledningen. Med Ludwig Wittgenstein forklares den konstruktive veiledningspraksisen med at utfordringen ikke er å tilføre ny informasjon, men å rearrangere det vi allerede vet. En karriere kan deles inn i tre nivåer, de små fortellingene som sys sammen i en personlig sammenhengende fortelling, som igjen står i et samspill med samfunnets store fortelling. Svendsrud tar for seg eksempler på ulike lokale narrativer, og viser hvordan disse i stor grad former den enkeltes karriere. Han reiser det interessante spørsmålet om det finnes en samlende «grand narrative» for det norske samfunnet, slik han har opplevd det i USA, når de lar seg begeistre over hans jobbutsikter som psykolog.

Nå forligger endelig en lærebok i karriereveiledning på norsk, skriver anmelderen. **FOTO** ØYVIND HOVLAND/KONIMAGES/CORBIS

Den konstruktivistiske vendingen i karriereveiledningen peker i retning av karriere som et læringsfelt mer enn et veiledningsfelt. Målet er å sette veisøkerne, det vil si oss alle, i stand til på egen hånd å skaffe seg oversikt og skape og gjøre bruk av muligheter. Dette innebærer et endelig farvel til den tradisjonelle rollen som karriereveilederen som ekspert utstyrt med personlighets- og interestetester. Slik innebærer karri-

erlæringsperspektivet en etablering av karriereveiledningen som et rom for refleksjon rundt hver enkelts karrierenarrativ i samspill med samfunnets «grand narrative». Uten karriereveiledningen som ramme framstår dette rommet som stengt. Arne Svendsruds generøse og engasjerte fagbok er en nøkkel for å låse dette rommet opp.

PC-bruk i skulen:

Det måtte ein svenske til

● **Olav H. Aarrestad**
tidlegare lektor
FOTO PRIVAT

Det er vanskeleg å hiva PC-en ut av klasserommet når skuleleiinga framleis trur at PC er eit framifrå læringsinstrument.

Lenge var alt såre vel i norsk skule. Ingen stad i verda hadde elevane det så triveleg som her. Dei hadde høgare sosial kompetanse og var meir demokratisk innstilte enn i land «det var naturleg å samanlikna med». Kva meir kunne ein krevja? Nokre norske lærarar ymta om at kunnskapsnivået kan henda ikkje var høgt nok og at mange elevar var underytarar. Dei talte for dauve øyro. Så kom PISA, frå utlandet, og ein byrja med eitt å interessera seg for tileigning av kunnskap og tame. På same tid kom den individuelle datamaskina inn i skulen, i alle fag og i alle timar – nær sagt på alle skulesteg. Og skuleleiinga gjekk i bresjen: PC var alfa og omega. Alt skulle gå via han; notatskriving, prøver og lekser – eit ord som framleis ikkje var heilt comme il faut. Lenge var einaste fagkurs ein skarve norsklærer kunne oppdriva frå fylkeskommunen, kurs i bruk av datamaskin til dette og hint. Ingen peika på dei negative verknadene. Om ein tala spakt om dei, fekk ein til svar at elevane må læra seg å bruka instrumentet. Når dei kjem ut i arbeidslivet, vil dei møta det over alt. At det skulle vera naudsynt å bruka monsteret i alle timar for å læra å bruka det, verka litt underleg når elevar akkurat i det stykket er snøggare på labben enn mang ein lærar.

Så skreiv ein røynd svensk lærar i vidaregåande skule, Håkan Danielsson, ein kronikk i Dagens Nyheter (29.4.2015), og vips vart innhaldet slått opp i den største norske nettavis, VG Nett. «Kast PC-en ut av klasserommet» var overskrifta.

Danielsson er lærar i historie og samfunns-kunnskap ved Katedralskolan i Lund. Han er koordinator for Historieprogrammet, ein av Sveriges nitten «spetsutbildningar». Saman med his-

torikar Bengt Liljegen har han skrivt læreboka «Att undervisa i historia». I samandrag skriv den svenske læraren:

«Etter at elevane fekk PC-ar, har det vorte vanskelegare for dei å følgje med. For meg er det innlysande at PC-en er kontraproduktiv i vanlege timar der læraren underviser eller er i dialog / samtalar med elevane.

I meir enn to tiår har politikarane sett innføring av PC-ar som eit avgjerande tiltak for å betre skolens resultat. Eitt argument som går igjen, er at ein vil gje alle elevar, uansett heimens økonomi, tilgang til same arbeidsreiskap. Noko direkte pedagogisk argument vert sjeldan framført.

Ein direkte, og kanskje utilsikta følgje av dette, er at elevar i dag brukar PC-en ikkje berre i situasjonar der den mogleggjer nye arbeidsmetodar eller ny pedagogikk, men òg som erstatning for blyant og papir. PC-en fungerer katastrofalt dårleg som notatblokk. Den forverrar elevane sine prestasjonar kraftig og leier dessutan til at dei held på med heilt irrelevante ting i undervisningstida.

Ei undersøking i Psychological Science 2014 (Mueller/Oppenheimer frå Princeton respektive UCLA) viser at den som skriv for hand, tvingar hjernen til å arbeide med informasjonen, noko som gjer innlæringa meir effektiv.

I denne studien hadde studentane som brukte PC, ikkje tilgang til Internett eller andre PC-program. Eit interessant spørsmål blir difor korleis freistinga til med PC-ens hjelp å halde på med noko heilt anna enn kva undervisningstimen legg opp til, verkar på resultatet.

I ei studie 2013 let ein forskar (Sovern ved Columbia University) observatørar undersøkje kva studentar brukte PC-ane sine til i undervisningstida til fleire ulike collegekurs. Det viste seg at 60 prosent brukte meir enn halvparten av tida til å gjere ting heilt utan kopling til undervisninga på PC-ane sine.

Eit syn som kan hevdast her, er at det bør vere elevane sitt eige ansvar å notere på det viset som passar dei best. Den eleven som brukar Facebook, ser på film eller surfar på nettet i timen, får sjølv bere konsekvensane, men diverre blir òg omgjenvaden ramma. Òg den som sat nærast ein slik elev og kunne sjå aktiviteten på nabostudenten sin skjerm, presterte lågare resultat: 17 prosent dårlegare.

Dei seinare åra har eg merka at talet på elevar

«Eit første steg (...) når det gjeld å auka seriositeten og eigeninnsatsen hjå elevane, vore nok å kvitta seg med datamaskina i dei fleste timane.»

som har vanskeleg for å følgje med i eit resonnement, har auka. No i ettertid ser eg at det finst eit sterkt tidsmessig samanfall med at politikarane i min kommune vedtok at alle elevar skulle ha kvar sin PC, ikkje for å forbetre resultatene, men for å «auke variasjonen».

Ein dag denne hausten trassa eg ideen om den saliggjerande PC-en. Eg instruerte elevane om å la PC-en vere igjen i skolesekken, bortsett frå dei gongene eg spesifikt bad dei om å ta PC-ane fram. Effekten var nesten momentan. Ro og studiefred breidde seg i klassen. Eit resultat som stemte vel med undersøkingar som er presenterte i den seinare tida.

Min konklusjon er sjølv sagt at PC-en skal ut av klasserommet. Eg er ikkje nokon teknologipessimist, og eg kan sjå at det finst situasjonar der PC-en kan gje elevane kunnskapar på nye vis. Men for vanlege undervisningstimar, når læraren underviser eller er i samtalar med elevane, er han kontraproduktiv.

Ei slik endring skulle på ein blunk kunne betre elevanes resultat med opptil 20 prosent, spare pengar og dessutan la seg innføre straks. Dei positive effektane skulle etter alt å døme vise seg allereie i neste PISA-undersøking.»

Frå eiga røynsle veit eg at det er vanskeleg å gå mot straumen og hiva PC-en ut av klasserommet når skuleleiinga framleis trur at PC er eit framifrå læringsinstrument. Eit argument om at notering på papir og dinest innføring på PC heime er nyttig læringsarbeid, bit berre på eit fåtal elevar. Dei vil ha den fridomen PC-en gjev til å gjera heilt andre ting i timane. Med datamaskina oppslått er ein ikkje garantert at elevar flest tek notatar, og berre eit fåtal ser på notatane sidan.

Ein må likevel ikkje tru at det å delvis kvitta seg med PC-en er eit columbi egg for norsk skule. Det

Glimt frå skolegangen min under krigen

er på ein annan stad skoen verkeleg trykkjer. Skulen er ikkje tilpassa elevane, dei må tilpassa seg. Det vil seia at mange som ikkje har vidare interesse for teori og allmennfag, nærast vert tvinga til eit allmennfagleg løp av di yrkesutdanning har låg prestisje, og dessutan kjem EØS-avtalen i vegen: Kva skal ein med norske fagfolk når ein kan få dei frå Polen og Litauen? Diverre ser det ut som framtida for yrkesutdanning her i landet er avhengig av ei rad politiske avgjerder som skulefolk ikkje kan gjera stort med.

Når det så gjeld teorifaga på vidaregåande allmennfagleg retning, er krava til stå-karakter rett og slett for låge. Ein norsk lærar med respekt for faget ville ha gjevi negativ karakter så vel i hovudmål som sidemål til om lag 30 prosent av elevane. (Sidemålsdiskusjonen fell til jorda av di prestasjonane i bære målformer fylgjast ad hjå dei fleste elevar), men å stryka på mange får han sjølsagt ikkje lov til. Det fundamentale kravet til norske elevar som skal gå den teoretiske vegen, burde vera at dei må yta meir, læra meir, kunna meir – og at dei må bera konsekvensane sjølve dersom dei ikkje når oppsette mål. Med røysle også frå framandspråkundersvisning kan eg slå fast at svært få elevar får reell kompetanse i til dømes fransk. Ein firar i desse språka skulle indikera eitt visst nivå etter fire år med faget, men som regel dreier det seg om elevar som slett ikkje kan bruka språket i samtale med franskmenn, og det krevst ovstor godhug frå ein fransk lesar for å skjønna kva dei meiner når dei skriv. Mykje av det som vert prestert skriftleg, kan berre ein norsk lærar skjønna. Stundom skjønar ikkje eleven det ein gong sjølv. Omgrepet kompetanse er som regel ein tom floskel i vidaregåande norsk skule. Eg skulle tru det gjeld langt fleire fag enn bokmål som hovudmål, nynorsk som sidemål og fransk.

Eit første steg på vegen i tame-fag som framandspråk, matematikk og norsk når det gjeld å auka seriositeten og eigeninnsatsen hjå elevane, vore nok å kvitta seg med datamaskina i dei fleste timane. Og så kunne høgare krav til prestasjonane koma i neste omgang.

Det var ingen spøk å vara skole-elev den gongen!

● **Gerd Nyland**
pensionist

FOTO CECILIE NILSEN

Mens je gikk på Sinsen skole i Oslo, vart je ofte erte på grunn ta språket mitt.

Det hendte je glømte å prate byspråk og sa no på Hadelands-dialekta.

– Her vokser det pottitter, sa je en dag da vi skoleunga gikk forbi en parsell.

– Ha, ha, sa, byspråkeleva, – det heter p o t e t e r.

På Fagerlund skole på Jaren var problemet omvendt. En dag sa je p o t e t e r der og vart korrigerert ta guttegjengjen som vente på meg utafor porten. Dom omringe meg, dytte og fekk meg tel å si pottitter.

– Si rævskorodal'n og, sa en ta dom før han snudde baken tel meg, drog ner boksa og viste fram sprekkjen mellom rompeballa.

Matpakkene våre var svært så forskjellige. Dom som kom frå store gardar, hadde radt brødsriver med egg eller kjøttpålegg. Andre hadde kærskje non skarve skiver med uappetitlig potetmosblande margarin. Je hadde fleskefett på skiven hvis det var like etter slaktetida. Ellers måtte je greie meg med tynt tyttbærstytetøy. Men a Marta B, som var fosterbarn hos en butikkmann på Jaren, hadde ofte dobbelt opp med nistemat. Hu ga gladelig bort ei skive eller to tel dom som ikke hadde med seg no mat i det hele tatt. Hu var ei ordentlig uokråke, hu Marta, men godhjerte som få.

Vi grudde oss fælt tel at den uhyggelige tannlegen skulle komma med den store svarte stol'n, den usæle lampa og alle torturinstrumenta sine.

Vi vart ropt opp etter tur. Skjelvende og vett-skremte tusle vi inn på tannlegerommet og krabbe opp i stol'n. Tannlege Bergen var ikke nådig. Han bore og bore tel det nesten gnistre og gjorde jøtt vondt. Tåren spratt ut tor aua mine. Men da je kom hematt og klaga tel a mor, var det ikke no trøst å få.

– Var glad du får stelt tenna dine du, så du slepper å miste dom, sa hu, – det var ikke alle som var så heldige før i tida, – veit om non som fekk gebiss i konfirmasjonsgave, je.

En dag klatre en ta gutta opp i ei furu og kaste fugleegg ner på bakken. Dom knustes sjølsagt, og små fugleungefostre vart liggendes under treet. Det var så vidt je ikke grein. Mårran etter vart je møtt ved porten ta to gutteslamper, han Kjell og 'n Kåre. – Nå har vi skori rompa ta et ekkønn, sa dom. Da begynte je virkelig å bælja, og etter den episoden fekk je ertenavnet Ekønnrompa.

I Jubileumsskriftet som vart gitt ut i 1988, står det en god del om skolens reglement under krigen:

«**Under henvisning til** rundskriv av 17. mars 1941 skal herved innskjerpes at skoleungdom ikke må la seg utnytte av noen som helst demonstrasjoner i statsfiendtlig øyemed. Bruk av «nisseluer» eller andre luer eller klesplagg som til en hver tid søges brakt i almen bruk for å markere en demonstrativ hensikt, forbys på skolen.

Det samme gjelder merke med løve, H.R. (Håkon Rex) H.7 og lignende. Likeså bruk av rikets flagg på hodeplagg, klær, eller på annen måte.

Tegninger og innskjæring i pulter og vegger, gjerder og lignende er en uskikk, og slike produkter må straks og med største omhu besørget fjernet, fortrinnsvis av den eller de som måtte være utpekt som skyldig i forgælsen.

Brudd på ovenstående medfører passende disiplinære straffer, i grovere tilfelle anvendes bortvisning, eventuelt også politimessig behandling.»

Det var ingen spøk å vara skoleelev den gongen! Vi måtte skrive med penn og blekk, lære salmevers utenat, pugge sjugangen og brodere korssting og!

«Hu ga gladelig bort ei skive eller to tel dom som ikke hadde med seg no mat i det hele tatt.»

At de tør!

Per Lygre
pensjonist

ARKIVFOTO WILLIAM GUNNESDAL

Folket må kunne se fram til en økonomisk trygg og forutsigbar pensjonsperiode.

Vi er mange som husker begrepet «Nortraship*-fondet», et pengefond regjeringen i London i krigstiden 1940–45 bygget opp av penger fra norske krigsseilere. Norske sjømenn fikk redusert sin hyre, slik at norske og engelske sjømenn fikk likeverdig hyre. Rederne hadde enorme inntekter og kunne godt betale sjømennene rikelig. Det var en forutsetning for innbetalingen at midlene i fondet skulle utbetales til krigsseilerne når krigen var

slutt. Norge hadde store mannskaper på alle hav. Fondet ble enormt stort, og mannskapene oppfattet det som oppsparte midler.

Men krigsseilerne fikk aldri sine oppsparte midler. Det ble en kamp i rettssystemet som varte i mer enn 30 år. Til sist ble det utbetalt et symbolsk beløp fordi det norske folket kjente på den urettferdige behandlingen av dem som så sterkt bidro til freden.

Fra 1967 til 1976 bygget arbeidstakere og arbeidsgiverne et nytt fond, Folketrygdfondet. Det skulle sikre pensjonistene en rimelig pensjon når arbeidsdagen var over. Det var forutsetningen at fondet skulle yte en pensjon på 67 prosent av lønnen. Det startet med en folketrygd på 58 prosent og skulle videre oppover. 4,8 prosent av lønnen fra arbeidstakerne og ca 9 prosent arbeidsgiveravgift gikk til fondet. Resultatet ble et gedigent fond.

Folketrygden steg imidlertid aldri. Ved årlige underreguleringer er den i dag 51 prosent av lønnen.

1976 vedtok Stortinget at innskuddene til fondet skulle opphøre og at innbetalingene skulle gå rett

i statskassen. Pensjonsutbetalingene skulle statskassen sørge for. Kåre Willoch sa blant annet «... et så stort fond vil bli en maktfaktor i samfunnet. Slik kan vi ikke ha det». Et styre for Folketrygdfondet måtte bestå av arbeidstakere, arbeidsgivere og folkevalgte. Etter stortingsvedtaket har de folkevalgte hele styringen.

Fondet som var bygget opp, står urørt og er i dag på 196,4 milliarder kroner. Fondet vokste med 10,7 milliarder kroner i 1. kvartal i 2015. Mellom 15 og 20 personer er ansatt for å forvalte fondet. (Folketrygdfondet må ikke forveksles med Statens Pensjonsfond Utland).

Stortingsvedtaket ble en katastrofe for pensjonistene. Årlige underreguleringer av pensjonene i forhold til lønnsutviklingen har ført til trangere kår og rammer særlig dem med lav pensjon.

I 2007 hadde pensjonistene opptjent full pensjon, etter 40 års tjeneste. Da kom høringen om pensjonsreform med sikte på å redusere pensjonene. Stortingsflertallet vedtok pensjonsreformen som ble gjort gjeldende fra 1. januar 2011.

REVIDERT TABELL

Dato	Grunnbeløp per år	Stign i %	Stigningen	Pensjon ved 5 pensj.poenng uten fradrag	Tap Fradrag 0,75 pros.	Utbetalt	Årlig tap + tapet året før	Akkumulert	Prosent	pensj.-poeng
01.05.10	75641								100	
01.05.11	79216	4,73	79815	399073	2993	396080	2993	2993	99,25	5,0
01.05.12	82122	3,67	83373	416863	3126	413736	6119	9112	98,50	5,0
01.05.13	85245	3,80	87207	436036	3270	432766	9390	18502	97,75	5,0
01.05.14	88370	3,67	91103	455515	3416	452099	12806	31308	97,00	5,0
01.05.15	91610	1,92	95179	475894	3569	472325	16375	47684	96,25	5,0
01.05.16	93368	3,67	97768	488840	3666	485174	20042	67725	95,50	5,0
01.05.17	96795	3,67	102158	510792	3831	506961	23873	91598	94,75	5,0
01.05.18	100347	3,67	106753	533763	4003	529760	27876	119474	94,00	5,0
01.05.19	104030	3,67	111561	557803	4184	553619	32059	151533	93,25	5,0
01.05.20	107848	3,67	116593	582963	4372	578591	36432	187964	92,50	5,0
01.05.21	111806	3,67	121860	609298	4570	604728	41001	228966	91,75	5,0
01.05.22	115909	3,67	127373	636865	4776	632089	45778	274743	91,00	5,0
01.05.23	120163	3,67	133145	665725	4993	660732	50771	325514	90,25	5,0
01.05.24	124573	3,67	139188	695940	5220	690721	55990	381504	89,50	5,0
01.05.25	129145	3,67	145516	727578	5457	722121	61447	442951	88,75	5,0
01.05.26	133885	3,67	152142	760709	5705	755004	67152	510104	88,00	5,0
01.05.27	138798	3,67	159081	795406	5966	789440	73118	583222	87,25	5,0
01.05.28	143892	3,67	166349	831747	6238	825509	79356	662578	86,50	5,0
01.05.29	149173	3,67	173963	869814	6524	863290	85880	748457	85,75	5,0
01.05.30	154648	3,67	181939	909693	6823	902870	92702	841160	85,00	5,0

Årets pensjonistoppgjør

● **Harald Alsvik**
pensjonist og
medlem av
Utdanningsforbundet
Aust-Agder

FOTO STIG ARVE HANSEN

Et element i reformen er indekseringen. Det betyr at reguleringen av pensjonen følger lønnsutviklingen, men med et fradrag på 0,75 prosent. Dette får fatale konsekvenser. Fra 2011 til 2015 får en pensjonist fra offentlig sektor som har opptjent 5 pensjonspoeng, et akkumulert pensjonstap på kroner 47.684,-. For året 2015 er tapet 16.375,-. Men dette akselererer. I en pensjonsperiode på 20 år, vil tapet bli kroner 841.000,-.

Er dette nødvendig og er det rettferdig? Det store flertallet av dagens pensjonister tåler reduksjonen i velstandsutviklingen i forhold til den øvrige del av befolkningen. De fleste har tålt trangere tider og vært smalere om midjen. De kan tilpasse seg. Det er imidlertid sårende å bli respektløst behandlet. Krigsseilerne følte sterkt at politikerne konfiskerte deler av deres hyre, og at politikerne ikke holdt det de lovet. 4500 krigsseilere ofret sine liv. De fleste overlevende fikk helseskader etter sin innsats. De ble frarøvet deler av sin hyre.

Dagens pensjonister føler også at de har krav på en velstandsutvikling på linje med folket ellers. Det er ikke et urimelig krav. Det er vanskelig å ta inn over seg at man som pensjonist ikke skal ha likeverdig velstandsutvikling med de yrkesaktive. Det er et problem at dette er lovfestet og at regulering av pensjonene avgjøres av kongen i statsråd. Derved avskjærer man debatten i Stortinget. Hva er alternativet?

0,75 prosent underregulering i gjennomsnittlig 20 pensjonistår høres ikke mye ut. Man kunne i stedet legge på folketrygdavgiften med 0,2 prosent i 40 år og derved øke inntekten til staten. Det ville bli oppfattet som en innbetaling til en forutsigbar pensjon. Det skal imidlertid sies at dette ikke har samme effekt, men det vil bli oppfattet i befolkningen som rettferdig, ikke krenkende og sårende og ikke moralsk forkastelig.

Det er ikke noe nytt at politikerne krenker og trækker på pensjonistene. Vi minnes eldrege-neral og pensjonert professor Per Hovda som på 1980-tallet karakteriserte politikerne: «Herre – tilgjev dei ikkje, for dei veit kva dei gjer». Det utløste «eldremilliarden» den gangen.

Pensjonen må være forutsigbar. Det var den forutsetningen Stortinget la til grunn i 1967. Det er også det befolkningen forventer.

*Nortraship, The Norwegian Shipping and Trade Mission, organisasjon opprettet av de norske myndigheter i London 1940 for å disponere den norske handelsflåten under krigen.

Jeg savner Utdanningsforbundets engasjement for pensjonistmedlemmene.

Først en presisering om fastsettelse av pensjonen ved pensjonering ved 67 år. Det er ikke slik at alle som går av ved fylte 67 år, får 66 prosent av sluttlønnen. Pensjonsformen innførte begrepet levealdersjustering fordi vi ble eldre i dette landet, og politikerne oppdaget at det ble dyrt for samfunnet. 66 prosent av sluttlønnen må deles med et forholdstall som er større enn 1, og dette forholdstallet øker for hvert årskull. Tabellen over forholdstall finnes på hjemmesidene til Statens Pensjonskasse. Vi kan kompensere for dette og komme ned på forholdstallet 1 hvis vi står lenge nok i jobb utover 67 år.

Årets pensjonsoppgjør ble en skuffelse, slik mange av oss fryktet. Vi måtte i gjennomsnitt hatt ca. 1700 kroner mer per pensjonist dersom vi skulle ha beholdt samme kjøpekraften som før. Grovt regnet har vi hatt en reallønnsnedgang på opp imot 0,5 prosent i år. Dette virker kanskje ikke så mye, men hvis dette fortsetter i flere år framover, vil vi snart merke effekten tydelig. Regjeringen hadde en gylden sjanse til å vise at de respekterer pensjonistene, men de benyttet den ikke. Det er frustrerende ikke å ha noen kampmidler i slike situasjoner. Hvilken annen gruppe ville ha godtatt en reallønnsnedgang i årets oppgjør? Svaret er selvsagt ingen.

Den yrkesaktive delen av Utdanningsforbundet kjempet for en akseptabel arbeidstidsavtale i fjor, med påfølgende streik. Pensjonistmedlemmene støttet helhert opp om denne streiken og møtte opp på ulike markeringer for å vise sin støtte. Mange opp-

søkte streikevaktene for å vise sin sympati og støtte. Slik skal det være. Derfor er jeg litt forundret over det jeg oppfatter som manglende støtte for vår sak i pensjonsoppgjøret. Jeg hadde ventet en formidabel reaksjon fra yrkesaktive medlemmer på vårt skandaløse pensjonsoppgjør. Vi er fullverdige medlemmer av Utdanningsforbundet, og jeg hadde ventet en mer aktiv ledelse som brukte alle medier for å fremme vår sak. Det kan hende at jeg ikke har registrert det, men jeg har ikke sett eller hørt noe stort engasjement hos Utdanningsforbundets ledelse. Jeg tror det kunne ha utgjort en forskjell.

Utdanningsforbundet er inne i en prosess der pensjonistenes politiske innflytelse skal vurderes. Dette blir ventelig en viktig sak under årets landsmøte. Mange ønsker at vi skal ha stemmerett i ulike besluttede organ, men en stemme er neppe nok til å få innflytelse. Viktigere er det at vi pensjonistmedlemmer kommer til orde i ulike organ med møte-, tale- og forslagsrett. Denne retten bør gjelde alle saker, og slik blir det faktisk praktisert mange steder. Hvis vi får vedtekstfestet denne retten, tror jeg vi er kommet et langt skritt på veien til politisk innflytelse. Ellers er det viktig for hele organisasjonen at vi i vedtektene blir definerte som fullverdige medlemmer. Pensjonistmedlemmene i Utdanningsforbundet er fullverdige medlemmer i en fagforening.

Dette tror jeg er en fordel for både pensjonistene og de yrkesaktive. Når det gjelder forholdet til Landslaget for offentlige pensjonister (LOP) og andre pensjonistforeninger, ønsker jeg ikke at Utdanningsforbundet kollektivt skal melde oss inn i LOP. For det første kan hvert medlem av Utdanningsforbundet melde seg inn i hvilken som helst pensjonistforening. For det andre er det en stor prinsipiell forskjell på å være medlem av en fagforening og en pensjonistforening. Derfor er det helt åpenbart at vi er best tjent med den ordningen vi har i dag hvor vi er medlemmer av Utdanningsforbundet, men det er ingen ting i veien for et tett samarbeid med for eksempel LOP.

Barnehageoffensiv

● **Utdanningsforbundet Klæbu**
i Sør-Trøndelag

Vi krever at 50 prosent av arbeidsstokken i en barnehage skal være barnehagelærere.

Barnehagelærere i Utdanningsforbundet Klæbu holdt 27. april et medlemsmøte der tema var barnehageoffensiven. Arbeidsmetode for møtet var «dialogduken», som er lagt opp som gruppediskusjon med fire spørsmål (se mellomtitlene) som skal diskuteres i 15 minutter.

Diskusjonen i gruppene, og oppsummeringen etterpå, skal styrke den faglige bevisstheten hos barnehagelæreren og heve den profesjonsetiske bevisstheten. Her følger det som kom fram under møtet.

Hva lærer barn i barnehagen?

Hvordan skal barnet få venner? Det er viktig å få fram at det arbeides målbevisst blant alle ansatte i barnehagene for at barna skal lære hva det betyr å være en venn. Og vi lykkes! For hva lærer barn i barnehagen?

De lærer seg sosialt samspill og å gjenkjenne andres følelser. De lærer gjennom å sette ord på sine følelser. De lærer seg toleranse og å forholde seg til ulike mennesker. De lærer seg å bli selvstendige mennesker. De lærer seg bordskikk og respekt for mat. De lærer seg å ha respekt for naturen. De trener på å være nysgjerrige. De får lov til å bruke nysgjerrigheten sin. Gjennom den får de erfare og lære seg blant annet matematikk og utforske språket vårt. De får motoriske utfordringer. Gjennom det lærer de seg selv å kjenne. De får lov til å være barn sammen med andre barn.

Hvordan jobber en barnehagelærer med barns læring?

En barnehagelærer har tatt høyskoleutdanning for å lære om barn i alderen ett til seks år. Barnehagelæreren skal være en ekspert på barnet. Vi tar utgangspunkt i barnets ståsted. Vi må observere, blant annet med barnet i lek og aktivitet. Vi finner individuelle mål for barna, men også kollektive mål er sentrale. Vi har årsplaner bygd på barnehagens rammeplan. Alt vi gjør, er basert på forskning om barn. Vi er godt utdannede og vet

derfor å sette arbeidet vårt i et system som skal gi profesjonelle og faglige avgjørelser. Det må vi, fordi vi skal kommunisere på mange plan. Vi skal lage gode læreprosesser for barnet. Vi skal samtale med foreldre. Vi skal veilede assistenter. Erfaring er bra, men ikke nok. Det er utdanning som gjør oss i stand til å se teori og praksis sammen. Vi får et språk å kommunisere med. Det er det som gjør oss til en profesjon. Vi er ikke bare en oppbevaringsplass. Vår kompetanse gjør barnehagen til et godt sted å være for barnet.

Hva er barnehagelærerens oppgaver?

Vi observerer barna. Vi lager planer. Det blir tilrettelagt for aktivitet og lek. Dagene må organiseres, både løse og faste dager. Metodene vi bruker er mange, men vi kan nevne skrivedans, språktrening, skolestartgrupper og spesiell oppfølging av enkeltbarn. Alt dette må planlegges. Deretter må det kommuniseres til andre ansatte. Derfor har vi ulike typer møter. Vi har veiledningsansvar for andre ansatte. Mye av vårt arbeid må vurderes og dokumenteres. Det gjør oss i stand til å ta viktige beslutninger angående hvert enkelt barn, og med ulike behov. Det gjør oss i stand til å ha møter med god faglig kvalitet. Det gjør oss i stand til å ha gode foreldresamtaler. Vi er faktisk Klæbu kommunes ansikt utad.

Hvorfor trenger barn en lærer, og ikke bare dyktige assistenter og fagarbeidere?

Vi har faglig bakgrunn for de valgene vi tar. Alt vi gjør, må være pedagogisk begrunnet. Uansett hvilket studium du går på, er fagområdet tuftet på hundreder av år med faglighet og forskning. Som studenter lærer vi oss å tenke systematisk, lærer oss evnen til å reflektere og evaluere og lærer oss metoder som skal være for det enkelte barns eksplisitte behov. Ulike fordypninger i fag og områder som naturfag, språk, drama, IKT og barnepsykologi gjør oss i stand til sammen å skape en god barnehage.

Oljeindustrien i Norge er basert på forskning og profesjonalitet i alle ledd. Det lønner seg. Ingen stiller spørsmål ved det. Det bør det heller ikke gjøres når vi krever at 50 prosent av arbeidsstokken i en barnehage skal være barnehagelærere.

«Vår kompetanse gjør barnehagen til et godt sted å være for barnet.»

Sørlands-politikere:

Legg til rette for at ungdom kan fullføre videregående opplæring

● **Sheila Vaage Benestad**
hovedtillitsvalgt for
videregående opplæring
Utdanningsforbundet
Vest-Agder
FOTO: EVEN HALDORSEN

I et innspill i Utdanning 14/2015 ber NHO Agder ved regiondirektør Siri Mathiesen og Utdanningsrådgiver Fred Skagestad sørlands-politikerne vedta flere læreplaner i 2015.

Først vil jeg bekrefte og berømme det arbeidet NHO Agder legger ned for å rekruttere flere søkere til yrkesfag, og for at flere bedrifter skal ta imot lærlinger og gi dem en god opplæring i bedrift. Dette arbeidet har bidradd til at Vest-Agder er det fylket i Norge der flest ungdom på yrkesfag fullfører og består, se aftenposten.no/nyheter/iriks/Herlykkes-de-best-med-a-fa-ned-fracfallet-8131462.html.

NHO representerer arbeidsgiverne

Mathiesen og Skagestad forklarer at når ikke alle får læreplass ved første forsøk, skyldes det både lavkonjunktur i en del bransjer, men også at en del søkere ikke er klare for læreplass.

Dette er et arbeidsgiverperspektiv, og det skal vi ha respekt for. En lærekontrakt består nemlig av to deler; en opplæringsdel, som fylkeskommunen gir tilskudd til, og en verdiskapningsdel, som krever en arbeidskontrakt, og som arbeidsgiver betaler lønn for.

Men ungdom har rett til å fullføre sitt utdanningsløp uavhengig av om de får læreplass eller

«Fylkeskommunen kan altså ikke gjøre seg avhengig av om bedrifter kan ta inn lærlinger.»

ikke. Det må fylkeskommunen legge til rette for. Fylkeskommunen kan altså ikke gjøre seg avhengig av om bedrifter kan ta inn lærlinger.

Opplæringsordningen i videregående opplæring:

Ifølge opplæringsloven omfatter fagopplæringen normalt to års opplæring i skole og ett års opplæring i bedrift. Altså ikke to års opplæring i bedrift, slik mange tror. Videre sier loven at når opplæring i bedrift blir kombinert med verdiskaping i bedriften, kan opplæringen strekke seg over to år. De to hovedmodellene for videregående opplæring trinn 1, 2 og 3, (vg1, vg2 og vg3) kan illustreres slik:

Modell 1:

Vg1 (opplæring) Vg2 (opplæring) Vg3 (opplæring)

Modell 2: (to +to-modellen)

Vg1 (opplæring) Vg2 (opplæring) Vg3 (opplæring)
m/arbeidskontrakt (verdiskapning)

Dersom fylkeskommunen ikke kan formidle opplæring i bedrift til de som ønsker det, må også bedriftsdelen av opplæringen skje i skole.

Ungdommens rett til videregående opplæring

Det er ungdommenes rettigheter, og ikke bedriftenes aktuelle kapasitet eller behov som må være utgangspunktet når fylkeskommunen planlegger sitt opplæringsstilbud.

Det gjelder også når elektrobransjen sier at det «overproduseres» 20–25 lærlinger per år, og de ønsker at fylkeskommunen skal redusere antall elektroklasser (jf. innspillet til NHO Agder). I opplæringsloven står det at ungdom har rett til inntak på til ett av tre utdanningsprogram. Mange ungdommer søker for eksempel elektrofag, teknikk og industriell produksjon, og bygg- og anleggsteknikk. Da har de rett til inntak til ett av disse, også når det ikke står klar en læreplass på dem i andre enden.

Fylkeskommunen bør fortsatt samarbeide med NHO og bedrifter for at flere ungdommer skal få læreplass, men fylkeskommunens oppgave er å oppfylle ungdommenes rettigheter til videregående opplæring også når de ikke får læreplass. Dette er et av fylkeskommunens samfunnsoppgaver. Oppgaven til fylkespolitikere blir å bevilge tilstrekkelig ressurser og skape gode rammer slik at det blir mulig å legge til rette for god fagopplæring både i skole og i bedrift.

● Paragraf 3-3. Opplæringsordninga for den videregående opplæringa

Den videregående opplæringa skal føre fram til studiekompetanse, yrkeskompetanse eller grunnkompetanse. Opplæringa i skole skal omfatte videregående trinn 1, videregående trinn 2 og videregående trinn 3. Kvart trinn skal normalt ha lengd som eitt skoleår.

Fagopplæringa omfattar normalt to års opplæring i skole og eitt års opplæring i bedrift. Når opplæring i bedrift blir kombinert med verdiskaping i bedrifta, kan opplæringa strekke seg over to år. Departementet gir forskrift i medhald av paragraf 3-4 første leddet om kva for fag som skal ha læretid i bedrift, og nærmare føresegnar om opplæringsordninga for dei ulike faga.

Fylkeskommunen kan i det enkelte tilfellet godkjenne lærekontrakt eller opplæringskontrakt som inneheld unntak frå den fastsette opplæringsordninga. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Dersom fylkeskommunen ikkje kan formidle opplæring i bedrift til dei som ønskjer slik opplæring, må også bedriftsdelen av opplæringa skje i skole.

Fylkeskommunen skal gi tilbod om opplæring som lærlingar og lærekanidatar ikkje kan få i lærebedrifta.

● Fra opplæringsloven (utdrag):

Paragraf 3-1. Rett til videregående opplæring for ungdom
(...) Søkjarar har rett til inntak til eitt av tre alternative utdanningsprogram på videregående trinn 1 som dei har søkt på, og til to års videregående opplæring innanfor utdanningsprogrammet. (...)

Meiningar på nettet

Redaksjonen i Utdanning tek imot langt fleire meningsytringar enn det er plass til i bladet. Dei fleste vert publiserte i nettutgåva vår, utdanningsnytt.no. Her følgjer presentasjon av nokre meningsytringar:

Tradisjonell opplæring må vike for en digital skole

De teknologiske forutsetningene for å skape nyere og mer effektive læreprosesser finnes, men historiske og kulturelle barrierer samt tradisjon bidrar dessverre ofte til å hindre gode endringsprosesser i skolen, skriver Robert Mjelde Flatås, kontaktlærer [19.8.]

Pedagogisk entreprenørskap i skolen?

Begrepet pedagogisk entreprenørskap skal ifølge Kunnskapsløftet ha en sentral plass i skolens praksis. Men i virkeligheten brukes det lite, skriver Hilde Pedersen Håvardsen og Tine Adolfsen, begge femteårsstudenter, og førstelektor Svein-Erik Andreassen, alle ved Institutt for lærerutdanning og pedagogikk, Universitetet i Tromsø [30.7.]

Kommunesektorens fagfolk må bli en viktigere premissleverandør

Ansatte kan med sin fagkunnskap heve kvaliteten på den offentlige debatten, hevder Ivar Johansen, bystyremedlem i Oslo og hovedstyremedlem i KS (SV) [28.7.]

Lærerens dobbeltrolle

Læreren er i samme situasjon som en trener, som både er ansvarlig for trening (undervisning og veiledning) og laguttak (vurdering), skriver Sven Røgeberg [27.7.]

● Til «Fanger er bekymret for om de må gi opp studiene når de sendes til Nederland»

Utdanning for fanger

Innsatte som sendes til soning i Nederland, er bekymret for om de får fortsette studier de har påbegynt i Norge, skriver Utdanningsnytt.no 4. september.

Til det vil jeg si: Elever som har startet med yrkesfag, kan ikke fortsette med dette uten assistanse fra lærere som kan norske læreplaner. Heller ikke selvstudium er mulig for slike elever. En videolink til rådgiver og en begrenset nett-tilgang løser ikke dette. Skal tilbudet være slik det burde vært, må det etableres en egen skole med norske pedagoger. Dersom innsatte skal ha en mulighet til et normalt liv etter soning, er utdanning og kunnskap viktig. Før eller siden vil de bli våre naboer. God tilbakeføring, med tilhørende utdanning,

sparer samfunnet for betydelige summer, i tillegg til at vi får det tryggere.

Og så håper jeg at de som sender innsatte til Nederland, forstår at alle som har startet på en videregående utdanning, har rett til å fortsette med det.

For to år siden var det planer om renovering av Ullersmo. Jeg var selv med på møter med arkitekter, og vi var kommet langt. Den nye regjeringen stanset arbeidet, som også kunne gitt mange flere fengselsplasser på Ullersmo. Hadde arbeidet gått sin gang, kunne vi hatt langt flere fengselsplasser om kort tid.

Arnfin Hiak

Innsenderen håper de som sender innsatte til Nederland, forstår at alle som har startet på en videregående utdanning, har rett til å fortsette med det. ARKIVFOTO KARI OLIV VEDVIK

● Åpent brev til alle ledere og ansatte i Utdanningsforbundet

Om å se og bli sett

Det er fortsatt umulig å finne noen som ivaretar voksenopplæringen når man går inn på nettstedet til Utdanningsforbundet. Dette gjelder på lokalt, regionalt og nasjonalt plan. Jeg ser at faglig-administrativt støttesystem har sin plass, og den trenger de utvilsomt, universitet og høgskole likeså. Men altså; kommunal voksenopplæring

alene sysselsetter mange tusen lærere og ledere på landsbasis. På tide å foreta seg noe med saken? Det er jo ikke slik at forholdet ikke er blitt påpekt før. Hvem tar ansvar?

Arvid Hellum | norsklærer ved Nygård skole, Bergen

En barnehagelærerens oppfordring til kunnskapsministeren

I dag er omtrent en tredjedel av de ansatte barnehagelærere. Hvis denne andelen økes til minst halvparten, vil det ha stor betydning for kvaliteten i det tilbudet vi tilbyr barna våre, skriver innsenderen.

ARKIVFOTO ERIK M. SUNDT

Kjære kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen. Du husker kanskje at du fikk en ønskeliste av meg før jul. Det var få dager igjen til jul, og jeg vet det er travelt å være kunnskapsminister og nå også småbarnsfar. Men nå er det ni måneder siden du fikk ønskelisten.

Regjeringen har fortsatt fokus på kvalitet i barnehagene, så jeg tillater meg å sende deg en liten påminnelse. Før stortingsvalget ville ditt parti styrke kvaliteten i barnehagene gjennom å sikre pedagogtthet, utdanne flere pedagoger og styrke videre- og etterutdanningen for de ansatte. Regjeringen har begynt arbeidet med videre- og etterutdanning av de ansatte, og det er bra.

Det viktigste, mener jeg, er å gjøre noe med pedagogtthet, altså øke antall barnehagelærere i barnehagene. I dag er omtrent en tredjedel av de ansatte barnehagelærere. Hvis denne andelen økes til minst halvparten, vil det ha stor betydning for kvaliteten i det tilbudet vi gir barna våre. Dette er

langt på vei mulig å gjennomføre allerede nå. Lars Gulbrandsen ved Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (Nova) har forsket på utviklingen i barnehagene over tid. I de fleste av landets kommuner er det mulig allerede nå å øke andelen barnehagelærere.

Det er gjennom lek barn blir seg selv, det er gjennom lek barn sosialiseres og får venner, og det er gjennom lek barn lærer og utvikles. Dersom leken ikke blir tatt tilstrekkelig på alvor, blir barnas grunnlag for å lykkes i både skolegården og klasserommet svekket. Barnehagelæreren har tre års utdanning med stor vektlegging av leken. Å ta hensyn til barns beste og oppfylle rammeplanens ambisjoner, krever kunnskap og kompetanse. Tilstrekkelig mange barnehagelærere er helt nødvendig for å styrke kvaliteten. Barnehagelærerne sikrer at barna lærer og utvikler seg i et sosialt fellesskap med andre barn.

Til slutt har jeg et ønske om at ministeren og regjeringen fortsetter å være genuint opptatt av

gode barnehager og gir barnehagelærerne rom for å drive gode barnehager. Det vil være en god og fremtidsrettet investering.

Kompetanse og kvalitet koster. Forskning og erfaring viser at det er samfunnspolitisk lønnsomt å bruke ressurser på barnehage. Barns utdanning starter i barnehagen, derfor trengs det flere barnehagelærere!

Just Andreas Swensen | barnehagelærer og 1. vara Fylkesstyret i Utdanningsforbundet Sør-Trøndelag

Konsekvensen av kommune- og fylkestingsvalget 2015

Nå må Gunn Marit Helgesen gå!

Styret i KS bør kastes og et nytt styre med fokus på tillit, åpenhet, samarbeid og demokrati velges, skriver innsenderen. Bildet er tatt under lærerstreiken for vel ett år siden, med KS' styreleder Gunn Marit Helgesen og nestleder Mette Gundersen. FOTO JAN PETTER LYNAU/VG/NTB SCANPIX

Da lærerstreiken ble avsluttet 1. september 2014, lå tilliten mellom norske lærere og arbeidsgiversiden på det absolutte nullpunkt. Årsakene var nok mange, men hvordan KS' sentrale ledelse hadde håndtert konflikten, bidro til å styrke frontene mellom arbeidsgivere og arbeidstakere til det uholdbare.

Med en dårlig skjult politisk agenda valgte styret i KS å kjøre en linje som hverken ivaretok mandat, forankring, politiske spilleregler eller partsinteressene til arbeidsgivere og arbeidstakere. Stadige utspill fra styreleder Gunn Marit Helgesen bidro ikke til å dempe gemyttene, og sammen med blant annet nestleder Mette Gundersen bidro hun til å styrke inntrykket av KS som en organisasjon med ønske om å knuse fagforeningene. KS' interne evaluering av streiken styrker bildet av en ledelse som var ute av stand til å håndtere prosessene klokt.

Lærerstreiken reiv med styrke opp i det paradokset som oppstår når arbeidsgiverpolitikken til landets kommuner utformes i lukkede rom uten tilstrekkelig partipolitisk kontroll og offentlig debatt. Partiene som nå skal velge representanter til KS landsting, og etter hvert til toppledelsen i organisasjonen, må være seg bevisst at de også sikrer at de som blir valgt ivaretar grunntanken rundt partssamarbeid i tillit og åpenhet. Her bør landets kommuner stå i en særstilling på arbeidsgiversiden.

I dette bildet står Gunn Marit Helgesen ribbet tilbake. Hun er imidlertid ikke alene, da styret i sin stemmegivning fremsto som et kollektiv på feilspor med større fokus på lojalitet, misforstått omdømme og strategi enn på demokrati.

Det politiske bildet etter kommunevalget borger for en annen sammensetning av den sentrale ledelsen og styret i KS. Med sterk fremgang

for rød side av politikken bør også arbeidsgiverpolitikken til landets kommuner revideres. Treparts-samarbeidet bør tillegges økt vekt og involveringen av arbeidstakerorganisasjonene og tillitsvalgte bør styrkes for å sikre sterke og gode offentlige tjenester i årene som kommer.

Valgresultatet har gitt signal om at folket ønsker mindre av den brutale, rå og kyniske arbeidsgiverpolitikken, også i offentlig sektor. Derfor bør Helgesen og styret i KS nå kastes og nye styremedlemmer med fokus på tillit, åpenhet, samarbeid og demokrati velges.

Preben Pettersen Uthus | Fylkestyremedlem
Utdanningsforbundet Sør-Trøndelag

Rett på sak

● **Til «Tillitsvalgt mener flere burde stilt til ledervervene» i Utdanning 14/2015**

Ny ledelse trengs – støtte til Asle Jahren

Utdanning 14/2015 inneholder et intervju på side 8 med hovedtillitsvalgt fra Akershus, Asle Jahren. Han er villig til å utfordre den sittende ledelsen i Utdanningsforbundet når det skal foretas valg på landsmøtet seinere i høst.

Det er god grunn til å gi helhjerta støtte til Jahren. Dette fordi nåværende ledelse gjennom sine anbefalinger under tariffoppgjøret i fjor viste seg å være så til de grader i utakt med medlemmene at de må anses som diskvalifiserte for å kunne styre videre. De oppfatta overhodet ikke hvor medlemsoppfatningene lå, og de hadde ingen forestilling om hvilken kraft en mobilisert medlemsmasse utgjorde under forhandlingene.

Etter denne fadese ville det naturlige vært at ledelsen i organisasjonen selv hadde trukket seg som kandidater for en ny periode. Når de nå viser seg freidige nok til å ville styre videre, er det bare en ting å gjøre for oss som ønsker en ny ledelse: å mobilisere for dem som ønsker å utfordre Lied, Skyvulstad og Handal. Derfor: Full støtte til Asle Jahren, og en oppfordring til andre opposisjonelle om å melde seg i kampen om ledervervene.

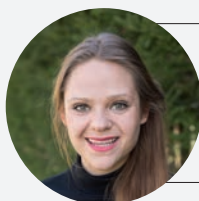
Ole Hustoft | Tidligere leder i Utdanningsforbundet Kragerø

Olav A. Drevland | Styremedlem i Utdanningsforbundet Kragerø

● **Økonomi**

Kommunekrise

● **Silje Marie Bentzen**

leder i Pedagogstudentene

FOTO PEDAGOGSTUDENTENE

Skole, helse og infrastruktur har vært et hett tema i valgkampen.

Partiene har lovet flere varme hender i eldreomsorgen, flere lærere og helsesøstre i skolen, og bedre infrastruktur. Kan partiene innfri løftene sine kun ved økonomiske prioriteringer?

Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet, sammen med Norsk Sykepleierforbund, studentorganisasjonene til Nito og Tekna, mener bestemt at svaret er nei.

Vi står nemlig overfor en kommunekrise. Framskrivninger fra Statistisk sentralbyrå viser at Norge i 2025 vil mangle rundt 40.000 lærere, 35.000 pleie- og omsorgsarbeidere og rundt 3000 sivilingeniører. Samtidig oppga kun 7 prosent av avgangskullet til sykepleierstudentene i 2014 at de ønsket å jobbe i eldreomsorgen. Under 3 prosent av ingeniørene og studentene Nito og Tekna har spurt, oppgir at de ønsker å jobbe i kommunen.

De fleste lærere jobber i kommunene. En tredel av de nyutdannede slutter dog etter få år i yrket. Kun 55 prosent av alle lærerutdannede jobber i skoleverket i dag. Vi har en enorm reservestyrke av lærere som har valgt bort skolen. Hva er årsaken? Og hvilke tiltak skal til for at man i fremtiden ikke skal miste flere?

Kommune-Norge står foran en gedigen utfordring når det gjelder å rekruttere og beholde tilstrekkelig antall sykepleiere, ingeniører og lærere i årene som kommer.

Samfunnets behov for høy kompetanse og tilstrekkelig arbeidskraft fra disse yrkesgruppene er en nødvendighet. Arbeidet med rekruttering til kommunen ser imidlertid ikke ut til å bli vektlagt. Dette betyr alvorlige framtidsutsikter for velferdsyr-

kene. Politikerne må ta dette alvorlig, nå.

Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet og medlemmene i ovennevnte studentorganisasjoner er bekymret. Som fremtidige premissleverandører av velferden slår vi fast at vi står overfor en kommunekrise.

Trenger man egentlig infrastruktur, helse- tjenester og skoletjenester i kommunene? I så fall må det tas flere grep for å rekruttere og beholde tilstrekkelig relevant arbeidskraft. Som fremtidig utførere av velferden bringer studentorganisasjonene her ti råd for å rekruttere og beholde lærere, sykepleiere og ingeniører i kommunene.

Vi krever at kommunene må:

- styrke rådgivningstjenesten i grunnopplæringen
- bli flinkere til å profilere seg selv
- styrke det faglige miljøet i kommunen
- utvise tillit til profesjonsutøverne
- bemanne etter det reelle kompetansebehovet i kommunen
- sikre at kompetansen utvikles og beholdes der de store oppgavene innen helse, utdanning og infrastruktur skal løses
- prioritere de økonomiske midlene slik at velferdstilbudene opprettholdes
- samarbeide med utdanningsinstitusjonene for å rekruttere relevant arbeidskraft til kommunen
- bedre kjønnsbalansen innenfor yrker med veldig ujevn kjønnsbalanse
- gi alle nyutdannede og nytilsatte veiledningsordninger som sikrer god overgang fra utdanning til yrke i kommunen.

Disse rådene er studentorganisasjonenes gave til de nye folkevalgte. De må ta jobben med å rekruttere og beholde den kompetansen lokalsamfunnet trenger, både nå og i årene fremover.

Hva vi setter på spill

● **Bjørn Vassnes**
forskningsjournalist
og forfatter

FOTO MARIE VON KROGH

Hvorfor skriftkulturen er under press, og hva vi kan miste.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

For 25 år siden fantes ikke World Wide Web, for 15 år siden visste vi ennå ikke hva «sosiale medier» var. I dag er verden utenkelig uten, og vi forsøker så godt vi kan å henge med i svingene. I begeistringen over alt nytt som kommer, har vi imidlertid lett for å glemme hvordan tidligere teknologirevolusjoner har endret verden og oss, og hvordan for eksempel skriftkulturen, spesielt etter boktrykkerkunsten, har formet vår sivilisasjon og oss selv.

Det meste vi setter pris på ved den moderne verden, kan vi takke en gullsmedlærling fra Mainz for. Uten Johann Gutenbergs boktrykkerpresse hadde vi ikke hatt moderne vitenskap, teknologi eller medisin. Heller ikke moderne demokrati, med opplysningstidens idealer om frihet, likhet og en verdig tilværelse for alle. Alt dette vokste fram fordi tanker etter Gutenberg kunne uttrykkes, lagres og spres i masseprodusert skrift. Det er fordi vi kan lese, fordi vi har tilgang til aviser og bøker, og kan gi uttrykk for våre meninger i skrift, at vi i dag har et liv som bare fyrster hadde tidligere.

I dag tar vi imidlertid disse godene for gitt. Vi tenker ikke over at de faktisk ikke er gitt én gang for alle, og at det er mulig å sette alt dette på spill. I begeistringen over den nye informasjonsteknologien, står vi faktisk i fare for å gjøre nettopp dette. De som er mest ivrige etter å risikere dette, er de som burde være de viktigste forsvarerne av skriftkulturen: skolen og politikerne. De gjør det ikke av ond vilje, men fordi de ikke skjønner hvordan skriftkulturen fungerer, spesielt ikke hvordan samspillet mellom menneskehjerner og teknologi virker.

Derfor har vi den absurde situasjonen at mens de som har skapt den digitale teknologien, i Silicon Valley, advarer mot dens effekter og sender sine barn på Steinerskoler der datamaskiner er bannlyst, vil norske skoler og barnehager dytte iPader på barna før de har lært å snakke skikkelig. De tror

de dermed forbereder barna på dataalderen, men det de i realiteten gjør, er å skape morgendagens tapere, som ikke får utviklet nettopp de sosiale og kognitive ferdighetene framtidens samfunn krever. Samtidig som de setter disse barnas utvikling i fare, setter de vår samfunnsmodell, som bygger på skriftkulturen, på spill.

Det er nemlig ikke slik at når først skriften og skriftmediene er der, går alt dermed av seg selv. Skriftkulturen er en symbiose mellom menneske og teknologi: Den er avhengig av at hver ny generasjon går gjennom en flerårig prosess der de lærer seg å bruke skriftmediet, og dette innebærer mer enn å dekode bokstaver. For å kunne bidra til å holde skriftkulturen i live, må de lære å bli aktive, og ikke minst tenkende, lesere og skriveføre. De må kunne utnytte den kognitive og kommunikative «merverdien» som skriftmediet, spesielt i Gutenbergs versjon, ga oss, og som gjorde en offentlig samtale, på tvers av tid og rom, mulig. Uten at mange nok kan bidra til denne, vil den kollektive kunnskapen, og demokratiet, forvitre.

Dette høres kanskje dramatisk ut, men det mangler ikke på observatører som allerede mener de kan se en slik utvikling. Dette gjelder en voksende gruppe innsidere fra Silicon Valley, der til og med Googles Eric Schmidt og Facebooks Marc Zuckerberg har uttrykt bekymring over papirbokas framtid. Det gjelder imidlertid ikke minst forskere som ser på hva den økende bruken av data- og skjermteknologi gjør med hjernen vår, spesielt våre barns.

Dette gjelder ikke først og fremst hva teknologien gjør alene. Ett enkelt spill behøver ikke være skadelig, det samme gjelder fornuftig bruk av sosiale medier. Det viktige er hva som skjer når massiv bruk av skjerm- og nettmedier fortrenger levende kommunikasjon og forstyrrer hjernens utviklede læringsprogrammer. Fra vi fødes, er vi nemlig «programmerte» for å lære levende kommunikasjon, og når dette begrenses av datateknologien, hemmes denne utviklingen. Barn trenger all den levende kontakten de kan få. De mest avanserte duppeditter kan ikke erstatte dette.

«De som har skapt den digitale teknologien, i Silicon Valley, advarer mot dens effekter og sender sine barn på Steinerskoler der datamaskiner er bannlyst.»

Dette gjelder alle typer mellommenneskelig kommunikasjon. I Sandnes i Rogaland har man ved flere skoler opplevd at barnas kommunikasjon blir dårligere. Det oppstår oftere konflikter, fordi barn ikke lenger får den samme treningen i å tolke ansikts- og kroppsspråk. De stirrer på skjermer i stedet for å lese ansikter. Ved Sørbø skole i Sandnes har man derfor innført et tiltak: Man har innført spesielle skoletimer i vanlig muntlig kommunikasjon. En evne som tidligere ble oppøvd i vanlige hverdagsliv, må man nå ha ekstra skoletimer for. (<http://www.nrk.no/rogaland/skolen-laerer-dem-a-tolke-ansiktsuttrykk-1.11992226>)

Denne erfaringen ble sist vinter understøttet av et forskningsprosjekt ved University of California, Los Angeles. En gruppe sjetteklassinger som var på leirskole i en uke, ble sammenlignet før og etter med andre sjetteklassinger som ikke fikk dette tilbudet. En viktig forskjell mellom gruppene var at de som var på leirskole, måtte holde seg unna skjerm-medier i denne uken. Og denne korte tiden var faktisk tilstrekkelig til at de opparbeidet seg merkbart bedre kompetanse i å lese ansiktsuttrykk. Lederen for studien, den kjente psykologen Patricia Greenfield, konkluderte med at «personlig sosial interaksjon er nødvendig for å utvikle evne til å forstå emosjonene til andre personer.» («Computers in Human Behavior», vol. 139, 2014).

Når man ser hvor mye én knapp uke uten skjermmedier kan bety for den sosiale kompetansen, kan man lure på hva flere timer foran skjerm, hver dag, i nesten hele oppveksten, gjør med ungenes sosiale og kommunikative utvikling. Det er nemlig nettopp denne veien utviklingen går. Vi bruker nå langt mer tid foran en skjerm enn foran levende ansikter, ifølge flere rapporter. (Det britiske Ofcom i 2012: «Å snakke ansikt-til-ansikt eller i telefon er ikke lenger de mest vanlige måtene vi interagerer med hverandre på»).

Hva gjør dette mer spesifikt med den språklige utviklingen? Det er forsket mye på hva som

«Man har innført spesielle skoletimer i vanlig muntlig kommunikasjon. En evne som tidligere ble oppøvd i vanlige hverdagsliv, må man nå ha ekstra skoletimer for.»

gjør barn til kompetente språkbrukere. En av de viktigste faktorene er hvor mye voksne leser for barn, og hvor mange ord de hører (Maryanne Wolf, «Proust and the Squid», Harper 2007, s. 20). Det å høre ord fra en skjerm har ikke samme effekten. Før de selv kan snakke, søker barn levende kommunikasjon og suger til seg språk. Det de lærer seg av talespråk, er grunnlaget for leselæringen. I en fersk langtidsstudie av 8650 barn, gjort ved flere amerikanske universiteter, er konklusjonen at få ting sier mer om et barns framtidige utvikling enn hvor stort det muntlige vokabularet er ved toårsalderen, før de har lært å lese. (Child Development, online 18/8-2015) Det er imidlertid også viktig at voksne leser for dem, slik at barna kan se hvordan skrift og bøker fungerer, at de rare tegnene kan gjøres om til forståelige ord.

Når barn så skal lære å lese, viser studier, blant annet gjort av Anne Mangen ved Universitetet i Stavanger, at de lærer bedre fra papir enn fra skjerm («Hypertext Fiction Reading: Haptics and Immersion», Journal of Research in Reading, 2008). Dette gjelder også voksne, som Naomi Baron har vist, i en større studie som involverte hundrevis av studenter fra flere land (USA, Japan, Tyskland og Slovakia). Det som overrasket mest i denne ferske studien, er at over 90 av studentene, som alle er vokst opp med dataskjermer og som derfor er godt vant med skjermmedier, selv mener de lærer bedre av å lese tekster på papir enn på skjerm («Words Onscreen: The Fate of Reading in a Digital World», Oxford University Press, 2015).

Brukerengrensningen til bøker, utviklet gjennom tusen år (bøker fantes lenge før Gutenberg) er bedre tilpasset hjernens læremekanismer enn skjermene er. Det er også viktig at barn lærer seg å skrive for hånd, slik at bokstavene setter motoriske spor i hjernen. (Mangen & JL Velay, «Digitizing Literacy: Reflections on the Haptics of Writing, Intechopen.com»). Jo flere hjernekreter som aktiveres, jo flere synaptiske koblinger som dannes, desto lettere er det for hjernen å bruke disse minnene, denne kunnskapen, aktivt. Det er ikke tilfeldig at barn over hele kloden lærer bokstaver, ord, regneregler og begreper ved hjelp av fingerleker og sangleker der armer og bein brukes. Det er også derfor det er urovekkende at barn nå skal lære mer og mer kun ved å trykke på taster.

Mange vil kanskje innvende at vi hører jo stadig om forsøk der digitale læremidler tas i bruk og synes å virke? Ja, det finnes til og med et nasjonalt senter, Senter for IKT i utdanning, som synes å ha

som sin misjon å fortelle skoler og lærere om hvor mye bedre det er å bruke digitale læremidler enn «gammeldagse» metoder.

Dette er imidlertid kanskje den største bløffen i dagens skole, som Silicon Valleys datagründere selv innrømmer ved at de sender sine egne barn på datafrie Steinerskoler. Faktum er at det ikke finnes noe forskning som på noen vitenskapelig holdbar måte viser at digitale læremidler har positive effekter sammenlignet med andre metoder (som for eksempel dem som med hell ble brukt i Blanke Ark). Hvorfor ikke?

Fordi man i slike tilfeller aldri gjennomfører kontrollstudier: Når man tester ut en ny app, gjør man aldri samtidig en studie med en kontrollgruppe som får et annet undervisningstilbud, og med samme ressurs- og personinnsats. Når man tester ut en ny medisin, derimot, er slike kontrollstudier obligatoriske. Man sender aldri en medisin ut på markedet som ikke er blitt testet skikkelig. Men når det gjelder hva man skal utsette våre barn for, i deres viktigste prosjekt, skolen, der deres framtid skal avgjøres, gjøres så å si ingen kontrollerte studier.

De få kontrollerte studiene som har vært gjort, har vist at digitale hjelpemidler faktisk gjør læringen dårligere. Slik også med den første og eneste norske studien, en større studie av engelskfaget i ungdomsskolen, der flere hundre elever fra ulike kommuner deltok. I den ble bruken av digitale læremidler sammenlignet med tradisjonelle

Kronikk

Hvis du emner på en kronikk, er det lurt å presentere ideen for redaktør Knut Hovland kh@utdanningsnytt.no.

Utgangspunktet er at temaet må være interessant og relevant, og språket godt og forståelig, for en bredt sammensatt lesergruppe. Stoff som bygger på forskning, må være popularisert. Det betyr blant annet at forskningsresultatet er det sentrale i teksten, og at det som handler om metode, har en svært beskjeden plass. Lengden kan være mellom 12.500 og 17.000 tegn inklusive mellomrom. Litteraturliste og henvisninger må være inkludert i antallet tegn. Eventuelle illustrasjoner må ikke sendes limt inn i wordfilen, men separat som jpg- eller pdf-filer.

«Den midlertidige effekten kommer av at både deltakerne selv og de som jobber rundt dem anstrenger seg litt ekstra når de får ekstra oppmerksomhet.»

metoder. Her påviste man at mens høy databruk alltid korrelerte med dårligere skoleresultater, og lav databruk korrelerte med bedre resultater, fant man aldri den motsatte sammenhengen (Skeisei, G. & Arnesen, T.: «IKT-bruk og læringsresultat i engelsk.» *Bedre Skole*, 4-2014).

En annen grunn til at enkeltforsøk med nye apper og andre digitale læremidler gjerne blåses opp, er at denne typen forsøk nesten alltid vil gi positive resultater på kort sikt. Dette er et velkjent fenomen, den såkalte Hawthorne-effekten. Begrepet stammer fra noen forsøk som ble gjort på fabrikkens Hawthorne Works i USA på 1920-tallet. Man ville se om arbeiderne ble mer produktive dersom lysnivået ble endret. Og hokus pokus: Det stemte, og merkelig nok både når lyset ble skrudd opp og når det ble skrudd ned. Det samme gjaldt andre typer tiltak. Nesten uansett hva man gjorde, førte dette til en bedring i produktiviteten. Problemet var bare at denne endringen alltid var midlertidig, noe mange lærere vil nikke gjenkjennende til. Den midlertidige effekten kommer av at både deltakerne selv og de som jobber rundt dem anstrenger seg litt ekstra når de får ekstra oppmerksomhet. Vi kommer derfor sikkert til å få oppløddede rapporter om forsøket med å gi førsteklasse i Pader i Alta. Og ingen kommer til å stille kritiske spørsmål om kontrollforsøk.

De kortvarige effektene som enkelte digitale læremidler kan ha, drukner dessuten om vi ser på langsiktige effektene av å erstatte bøker med elektroniske tekster. De sistnevnte fremstilles gjerne som mer «avanserte» fordi de gjennom hyperlinker gir muligheter for å oppsøke tilleggsinformasjon, slik for eksempel kronikker på nettsidene til avisene gjør. Å venne hjernen til slik lesning har imidlertid en negativ effekt på læringen. Mange undersøkelser viser at man lærer mindre av å lese fra skjerm enn fra bok. Noen tror at «hyperlesning» styrker konsentrasjonsevnen og venner ungene til «multitasking», som man mener er en verdifull evne i det digitale samfunn. Det er faktisk motsatt, viser forskningen: Skjerm- og nettlesing gjør at hjernen ikke får trent seg til å tenke lange tanker, og fokusere oppmerksomheten lenge nok til å forstå sammenhenger. Hjernen forblir flakkende, alltid ventende på nye avbrytelser.

Den norske forskeren Thomas Ramsøy, som jobber ved Dansk forskningscenter for MR (DRCMR, Danish Research Centre for Magnetic Resonance) har ved hjelp av hjerneskaning funnet den nevrologiske mekanismen bak dette. Når du fokuserer på én oppgave om gangen, og bruker tid på å fordøye informasjonen, sender hjernen denne informasjonen til hippocampus, som gjør informasjonen om til langtidsminner, det vil si kunnskap du kan hente fram. Når du ikke tar deg tid til å fordøye informasjonen, fordi du svitsjer mellom ulike ting, som når du ser på TV samtidig som du holder på med mobilen, sendes informasjonen en annen vei, til striatum, et organ som har med bevegelse og motivasjon å gjøre. Dermed blir ikke informasjonen langtidslagret, men prosessert for øyeblikkelig bruk. Det er derfor multitasking motvirker læring. Dette har også en avhengighetsskapende effekt, ved at det stimulerer produksjonen av «belønningsstoffet» dopamin. Dette fører igjen til at hjernen stadig venter seg noe nytt. (Ramsøy, personlig kommunikasjon, og *Daily Mail*, 8/4-2015).

Og dermed får hjernen ikke trent seg opp til den type konsentrasjon og oppmerksomhet («dyp oppmerksomhet») som er en forutsetning for å tenke vanskelige og «lange» tanker (som professor ved Duke University, Katherine Hayles, beskriver i «How We Think», University of Chicago Press 2012). Forståelsen forblir overflatisk, og man gir lettere opp. Men dermed utvikler man aldri den kompetansen som er mye viktigere i dagens verden enn å trykke raskt på knapper. Å trykke raskt på knapper er kanskje OK om man skal bli dronepilot, men ikke om man skal vurdere konsekvensene av hva man gjør.

Det framtidens samfunn kommer til å trenge, er nemlig ikke bevisstløse data-konsumenter, men folk som kan tenke selvstendig og forstå kontek-

ster, også for å utvikle nyttig teknologi og forstå hvor og hvordan den skal anvendes. Det er veldig bra om «kidsa» lærer å kode (noe de ikke gjør i dagens norske skole), men de trenger enda mer å lære hvordan verden og mennesker er skrudd sammen, og hvordan man skal vurdere informasjon, og tenke. De fleste dataskandalene i det offentlige skyldes at man ikke forstår de menneskelige systemene teknologien skal jobbe opp mot.

Datateknologien er like revolusjonerende som dampmaskinen var, med potensial både til å videreutvikle sivilisasjonen, og til å ødelegge den. Det som avgjør dette, er hvordan vi klarer å ta vare på de verdiene og kvalitetene som vi utviklet under skriftkulturen. Noe som blir stadig vanskeligere i en mediekultur som framelsker bilder (selfies, Instagram), korte meldinger (Twitter med en øvre grense på 144 tegn), og kjappe svar og «likes» (som man angre på sekundet etter). Den nyeste spikeren i kista er Apples nye dataklokke, som omsetter tale til skrift, og som dermed tar vekk den siste arenaen der man måtte skrive, for å sende SMS-er. Man kan si mye om SMS-språket, men det fikk i hvert fall «kidsa» til å skrive, uansett hvor kort og ubehjelpelig det ble.

Det viktigste slaget står imidlertid i barndommen: Først ved at ungene lærer talespråket skikkelig, noe som i dag ikke er en selvfølge, fordi vi overlater dem til iPaden, og deretter lærer seg å bruke skriftmediet, grunnlaget for vår sivilisasjon. Den beste måten å lære dette på, er fremdeles å lese, papirbøker, som Googles Eric Schmidt erkjenner, og som forskningen viser. Det å gi ungene iPader er like «framtidrettet» som ozonødeleggende kjøleskap engang var. Dem fikk vi heldigvis tatt ut før det var for sent. I skolen, derimot, rår fremdeles den naive teknologioptimismen.

«Dermed blir ikke informasjonen langtidslagret, men prosessert for øyeblikkelig bruk. Det er derfor multitasking motvirker læring»

Tynset kommune

Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT) for Nord-Østerdal er en interkommunal tjeneste som dekker kommunene Tynset, Os, Tolga, Alvdal, Folldal, og Rendalen, samt videregående skoler. Tynset kommune er vertskommune.

LEDER FOR PPT I NORD-ØSTERDAL

Stillingen er knyttet til en fagstilling ved kontoret med ca. 50 % ledelse og 50 % saksbehandling/utredning. Logopedtjenesten for Nord-Østerdal er faglig underlagt leder. PPT har 7,6 fagstillinger fordelt på 9 fagpersoner. I tillegg kommer ansatt i logopedtjenesten og sekretær.

Stillingen er ledig for tiltredelse.

Nærmere opplysninger

leder Oddbjørn Flatgård, tlf. 62 48 50 57 / 930 41 213
e-post oddbjorn.flatgaard@tynset.kommune.no eller
leder av fagråd utdanningsjef Bent Kvisle
tlf. 62 48 50 42 / 909 34 774

Fullstendig utlysningstekst og søknad på stilling finner du på www.tynset.kommune.no

CV vil bli benyttet i utvidet søkerliste.
Søkerlister kan bli offentliggjort (jf. Offentlighetsloven)

Søknadsfrist 15. oktober 2015

Første steg søker skribenter

Tidsskriftet for barnehagelærere ønsker å komme i kontakt med deg som vil skrive fagartikler, kronikker, debattinnlegg eller innspill med egne erfaringer.

Ta kontakt på forstesteg@udf.no eller med ansvarlig redaktør Line Fredheim Storvik 93 04 20 94.

Brenner du etter å dele din kunnskap med andre?

NYHET!

Lærer
jobb
.no

PRINT

Stillingspakken PRINT inkluderer

- Stillingsutlysning med logo på Lærerjobb.no i 30 dager
- Uthevet stilling
- Stillingskarusell på utdanningsnytt.no
- 1/4 sides annonse i bladet Utdanning (252.000 lesere på papir - 35.000 lesere på eblad)
- Utlysning på Lærerjobb.no sine sider på Facebook og LinkedIn

PRIS: 7.000,- eks. mva.

Pris for årsvtalekunder: 3.500,- eks. mva.

Kontakt oss på:
post@laererjobb.no
24 14 23 30

Se alle nye stillingspakker på lærerjobb.no!

KURS I KLASSELEDELSE

KURSHOLDER ODD HAUGSTAD

12. NOV - OSLO | 13. NOV - BERGEN

14. NOV - TRONDHEIM

TEMA

- KONTAKTARBEID, LÆRER/ELEV
- PRINSIPPER FOR GOD KLASSELEDELSE
- LÆRERINNGRIPEN, NOEN PRINSIPPER
- ADFERDSKORRIGERING
- ELEVSAMTALER
- SOSIAL LÆRING

KURSAVGIFT 1050,-
INK. LUNSJ

Pedagogisk Forlag

PÅMELDING TIL

92 66 29 45

POST@PEDFORLAG.NO

WWW.PEDFORLAG.NO

YORKCOURSE IN ENGLISH

Engelsk fordypning | 200-nivå ved University of York

Et studium godkjent av de norske universitetene! En unik anledning til å studere engelsk i Storbritannia uten høye britiske studieavgifter!

Våren 2016 tilbyr University of York og Det Norske Studiesenteret i Storbritannia (DNSS) ett semester/30 stp. i engelsk. Studiestart januar 2016. Det er mulig å skrive bacheloroppgave som del av studiet.

Normalt opptakskrav er fullført årskurs/grunnfag eller tilsvarende i engelsk (60 stp. på 100-nivå), anbefalt gjennomsnittlig karakternivå minst C eller tilsvarende. Studenter med minst 30 stp. i engelsk og karaktergjennomsnitt B eller bedre kan også søke opptak. Mer informasjon om dette på studiesenterets hjemmeside.

Lån og stipend blir gitt på vanlig måte fra Statens Lånkasse. Ingen studieavgift.

Søknadsfrist: **01. november 2015**

Søknadsskjema og nærmere opplysninger fås fra:

- Engelskseksjonene ved høyskolene / universitetene
- DNSS v/ T. Guldal e-post: tale.guldal@plu.ntnu.no
- www.york.ac.uk/inst/nsc/

Kari Odden
konsulent Utdanningssetaten
i Oslo

Kjell Ove Hauge
rektor Kuben vgs

May-Britt Drugli
professor NTNU

Shazhad Rana
IT grunder og tidl leder
KRAD

Per Andersen
Direktør Konfliktrådet

Rune Krokdal
kulturbygger

Trygg Læringkonferansen 2015

Tema: Konfliktarbeid i skole og barnehage med gjenopprettende tilnærming

Trygg Læring ønsker velkommen til årets konferanse. Tema er hvordan konfliktarbeid med gjenopprettende tilnærming kan forebygge mobbing og vold, og bidra til godt og inkluderende læringsmiljø for alle barn og unge. Møt May-Britt Drugli, Shazhad Rana, Kari Odden, Rune Krokdal - og få en rekke praksisfortellinger fra barnehage, skole og forskning. Konferansen åpnes av direktør i Konfliktrådet, Per Andersen, og ledes av rektor Kjell Ove Hauge, Kuben vgs.

Fra programmet

- Hva er gjenopprettende tilnærming?
- Kommunikasjon og konflikthåndtering er læring for livet!
- Virtuell verden – en ny arena for krenkelsers og konflikter.
- Gode relasjoner - en hjørnestein i pedagogisk arbeid.
- Praksisfortellinger som speiler bredden i gjenopprettende konfliktarbeid, fra barnehage til universitet.

Tid og sted
10. november
kl 0900 - 1700
Litteraturhuset, Oslo

Påmelding
www.trygglaering.no

Kontakt
evan.ostinelli@
ude.oslo.kommune.no

Konferansen er gratis

Høst- kryssord

Innsending

Løsningen sendes
Utdanning, Postboks 9191
Grønland, 0134 Oslo, innen
23. oktober 2015 (send hele
siden). Merk konvolutten
«Høstkryssord».
To vinnere får boksjekk.

Navn _____

Adresse _____

SITAV PLATON LØSLAST	PLAGG	TOBAKK	GARN- BUNT	MERKE	MOBILTE- LEFON- SYSTEM	LOVER KLAGE- SANG	LEGEME	GRESK MATE- MATIKER	KONKUR- RANSE
STAT PUSTE				LEGE- MIDDEL GUDINNE	KVINNE				BÅT
KARAK- TER LINJER		AVGUDS- DYRKER VOKSER		MENE KONGE	BREK- NING		SMILTE KONGE		
DEL AV SKOLE- RUTA	SKJØT	1/1000 LITER	OVER- FLATE- VEV	EGEN RØRE	KARAK- TER SÅRT	SKYTS- ÅND ORDRE LA DYRE- GIFT	GRUNN- STOFF 92 SENIOR	50 NESBØ- FIGUR	
SMELTE NESTE LINJE	VILL MUKUS IKKE		MUSIKK	SKAFT	FRIDAG GRUNN- STOFF				
		VÅGE		SÆRLING MELODI			SMILE FOR- NØRMET		
STERKT TRYGLER		SEPARA- TIST- GRUPPE VÅKEN		PLANTE- DEL SOLGUD	DEPARTEMENT EKS HOVEDSTAD		SKÅTE TITTER		
ORDNE OSS	TAK KIRKE I HYLLE- STAD DRIKK ORGAN	HEGREM 2015	ELV	FLATE- MÅL TIDSROM	FRYSER	PER STK. BE- TRAKTER	ØKER ME- TALLPRO- SENTEN	FLOTTE SEG	6. TONE
		GULL		FRIHAND- ELSFOR- BUND	SLUTTET VERDEN	KONGE I JUDA TOSETER	HVILE KEISER	SVIMMEL UTROP	5 PÅ BYEN
3. TONE									BÅT
AVGIFT	OLDTIDS- RIKE SOKKEL	HELLIG				1000			
		EIE HÅLKE		KROPPS- DELER BÆR	FYRSTE UTROP		SMILE		TITAN RET- NING
BLOD- TYPE	NORSK KOMIKER ANFALL		SNÅL MI		EDEL- GASS KOST	SLAG DYRE- KJENNER	BANDE- LEDER SYKDOM		
STUT FRELST				GIFT MED CARL I. SKRAPE		PÅ BILER I TROMSØ	STED I VANYL- VEN		TYNT STOFF
		SKRÅ 500	RE- KLAME DYR	JOD BIL- MERKE	FORM- LÆRE				
EN DARIO VET		PÅSTAND RØYSA			LÆRER- NES MOTPART	"TALLER- KEN"	HAST PER STK.	BITTER- HET	
	SAL		BAKVERK UTROP						
ASSIDE KUNST- LÆR	LEGE		MISTE		KOMMU- NALT TILBUD		HYTTA		ENTALL SKØY
					EN FORD				DUO

Bjørn Saugstad | Advokat i Utdanningsforbundet

FOTO ERIK M. SUNDT

LOV
og
rett

Midlertidig tilsetning:

Endringer i arbeidsmiljøloven

Når det gjelder adgangen til midlertidig tilsetning, er det vedtatt enkelte endringer i arbeidsmiljøloven med virkning fra 1. juli 2015.

Den endringen som har vært mest i søkelyset, er den nye adgangen til å tilsette midlertidig i inntil 12 måneder uten at en trenger å begrunne eller stille vilkår for midlertidigheten. Denne nye adgangen til midlertidig tilsetning kommer i tillegg til de øvrige grunnlagene som allerede finnes for å kunne tilsette midlertidig.

For å sikre seg mot eventuelle misbruk av bestemmelsen er det innført en «karantene» på 12 måneder før en kan tilsette midlertidig samme eller annen arbeidstaker til å utføre «arbeidsoppgaver av samme art». Det vil være vanskelig å definere hva som er «arbeidsoppgaver av samme art», og en kan risikere at arbeidsgivere vil prøve å omgå reglene. Uansett kan det neppe kreves at oppgavene er helt like. Det må være tilstrekkelig at arbeidsoppgavene er likeartede.

Dersom karanteneperioden har gått ut for de aktuelle arbeidsoppgavene, kan det inngås ny avtale om midlertidig tilsetning på generelt grunnlag for å utføre oppgaver som karantenen har omfattet.

Dersom den midlertidige tilsetningen løper utover 12-månedersperioden på det samme grunnlaget, vil arbeidstakeren kunne kreve fast tilsetning.

Karantenen avgrenses til enheten, den juridiske virksomheten. I forarbeidene framgår det at det må være en viss størrelse på denne enheten. Enheten må være på minst 50 ansatte, og den må naturlig kunne avgrenses organisatorisk og ha realitet over tid.

Kun en kvote på 15 prosent kan til enhver tid tilsettes midlertidig på det generelle grunnlaget. Brudd på denne

kvoteregelen innebærer i utgangspunktet ikke at den ansatte har krav på fast tilsetning. Det må stilles krav om «særlige grunner» for at det kan avsies dom for fast tilsetning. Det sier seg derfor selv at det skal svært mye til for å kunne kreve fast tilsetning på grunn av brudd på kvoteregelen.

Før endringene kom i arbeidsmiljøloven, måtte en midlertidig tilsatt ha vært i virksomheten i mer enn fire år. Det er nå vedtatt en bestemmelse som sier at de som har vært tilsatt i tre år etter den nye generelle bestemmelsen, skal anses som fast ansatt. Dette gjelder også midlertidige tilsetninger der det foreligger et vikariat.

Har en arbeidstaker tidligere vært tilsatt sammenhengende midlertidig i mer enn tre år, når vedkommende tilbys ny avtale om vikariat, vil arbeidstakeren umiddelbart ha krav på fast tilsetning. Dette er presisert av Arbeids- og sosialdepartementet i en kommentar til lovendringen.

Arbeidsmiljøloven har egne regler om drøftingsplikt minst en gang i året overfor tillitsvalgte, der tema er bruken av midlertidige tilsetninger. I en slik drøfting skal blant annet grunnlaget for og omfanget av slike tilsetninger drøftes. Det er også drøftingstema å ta for seg omfanget av karantene på arbeidsoppgavene, gjeldende kvoter og konsekvenser midlertidigheten har for arbeidsmiljøet.

Det har vært stor motstand mot endringene når det gjelder adgangen til midlertidig tilsetning, og mange kommuner og bydeler har vedtatt å følge de gamle bestemmelsene om midlertidige tilsetninger.

«Mange kommuner og bydeler har vedtatt å følge de gamle bestemmelsene om midlertidige tilsetninger.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Ragnhild Lied | leiar

FOTO TOM-EGIL JENSEN

Ekstra innsats for flyktningar

Straumen av flyktningar som no har kurs for Europa frå Midtausten og Afrika, er den største sidan andre verdskrigen. Mottakssystema kneler under børa. Likevel er det grunn til å minne om at talet på flyktningar i Europa er mykje mindre enn til dømes i nabolanda til Syria, land som er både fattigare og har mykje dårlegare infrastruktur enn i våre land.

Norge har ein lang og stolt tradisjon når det gjeld å hjelpe flyktningar og folk i naud. Og nordmenn har i ulike situasjonar opp gjennom historia også nytt godt av andre land sin innsats og sjenerøsitet når dei sjølve har vore flyktningar frå krig og naud her heime. Å hjelpe menneske som er på flukt frå krig og naud er både eit moralsk ansvar for kvar enkelt av oss og eit folkerettsleg ansvar for Norge som nasjon.

Som representantar for lærarprofesjonen er vi spesielt opptekne av barna og dei unge sin situasjon som flyktningar. Derfor har Utdanningsforbundet sendt eit brev til statsministeren der vi viser til dei plikter styresmaktene har etter Barnekonvensjonen overfor flyktningebarna. Barn på flukt har rett til ekstra vern. Dei har eit særskilt behov for tryggleik og faste rammer i kvardagen etter at dei har vore utsette for traumatiserande opplevingar og lange, strabasiose reiser.

Høgkommisæren for flyktningar understrekar kor viktig det er at landa i Europa samarbeider om å løyse utfordringane. Sjølv om Norge ikkje er med

i EU, bør vi stille oss solidarisk og ta vår del av ansvaret for å ta imot dei flyktningane som alt er komne til Europa og nye som kjem. Norske styresmakter bør derfor stø opp om felleseuropeiske tiltak, mellom anna arbeidet med eit flyktninginstitutt som gir mindre risiko for flyktningane og eit solidarisk system for byrdefordeling mellom statane.

Politiske vedtak som gjeld korleis vi skal hjelpe flyktningane, bør i størst mogleg grad byggje på solid forskingsbasert kunnskap. Vi opplever at dette kunnskapsgrunnlaget bør bli betre og oppmodar regjeringa til å auke løyvingane til forskning på feltet.

Utdanningssystemet bør spele ei viktig rolle i den nasjonale dugnaden som bør settast i verk for å hjelpe flyktningebarna. Det må leggst til rette for at dei raskt får plass i barnehage og skule. Vi kan love at medlemmene våre vil strekke seg langt for å gi sitt bidrag til at dette skal bli mogeleg. Men det er styresmaktene, både sentralt og lokalt, som bør ta leirolla i arbeidet med å koordinere innsatsen.

Dugnad er eit godt norsk ord. Mykje av verdiane i samfunnet vårt er bygd opp på dugnad. Då tenkjer eg ikkje berre på dei materielle resultatane av dugnadsarbeid. Kanskje enno viktigare er den fellesskapskjensla og solidariteten som dugnaden er med på å fremje. Frå gamalt var dugnad òg ein måte å hjelpe og løfte dei svakaste i samfunnet.

«Å hjelpe menneske som er på flukt frå krig og naud er både eit moralsk ansvar for kvar enkelt av oss og eit folkerettsleg ansvar for Norge som nasjon.»

Ein dugnad for flyktningar er difor ei vidareføring av dei beste tradisjonar i det norske samfunnet. For framande som kjem til landet vårt utanfrå, skal vi vise fram noko av det beste i vår tradisjon og kultur. Det skal vi gjere ved å løfte saman, gjennom dugnaden.

Rundt omkring i landet står det ubrukte skulehus, og mange skular blir berre brukte ein liten del av døgnet. Eg er sikker på at den nødvendige kapasiteten finst for å gjere ein ekstra innsats, både den reint fysiske, og den menneskelige.

Eg oppmodar lærarar og leiarar i utdannings-samfunnet og å ta ei leirolle i denne nødvendige dugnaden. Ta initiativ. Press på overfor styresmaktene. Vis kreativitet i å finne løysingar og ekstra kapasitet.

Bli med på Operasjon Dagsverk!

– Jeg håper så mange skoler som mulig blir med på OD-dagen og gir elevene sine mulighet til å engasjere seg i temaer som global fattigdom og viktigheten av utdanning, sier OD-leder Hanna Aasen (20).

Operasjon Dagsverk (OD) er Norges største solidaritetsaksjon – arrangert av, med og for ungdom. Ikke bare kan elever velge å arbeide en skoledag og donere inntekten til årets prosjekt – lærere som deltar i prosjektet får også et fiks ferdig undervisningsopplegg i tråd med læreplanen i blant annet samfunnsfag, historie og norsk. Årets materiell består blant annet av et temahefte, filmer og visualiseringsleker, til bruk i Internasjonal uke – dagene frem mot selve aksjonen.

– Dette er en super måte å gi elevene muligheten til å reflektere rundt årsakene til den skeive fordelingen vi ser i verden i dag. Årets undervisningsmateriell handler i hovedsak om problematikken i prosjektlandene, men på et overordnet plan om solidaritet, og om engasjement for ungdoms rettigheter, sier Aasen.

Generalsekretær i Amnesty i Norge, John Peder Egenæs, er selv utdannet lærer, og håper flest mulig benytter seg av muligheten til å delta.

– Før det første: Hadde jeg jobbet som lærer fremdeles, så hadde jeg sett på undervisningsopplegget fra OD som en gavepakke i en travel hverdag. Men det aller viktigste med OD er at det viser ungdom hvordan de selv kan være med på å gjøre verden til et litt bedre sted, sier Egenæs.

OD-leder Hanna Aasen håper på å få flest mulig lærere med på laget til årets aksjon.

FOTO OD2015

Om Operasjon Dagsverk:

- Operasjon Dagsverk består av informasjonskampanjen Internasjonal Uke (12.–23. oktober) og OD-dagen (29. oktober).
- Grunntanken bak OD er at elever skal gi én dag av sin utdanning og, basert på gjensidig respekt og forståelse, jobbe inn 300–400 kroner til årets prosjekt.
- Årets OD-prosjekt er i samarbeid med Amnesty International i Norge. Prosjektet «Med lik rett» skal sørge for at ungdom i Argentina, Chile og Peru kan bestemme over egen kropp, helse og seksualitet.

Les mer om årets Operasjon Dagsverk på www.od.no

Medlemstilbud

Oppdater forsikringene dine nå!

Utdanningsforbundets forsikringer har hovedforfall 31. desember, og dine forsikringer vil automatisk fornyes denne datoen. Ønsker du å gjøre endringer, er det en god idé å gjøre det allerede nå. Om endringene gjøres innen 31. oktober vil dine forsikringsdokumenter for 2016 være oppdaterte. Oversikt over forsikringene dine finner du på Min side på udf.no.

Reiseforsikringskort for 2016 sendes ikke ut

I stedet vil kortet være tilgjengelig i vår app «UDF Medlem». Tidligere utsendt reiseforsikringskort har ingen utløpsdato, og er derfor gyldig så lenge forsikringen er betalt. I appen kan du alltid finne reiseforsikringsbeviset ditt, gjøre adresseendring og se medlemsfordelene dine. Du kan også dele reiseforsikringsbeviset med din familie ved å trykke på knappen «Del». «UDF Medlem» lastes ned fra Google Play eller App Store.

Kurs

Menneskerettighetskonferansen 2015

19. oktober ønsker Utdanningsforbundet og Amnesty International velkommen til årets viktigste konferanse om ytringsfrihet. Hvorfor er ytringsfrihet viktig? Hvorfor berører det oss så sterkt når ytringsfriheten krenkes? Må vi alle være Charlie? Og hvordan bringe den store ytringsfrihetsdebatten inn i klasserommet og bevisstgjøre de unge? Møt John Peder Egenæs, Lisa Bjurwald, Henrik Syse, Hanne Hagtvedt Vik, Ragnhild Lied, Jon Wessel-Aas, Alexandra Letelier, Gunnar Holth, Rahman Akhtar Chaudhry, Lars Vaular m.fl.

Les mer på www.udf.no/kurs

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Barnehagelærere opple

Én av tre norske barnehagelærere sier de blir pålagt å gjøre ting de mener strider mot hva som er best for barna.

En ny undersøkelse gjort av Respons Analyse på oppdrag for Utdanningsforbundet viser at:

– Én av tre barnehagelærere har fått pålegg fra barnehageeier eller ledelsen som strider mot deres profesjonelle vurdering av hva som er best for barna.

– 66 prosent forteller at de er pålagt å bruke konkrete pedagogiske verktøy eller metoder.

– Flertallet av de spurte, både i offentlige og private barnehager, er helt eller delvis uenig i at politikere i kommunen der de jobber viser tillit til barnehagelærernes vurderinger.

Undersøkelsen er gjort blant 1003 barnehagelærere i perioden mai-juni.

Steffen Handal.
FOTO TOM-EGIL JENSEN

– **De som kjenner barna best må avgjøre** Rammeplanen for norske barnehager, som er en forskrift til loven, slår fast at det er barnehagene selv som skal bestemme hvordan de vil jobbe og hvilke kartleggingsverktøy de eventuelt skal ta i bruk. Likevel opplever altså stadig flere å få pålegg fra kommunen.

Nestleder i Utdanningsforbundet, Steffen Handal, mener det er fornuftig at barnehagelærerne som står i situasjonen og kjenner barna, selv avgjør hva som er til barnets beste.

– Det er grunn til å ta tilbakemeldingene på dypeste alvor. Dette er ikke en

diskusjon om hvilke kartleggingsverktøy som er gode eller dårlige, men om det er klokt at politikere pålegger fagfolk å bruke verktøy de mener ikke gagnar barna, sier Handal til Dagsavisen.

Mangler fagfolk

– Jeg mener kommunene må tilby en rekke ulike pedagogiske verktøy og der nest sikre at de har nok medarbeidere til å hjelpe de barna som faktisk trenger hjelp, sier Handal.

Han mener noe av det verste som kan skje, er at ukvalifisert personale settes til å bruke et uegnet verktøy.

– I Oslo og mange andre steder har vi nemlig ikke nok fagfolk til at det bare er barnehagelærere som får ansvar for gjennomføring og oppfølging av disse kartleggingene, sier han.

Flertallet av barnehagelærerne opplever at kommunen de jobber i ikke viser tillit til deres vurderinger.

FOTO OLE WALTER JACOBSEN

Følg Utdanningsforbundets Ludvigsen-debatter

Utdanningsforbundet arrangerer denne høsten tre debatter knyttet opp til Ludvigsen-utvalgets rapport «Fremtidens skole – fornyelse av fag og kompetanser». Se dem på udf.no

I rapporten som kom før sommeren, har utvalget blant annet vurdert hvilke kompetanser som vil være viktige for elevene i fremtidens skole og hvilke endringer som må gjøres i fagene for at elevene skal utvikle disse kompetansene.

To debatter er allerede avholdt og kan sees i sin helhet på udf.no.

Den tredje og siste debatten avholdes 15. oktober kl. 18.30 i Lærernes hus – arrangementet

er gratis og åpent for alle. Kom innom eller følg live-streamingen på våre nettsider. **Temaet er da «Skal næringslivet forme fremtidens skole?»** Skal målet med fremtidens skole først og fremst være å møte arbeidslivets behov? Eller er det viktigst at skolen fyller sitt brede samfunnsmandat og gir elevene gode verdier? Hvordan kan skolen bidra til å skape «gode liv» for samfunnsborgerne? Det er blant spørsmålene som stilles. Arrangementet vil streames på udf.no, og det legges også ut et opptak i etterkant.

Se de tidligere to debattene på udf.no, og følg emneknaggen #Ludvigsen på Twitter.

Sten Ludvigsen og Ragnhild Lied var med i det første av Utdanningsforbundets debattmøter om Ludvigsen-utvalgets innstilling.

FOTO ANNE KARIN SVÆTHER

Debatt 1: «Hvilke skolefag trenger vi i fremtiden?» med Ragnhild Lied og Sten Ludvigsen, leder for utvalget bak rapporten.

Debatt 2: «Skal vi sette karakter på elevens personlighet?» med Steffen Handal og Kristoffer Hansen, leder for Elevorganisasjonen.

ever mistillit

Vi markerer verdens lærerdag

Utdanningsforbundet blir godt synlige i mediene på verdens lærerdag 5. oktober.

Vi vil ha annonser i alle de riksdekkende avisene – VG, Aftenposten og Dagbladet.

I tillegg har flere fylkeslag kjøpt annonser i sine regionalaviser.

På TV2 vil filmene om Karen som teller barnehagelærere vises i reklamepausene rundt nyhetene og Farmen.

På Facebook promoterer vi vår film med norske kjendiser som snakker om læreren de husker best – vær gjerne med å del denne.

Etisk tenketank

HVA MENER DU?

Etikk-stafett

Pedagogisk frihet

TEKST Aina Skjefstad Andersen
Leder i Utdanningsforbundet Oslo.

Fylkesleder Aina Skjefstad Andersen.

FOTO TOM EGIL JENSEN/UDF

Tordis er styrer i en kommunal barnehage. Barnehagen har god pedagogtettethet og har jobbet med pedagogisk utviklingsarbeid gjennom mange år. For Tordis har det vært viktig å trygge sine barnehagelærere i deres yrkesutøvelse. Hun har brukt tid på personalmøter og på seminar for å styrke den etiske refleksjonen, og for å skape trygghet hos personalet til å utfordre og utvikle det pedagogiske innholdet i barnehagen. Tordis opplever at barnehagelærerne bruker sitt profesjonelle skjønn på en måte som møter det enkeltes barns behov på en begrunnet og god måte.

Tordis har nå fått beskjed fra kommunen om at den planlegger å innføre et pedagogisk verktøy i alle bydelens barnehager. Kommunen er tydelig på at dette er et pålegg og forventer at Tordis som erfaren styrer går foran og implementerer verktøyet allerede etter jul. Tordis er selv usikker på om dette verktøyet vil føre til en bedre barnehage og til at barna får et bedre tilbud. Hun argumenterer overfor sin leder, men blir fortalt at dette er vedtatt og at det vil bety mye for omdømmet til bydelens barnehager. Samarbeidsutvalget i barnehagen er positiv og synes innføringen høres spennende ut.

To av barnehagens seks barnehagelærere er svært positive til dette, og sier til Tordis at de vil være med på dette «prosjektet». De andre barnehagelærere nekter og retter sin frustrasjon mot kommunen, men også mot Tordis som ikke motsatte seg pålegget i møte med kommunen. De føler at Tordis har sviktet sitt tidligere engasjement og innsats for å utvikle sterke profesjonsutøvere..

Med utgangspunkt i den profesjonsetiske plattformen:

- Hvilke etiske dilemmaer står Tordis overfor?
- Hvor bør hennes lojalitet ligge?
- Hvilke konsekvenser kan hennes valg få for henne, de ansatte, barnehagen, barna,- og profesjonen?

Stafettspinnen overtas av fylkesleder Thomas Nordgård i Troms.

Se mer om Utdanningsforbundets arbeid med profesjonsetikk på www.udf.no/profesjonsetikk

Rekruttering til skole og barnehage

Lærer
jobb
.no

Hvorfor skal kandidatene velge deg som arbeidsgiver?

På Lærerjobb.no - stillingsportalen for utdanningssektoren har vi mange gode løsninger for arbeidsgiverprofilering for både skoler og barnehager. Ta gjerne en prat med oss om hvordan vi kan hjelpe akkurat deg med målrettet profilering og utlysning av ledige stillinger. Vi kan rekruttering i utdanningssektoren. **Kontakt oss på post@laererjobb.no**

